

Digitaliseret af | Digitised by

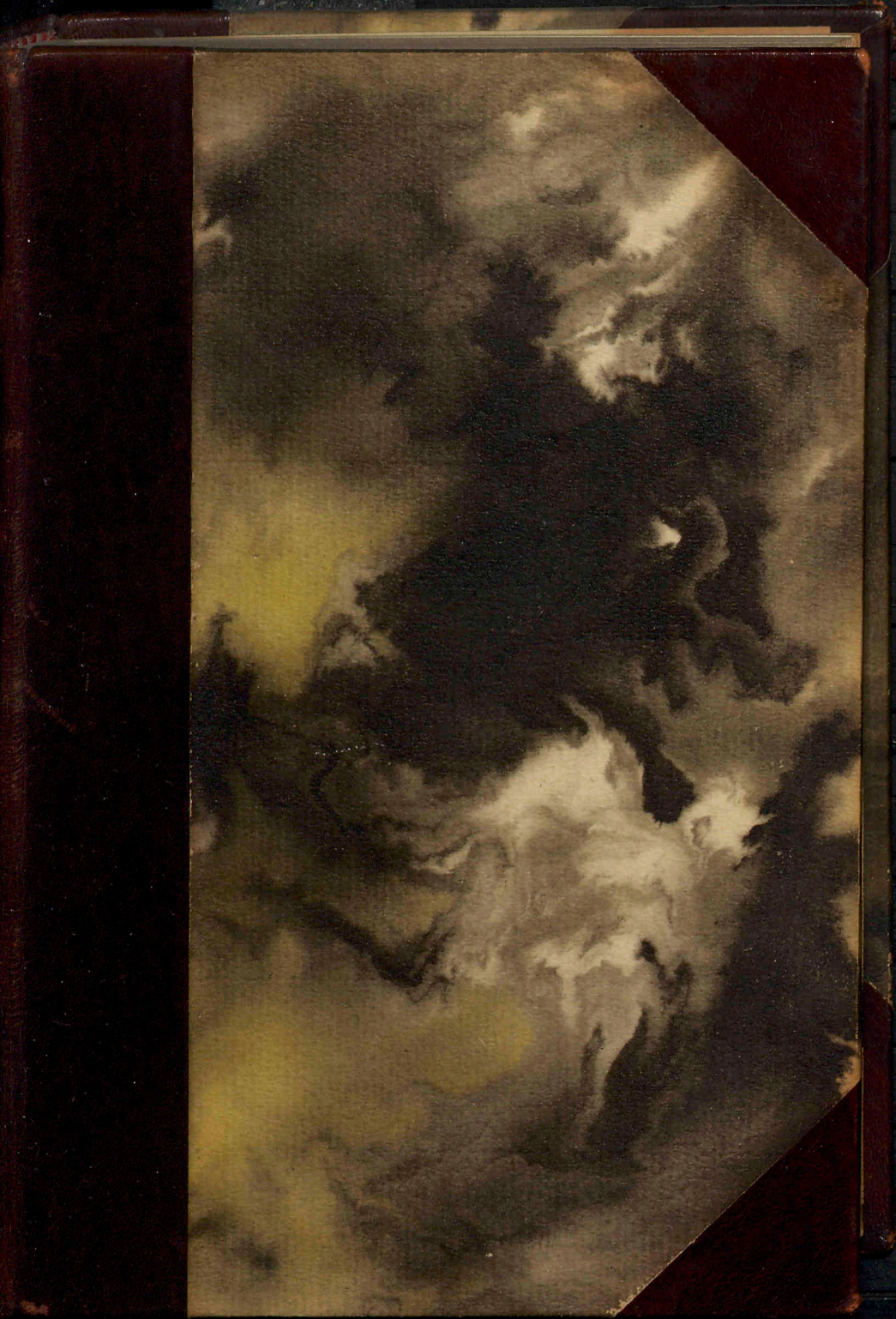
Forfatter(e) Author(s):	Rørdam, Valdemar.
Titel Title:	<u>Jens Hvas til Ulvborg : En Roman på Vers.</u>
Bindbetegnelse Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, 1922
Fysiske størrelse Physical extent:	2 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

54, - 1/6

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 54 8°

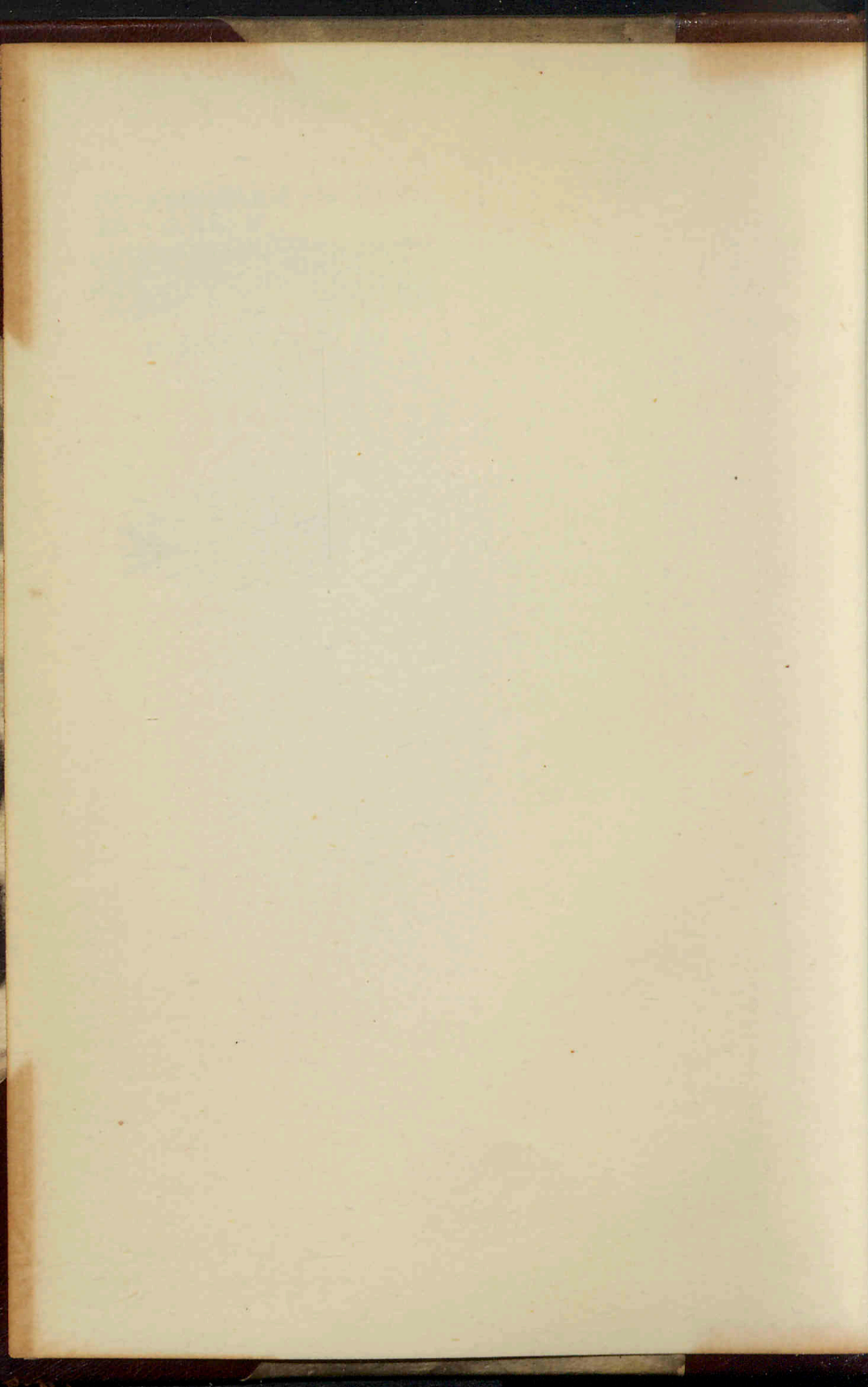
1 1 54 0 8 00424 3

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130024106749

VALDEMAR RØRDAM

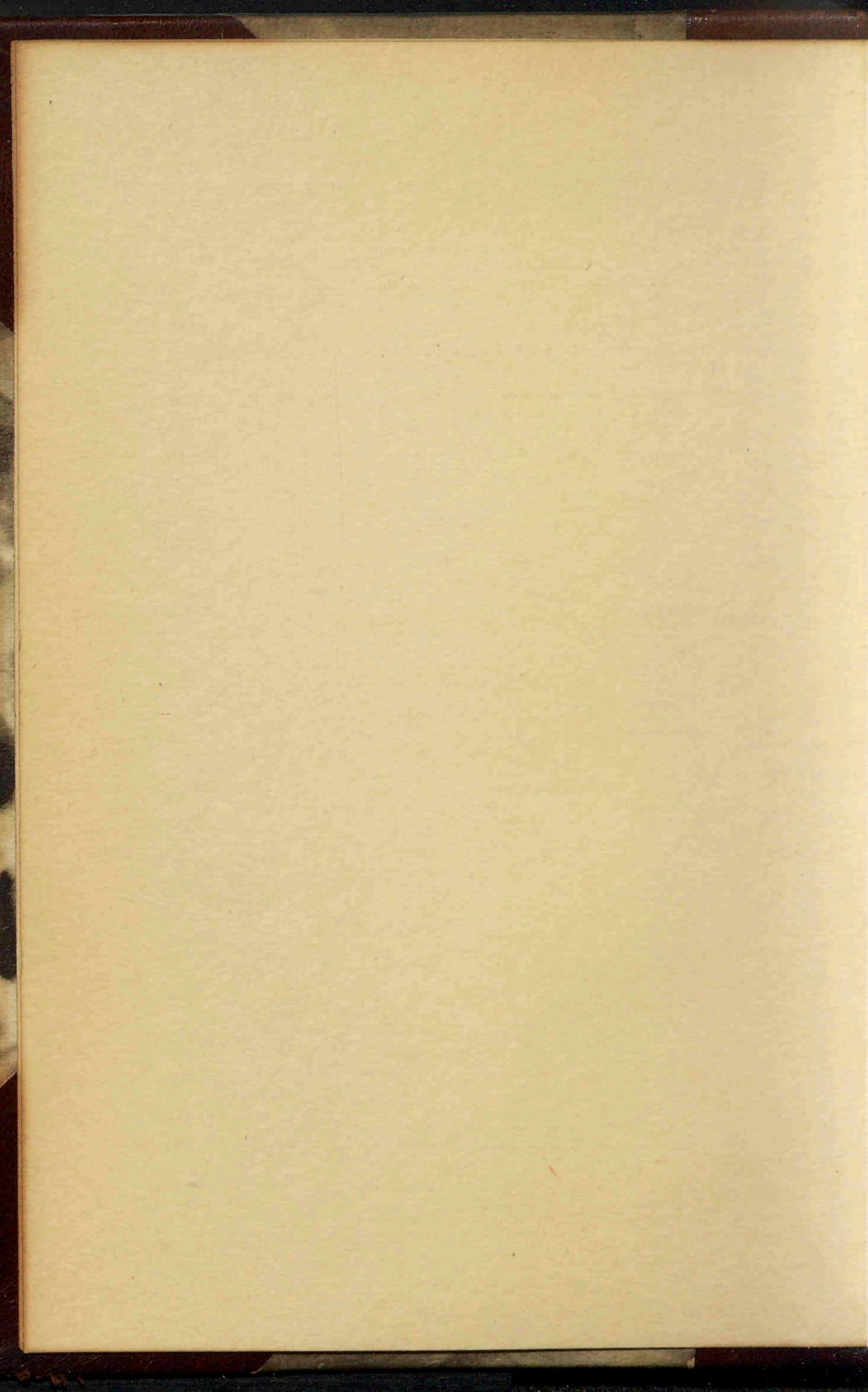
JENS HVAS
TIL ULVBORG

I

423.1273

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

MCMXXII

JENS HVAS TIL ULVBORG

VALDEMAR RØRDAM

- SOL OG SKY. Digte. 1895.
TRE STRÆNGE. Digte. 1897.
PÅ HØJSKOLE. Fortælling. 1898.
BJOVULV. Et Digt. 1899.
KAREN KJELDSEN. En Fortælling. 1900.
DANSK TUNGE. Digte. (1901). 2. Oplag 1904.
GUDRUN DYRE. Nutidsfortælling paa Vers. (1902).
6. Oplag 1920.
KÆRLIGHEDSDIGTE. 1903.
KARNEVAL. Et Digt. 1903.
VED MIDSOMMERTID. En Samling Digte. 1904.
STUMME STRÆNGE. Digte. 1906.
DEN GAMLE KAPTAJN. Fortællinger fra vor sidste
Krig. I—III. 1906—1907. — Forkortet Folkeud-
gave. 1908.
UNDER ÅBEN HIMMEL. Digte. 1908.
GRØNLANDSFÆRD. Et Skuespil i fem Handlinger.
1909.
LUFT OG LAND. Digte. 1910.
STRID OG STRÆNGELEG. 1911.
FRA GRÆNSEØERNE I SYDVEST. Sommerbreve.
1913.
DE SORTE NÆTTER. En Digtsamling. 1913.
ROSER. Kærlighedsdigte. (1914). 2. Oplag 1919.
KAMPEN MOD BÅL. Et bibelsk Drama. 1914.
LYKKELIGE BARNDOM. En Fortælling. 1915.
KRIGEN OG DUERNE. 1915.
DEN GAMLE PRÆSTEGAARD. 1916.
DE DERNED. Sønderjyske Digte, gamle og nye.
1917.
KØBSTADIDYLLER. Digte. 1918.
UDVALGTE DIGTE FRA 20 AAR. I—II. 1918.
HJEMME I SØNDERJYLLAND. Vandringer. (1919).
2. Oplag 1919.
OVER DET INDISKE HAV. Et Mellemspil. 1920.
-
- SVENSK LITERATUR. En folkelig Vejledning. 1911.
VI OG VORT FÆDRELAND. Tale. 1911.
ET BORGERLIGT ORD om Danmarks Stilling og
det at være Dansk. 1912.

VALDEMAR RØRDAM

JENS HVAS TIL
ULVBORG

EN ROMAN PÅ VERS

I

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN - KRISTIANIA
LONDON - BERLIN - MDCCCCXXII

COPYRIGHT 1922 BY
GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK
FORLAG, COPENHAGEN

OPLAG: 2000 EKSEMPLARER

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

INDHOLD

FØRSTE BOG

	Side
I. Ulvborg	9
II. Fru Ann' Mari	13
III. Herremanden	18
IV. Arvingen	23
V. På Skøjter	32
VI. I Præstegården	40
VII. En Sommerdag	51

ANDEN BOG

I. En Danmarks-Rejse	65
II. I Vordingborg	78
III. De små Kår	91
IV. Ungdommens Døgn	104
V. Farvel	122

TREDIE BOG

I. Europas Farvel	143
II. Øst for Suez	163
III. Sejlads og Landgang	171
IV. Bar er broderløs —	183
V. Den danske Frue	189

	Side
VI. På Eventyr	199
VII. I Løvens Hule	212
VIII. Flugten	230
IX. Tjipanax	252
X. Hjembud	265

FJERDE BOG

I. Lenes Lykke	277
II. Hjemme igen	292
III. Et Gensyn	300

FØRSTE BOG

ULVBORG

I. ULVBORG

Drønet kan høres ind til Ulvborg Gård,
skønt Revlen ligger langt fra Stranden.
Brændingens Orgel skinner, hvor det står,
sølvpibet, oprejst over Himmelranden,
og klager stormfuldt over sjunkne Byer,
Kirker og Borge. Langs den alfar Vej
rider nu Bølgen højt. Vort Lands Fornyer
og Ødelægger hviler ej.

Regnspoven fløjter, Ryleflokken skriger,
hvor Klostrets blå og hvide Duer fløj.
Det røde Murbjerg blev en lav grøn Høj,
som drukner i sit Kær, når Fjorden stiger.
Dog hist et Vadested og her en Hytte
bær Navne fra Kong Valdemars Jordebog —
og Hyrdedrengen lærer sig at lytte,
bag Blæst og Hav, til fjerne Tiders Tog.

Han, som er Barn af Havet og af Blæsten,
veed nok, hvad Stormflod åd, hvor Havsand fæg.
Han, Barnebarn af Krigen og af Pesten,
veed, hvordan Hærmands-Hest blev Husmands-Øg.
Hans nøgne Fodsål fulgte Plovens Fure,
Øxnenes Klovspor føltes af hans Tå,
bag Lyng og Ahl. Han står på faldne Mure
og hører Dybets rustne Klokker slå.

I Hundredår og Hundredår stod Skoven
og sov, dybt skjult i Hedens hvide Klit,
mens Sol og Sky foer skiftende foroven.
Kun Lærken blev, og Bien blev ved sit.
Dem slog ej Storm, dem sled ej Strid og Plage;
de kvidred og de surred Våren ind,
År efter År, igennem Ulvborgs Lind
og Hedens Lyng, som i Kong Volmers Dage.

Lidt ensomt var der, og lidt barsk, herude,
når Havet smøg sin Gus, mod Efterår,
ind ad hver Sprække og hver utæt Rude;
og når en Storm skreg op. Men Ulvborg Gård
med Vold og Grav lå mellem Fjord og Hede,
om Somren løvgrøn som en Fuglerede,
om Vintren, under Parkens Kuppel, brun —
en gammeldags Bikube, tyk og lun.

Og hver grå Lærkefugl af Pigelil,
hver kluntet Vadmelsbi af Hyrdedreng,
som såe det Skovbjerg under Himlens Ild,
når de drev hjem til Nætter og i Seng,
tænkte vel på de Volde og de Grave
med blanke Drømmespejl bag gamle Trær:
Den Ulvborg-Skov var Paradisets Have
og Livets Eventyr — så fjernt — så nær.

De kom der. Sagn, En knap nok turde tro,
imens En sjapped efter Stud og Ko
derude i Kærene, sang her så stort
mod Hvælvingen i Ulvborgs hvide Port.
Og højt, så En snart svimlede ved Synet,
skar Tårnets Vejrføj i den grå Skys Kant
sin Guldskrift ind. Det lyste og det lyned,
så En forstod, det store var dog sandt.

Det meste faldt. Ulvborg fik Lov at stå
med Grunden rodfast i den grønne Banke
på Næsset midtvejs mellem Fjord og Å,
og Tårnet løftet som en dannis Tanke.
Ned ad den hvide Gavlmur drev som Blod
Rusten af Wallensteins Jern-Kugler,
og i de mørke Fangekældres Huler
gren Svenskernes Skeletter. Ulvborg stod.

Om Riddersalen havde glemt at feste,
om Væggens Hjortejagter knap mer såes,
om der, hvor Buggen stalded sine Heste
i Stål og Plade, nu, i ormædt Bås,
kun stod en Halvfallents forsultne Krikker —
des bedre sang vel Drømmen i hver Krog?
En hører skarpt, hvor Dødninguret dikker ...
Dog, Syn for Sagn gør selv en Drømmer klog.

Det var ej Paradisets Have, dette.
Det var et Hus, hvis Højhed stod for Fald.
De længtes ud, til Lyngens hårde Slette,
hvis Ahl kan brydes, når En vil og skal.
Men — noget her fik Tiden til at strømme
og gav selv fremmed Værktøj Vægt og Klang.
Det var ej Syner, var ej heller Drømme,
det var Fru Ann' Mari, der gik og sang.

II. FRU ANN' MARI

Fru Ann' Mari, så skær, så skør
ved Siden af den knoklede Niels Hvas,
ligned et slankt, fint slebet Glas
ved Siden af et Gråstenstrug for Køer!
Højskoleklædt, i Hvergarn, med en Pil
af Sølv sat gennem Hårets brune Knude ...
Såmænd. Kanske! Folk snakkede derude.
Men de på Ulvborg svarte med et Smil.

Fattig i Stasen, og en falmet Kone,
skøn var hun dog. Og når En såe sig om,
så var det nok fra hende, at det kom,
det, som fik Ulvborgs Mure til at tone.
Utrættelig, så spæd hun var, og bleg,
med i alt Arbejd, overalt tilstede,
gik hun og lo og sang som til en Leg —
som gemte lønligt selv en Karklud Glæde.

Hver Lørdag-Aften, når med gråsprængt Skæg
Niels Hvas, duknakket af den Sorg, der krøger
en kraftig Mand, sad gemt bag Regnskabsbøger
og stirrede tungsindigt mod den Væg,
hvor Slægtens oliemalede Portræter
med Atlask, Fløjel, Kniplings Kalvekrøs
og Ordner hang — imellem nøgne Pletter,
hvor tyndt Papirstapet var mugnet løs —

Hver Lørdag-Aften, fra den første Kuld
til Valborg-Dag drog Blomst af Muld,
havde Fru Ann' Mari den Skik
at samle Folkene i den store Stue
til Danseleg og Sangleg og Musik.
Det trængtes ej at tigge eller true:
de kom der gerne, lod sig let nok samle;
de unge liså villigt som de gamle.

For det var Munk i Enge, Bro Bro Brille,
og Ringen går, og Dans på Riber Bro.
De sprang, så Gulvet gyngede; de lo —
til pludselig de lytted, musestille,
efter den Stemme dèr, der steg så bange
og bar så kækt al Smerte og al Lyst —
bar op, i sære skønne gamle Sange,
vort Støvs udødelige Lyst.

Dør boede sig Herr Bonde ud med Å —
de vidste vel, hvor Borgen lå.
Det gjalded i Herr Olufs Hjerterod —
da blegned deres eget røde Blod.
Så lo Herr Jon; da knejste Knøsen bred,
mens Pigen blussende såe ned.
Men lytted de til liden Fugl der sang,
forstod de, hvor det gik hin Munk engang.

For Silkesejl stod Dronning Dagmar ind
med Sol og Sommer til de trevne Sind.
Og vog Niels Ebbesøn den kullede Greve —
gættede selv den søvnigste Forstand,
hvor godt det var, og hvad det gjaldt, at leve
frit og med Ære i sit eget Land.
Den Svage blev så stærk, den Stærke svag —
og Folkets tusend År var kun een Dag.

Men alt det skete — ja, som denslags sker:
En spinkel Kvinderøst, et sløvt Klavér —
en Sjæl med Bud til andre. Det var nok:
Et Folk var skabt midt i den løse Flok.
Da glemte de at se på fint og groft;
da såe de Husmandsbørn i Højenloft,
at alt hvad Ord og Tone frit bar frem,
var deres egne Hjerters Hjem.

Og så tilsidst, når Klokken gik til ti,
steg funklende hint Slot i Vesterled.
Fruen sang for; de andre stemte i,
som de i Kirken vilde blues ved.
Og fra Klaverets halvt udbrændte Kerter
lyste midt ind i deres åbne Hjerter
det Lys, hvori Gud selv almægtig boer —
det som gør Et af Himmels og af Jord.

Og alle gik de med „Godnat og Tak,“
gik rolig hver til sit, og gik til Hvile.
Hvad der end gnaved eller stak,
endnu i Søvn måtte de tit smile,
som halvt i Smerte og som halvt i Fryd,
drømfyldte af de Toners Efterlyd.
Selv næste Morgen var den Aften skøn,
god for — ja, næsten for en Månedes Løn.

Langt havde de til Købstad, langt til Kro,
men Folkene på Ulvborg bare lo.
Det, som dog bandt dem inderligst og bedst,
mer vel endog end disse Aftners Fest,
var nok de søgne Dages Melodi,
det Kvidr af Lærke og det Surr af Bi,
der fulgte, nej, der *var* Fru Ann' Mari.
De Toner blomstred Paradiset i.

Ved Skænk og Linnedskab og Saltmadskar,
i Bryggers, Hønsegård og Vævestue
surrede og kvidrede Husets Frue,
så det var nemt at finde, hvor hun var.
Og blot at høre hende gå og nynne,
trods Gæld og Travlhed, som et Klokkespil,
gav simpel Gerning sælsom Ynde.
Tænk, at et sådant Menneske var til!

Og Stormen skreg, og Havet smøg sin Gus
ind ad hver Sprække i det gamle Hus.
Men Folkene på Ulvborg kunde mærke,
selv midt om Vinteren, hvor tyst og blidt
Livet, med Bi-Surr og med Kvidr af Lærke,
trods alle Trusler trøstigt blev ved sit.
Og derfor elskede de Fru Ann' Mari;
de kaldte hende sådan, var så fri.

Og derfor kom de stundom til at snøfte
ved det, de stadig måtte tænke på,
men kun i Enrum åbent turde drøfte:
Hvordan, hvordan det dog nu skulde gå,
den Dag Niels Hvas gik rent fallit —
om En fik Lov at sige Tingen frit:
Hvordan i Verden skulde det så gå
Fru Ann' Mari og de to arme små?

III. HERREMANDEN

Niels Hvas selv tænkte nok. Hvad hjalp det ham?
Grå blev han af den Harmen og den Skam,
at han, Niels Hvas, af Hvasserne fra Thy,
hvis Våben, Hundreder af År tilbage,
prentet i tunge Segl af Vox og Bly
ved Kongesvalg, Håndfæstning og Herredage,
hang under mangt et gulnet Pergament,
og var de Lærde vel bekendt —

at han, Niels Hvas, af Hvasserne de rige,
fra Atterdags og fra Margrethes Tid,
som kappedes med Erik Krummedige
og havde med Klavs Limbek yppet Strid,
at han var end ej mægtig til at holde
den Gård, de havde rejst med Grav og Volde,
ja, maaske knapt nok vidste sig istand
til at gå i sin Grav som ærlig Mand!

Stred han og sled han ikke som en Bonde?
Og sank, trods alt, kun dybere i Gæld!
Men var det *hans* Skyld? Tiderne var onde.
Hans Far, den gamle Amtmand, sad i Held.
Niels huskede godt Ulvborg i de Dage:
Med Prangerne, der strøg frem og tilbage
fra Eng til Hede og fra Mark til Stald
med Råb og Latterskrald og Piskeknald.

De sure Porskær og de sorte Heder
lå da som nu. Men selv en mager Stud
gav blanke Dalere. Med drøje Eder
og stive Dramme drog de Handlen ud.
Men var der givet Håndslag, så — mintro,
da knitred Sedler, da klang Kongens Mønt!
Og der blev Råd til Fester og til Pynt,
mens Prangerne raslede til Itzehoe.

Dog kom Hr. Amtmanden i Lyng og Kær
kun efter Urkok, Ræv og Bekkasin.
Det Småskidt! Var det Krudtet værd?
Da holdt Niels Hvas nok ikke sig for fin
til selv at stikke i de Fedtlærs Skafter
og soppe ud langs Dige og Kanal
og rense Dræn og flytte Trådhegns-Rafter,
han, Herremanden, som en simpel Karl!

I Storm og Slud som under Stjernehvælv,
hver Kvæld, i Træsko og med Spigerstav,
gik Ulvborg Herremand sin Runde selv
og løgted Staldene og Laden af.
Ja, Sognets Folk, når de var ude silde,
på Hjemvej efter Marked eller Gilde,
såe nu og da, mens hele Jorden sov,
hans Løgte vandre gennem Ulvborg Skov.

Og, om de kom fra Marked eller Gilde —
det Lys histovre, der med rødligt Skær
forsvandt og glimtede bag sorte Trær,
det led de ej. Nej, nej! De led det ildel!
Det krøb sgu i dem, skønt de slog det hen,
og godt nok vidste, hvad det Syn betød:
„Det er Niels Hvas, mi'sæl, der går igen.
En anden bier dog, til han er død!“

Men ned ad Trappen fra den indre Vold
og ud på Gråstensbroen over Graven
klang Træskoklamperne, sang Spigerstaven
nøjagtigt ved det første af de tolv
langsomme Slag, der skrattede fra Uret
oppe i Tårnet. Når det sidste dured,
var også Porten låset, Bolten sat.
Og dør lå Ulvborg i den sorte Nat.

For Sengekamrets Dør i Korridoren
stod hendes Sko og Børnenes små Sko.
Med Rosenkind lå Lene, nærmest Moeren,
og klynkede i Søvn, eller lo.
Og dør lå Jens. Og som en Sten sov Drengen,
med pjusket Hår og åben Mund, så kækt
slængt hen i Puderne, skønt Tremmesengen
var knebent lang nok til den store Knægt.

Og dør — Niels listede på Strømpesokker,
men Gulvet gav sig — dør lå, hvid og varm,
Anna Marie. Af de brune Lokker
løfted hun søvnigt smilende sin Arm.
Men nej! Han veg, som ængstet af en Fare,
og vinkede: „Godnat! Nej, sov du bare!“
Hun sov. Og hendes trygge Åndedræt
gjorde ham dobbelt gammel, dobbelt træt.

Han lå og tænkte. Kun een Ting var vis:
at Slægtens Ulvborg-Saga snart var ude.
Spillet var tabt med Fireogtrede;
da Marsken stængtes for de jyske Stude.
Hvad hjalp det ham, at det var gyldne Tider
for dem, der kunde mergle og så Korn?
Hvor Sandet flyger, og hvor Stormen slider,
dør hænger Lykken dog i Studens Horn.

Der var det her ny Andels-Vrøvl og Snak ...
Niels Hvas for sin Part sa så mange Tak.
Når En tilsidst dog *skulde* gå fallit,
gik En alene li'som lidt mere frit.
Dog var det daglig strengt nok. Mest måske,
mens Konen gik og sled så ufortrøden,
at høre hende synge, ja, og le —
så nær ved Skammen og så nær ved Nøden.

Det ligesom bar dobbelt Byrde sammen
til ham. „Niels!“ kaldte hun. „Far!“ lød det, „Far!“
fra Børnene. Og Skylden kom til Skammen.
Han magted ikke noget muntert Svar.
Det mørkned, hvor han kom. Og kåde Tunger
blev tavse. Men det talte, mens de tav:
„Sådan en Far til de to søde Unger!
Den arme Kone med det gamle Gnav!“

IV. ARVINGEN

Født i Fortrolighed med Sten og Skarn
og aldrig strejft af en majgrøn Kvist,
veed sikkerlig en Storstads lille Barn
de Forårstegn, som *du* har aldrig vidst.
Selv i en Baggård til den grå Kaserne
(foroven måske stor nok til en Stjerne,
skønt den forneden fyldtes af et Das)
fandt Barnet Drømmeland og Fé-Palads.

Og hvor veed du, om ikke mer end een
af dem, der braser nu i egen Bil,
husker en Barndomsleg på bare Ben
og længes hjem fra disse hundred Mil
til Hyldebusken, til det Gråstensdige,
til Grøften? Det var Rige bagved Rige.
Balje-Sejlads på dybt Vand mellem Siv —
hvad større Løfte gav en Mand sit Liv?

Her Marmorfliser og dør stampet Ler —
hver Ting får Liv af vore Tankers Kres.
Dog suger Sjælen selv, idet den ser,
usynligt Liv af Tingene, der sees;
og skønt den, gennem tusend fine Tråde,
omsmelter alting paa sin egen Måde,
gemmer dog Blomstens Farve, Frugtens Saft
Spor af det Plantested, den først har haft.

Blomster og Børn. Der er så mange Slags.
Den yngre stikker i den ældres Sko,
men een gror langsomt, og een blomstrer strax.
Lene og Jens, hvor uens var de to!
Da Søster Lene sad endnu på Skammel,
og staved Hane-Bogen, syv År gammel,
med Hagen støttet i sin Moders Skød —
strax dengang var det klart, hvad Lov hun lød.

Hun ligned Ann' Mari, lys, mild og klar,
men blødere; den buttede lille Hånd
greb efter Byrderne, som andre bar,
og løsned mangan stram Bekymrings Bånd.
Hun var en rigtig liden Solskinskvinde,
skabt til at lyse, til at varme, inde,
som Vindues-Blomsten, som Klaverets Kerte:
Et umildt Ansigt knuste hendes Hjerte.

Jens derimod, med sine ni År fyldt
af Vovemod og Angst, af hårdt og ømt,
han var en sære Knægt, en uredt Bylt,
så klogt beregnet og så fjernt fordrømt.
Stod ubevægelig måske en Time
og hørte Himmeriges Klokker kime
bag Moers Små-Nyn og Søsters lille Snak ...
Så gik han pludselig. Og Døren smak!

De kigged efter ham, de såe sig om
efter det Tonefald, det Blik, den Skæmt,
som havde krænket ham. En Ting, der kom
og gik så flygtigt, at det længst var glemt,
havde ved Eftertanken vakt hans Vrede.
Og Borte tog ham. Først når Sol var nede,
kom Knægten, kom forrevet, fuld af Snavs,
forblæst og frisk — venskabelig, men tavs.

Snart havde Stænet drysset ham med Hø,
snart var det Halm fra Huler gennem Hæs.
Lyngnålene og det lodne Stargræsfrø
hilste fra Hedehøj og lave Næs.
Stinkende Støvler og en Trekantflænge
i Buxerne, var Pigtrådshegn og Enge.
En Barkflis røbede i en Knærifts Floss,
hvad Træ han havde tynget med sin Trods.

Den Jens! Han var en håbløs Vagabund!
Fra Østerbjerg til Klitterne i Nord
strejfed han milevidt alene rundt
ud langs med Åen og den åbne Fjord,
mest uden blot en Melmad i hans Fikke
og med kun Regnvand eller Sne at drikke —
så rent utrættelig, og rap til Skjul,
seet kun i Glimt, som Ræv sees, eller Fugl,

Folkene så ham med hans gule Hår
forpjusket blæsende som en Tot Blår
ned over Kæret imod Gudum Høj
(hvor før de blå og hvide Duer fløj)
eller op Å-langs ad de grønne Volde,
(hvor Ridderne før red med Spyd og Skjolde).
Men prøv at rende Moseræven ind,
og følg så Flugten af et Drengesind!

Hjemme fra Gården blev der aldrig søgt.
Jens kendte jo hver Vold, hver Grøft og Sti.
Hans Moder tvang sin moderlige Frygt:
Let sprang han, som et Lam, hvor Folk sank i.
Han havde hidtil hjulpet sig derude,
ja, klaret Stormløb af de kåde Stude,
så hun stod rolig nok, for den Sags Skyld,
og ventede bag Vestervoldens Hyld.

Dog tyktes hun, at til en niårs Pilt
gik en så ensom Færd en Kende vildt.
Og når ved Aftenstide Purken strøg
ind gennem Parken som en Spurvehøg,
der jagtmæt søgte hjemad, hvor den vidste,
at Reden gynged i de kendte Kviste:
Hvad Bytte mon så Flugten havde bragt?
Hvad fik hans Hjerte ud af al den Jagt?

Sulten kom han hjem, og træt og sund.
Men undertiden skimtedes et Skær
dybt på de smilende blå Øjnes Bund
af noget varmere end Vind og Vejr.
Fra Frøsvi Holt til Ydernæssets Hytter,
der spejled Munkesten i blanke Pytter;
Sving efter Sving langs Åens Hvirvelstrøm —
hvad drog ham, drev ham? Var det kun en Drøm?

At Folkevisen fulgte Drengens Gang,
det vidste hun, som viste ham dens Tegn
og lærte ham at lytte, når den sang
fra Mosens Egebul og Hedens Hegn.
Og alt hvad Oldsagn eller Saga meldte
om gamle Danmarks kongelige Helte,
Rygen, Bornhoved, Sejr og Nederlag,
det leved i hans Leg fra Dag til Dag.

Men hvadslags Liv det var — om det betød
kun Barnets Glæde ved et broget Digt?
Eller om den begravne Fortids Glød
var ham en Arv af Arbejd og af Pligt? —
I Tvivlsspørgsmål om Gården her og Ætten
var det ialtfald Jens, der skilte Trætten.
Han kendte snart i alle nitten Led
hvert Mærke af de Hvassers faste Fjed.

Bent Nielssøn Hvas var med ved Randers Bro,
Klavs foer til Åbo med Herr Otte Rud;
det var et Eventyr, hvor Dansken lo:
de sang sig ind dør, og de sejred ud.
Men alle Hvasser elsked Jord så såre;
Len sad de med, og Pant, og fede Gårde
fra Svansø op til Hannæs; mest i Thy;
og derfra udgik deres Navn og Ry.

Dog var det Ulvborg, der stod Drengen næst.
Ikke alene denne usle Rest,
men alt hvad der mistet eller solgt
fra Gudum-Kærene til Frøsvi Holt:
Vandmøller, Ålegårde, Gods og Kirker,
Domsret i Gudum og i Esbo Birker!
Ni gange ni de Herligheders Tal —
nu kun een levnet; og den stod for Fald!

Mon det var denslags Ting, han tænkte på
derude, hvor nu Kvæget gik i Søkk
på kvalte Bugter af den gamle Å,
mens Hvidmos-Tuer boblende skød Ryg?
Tænkte han på, som Arving til det levnede
af Land og Vej, hvor Vikingskuder stævnede,
at løfte Slægtens faldne Herlighed
til nyt Liv med ny Kraft? Måske. Hvem veed.

Prøv først at rende Moseræven ind,
og følg så Flugten af et Drengesind!
Fra Brynet strøg Hr. Jens en svedig Tjavs
og stod dèr, når man spurgte, sky og tavs . . .
Men se så, hvor hans Læber blev klemmt sammen,
og se, hvor rød den Kylling blev i Kammen,
hvergang Niels Hvas kom fra sit Skrivebord,
og gik forbi, og gav ham ikke et Ord!

Hvis Jens løb ud i Køkkenet for at stå
og sige „Moer!“ og vente noget mut,
indtil det Kys kom, som han kaldte på,
så tog det ham dog højest et Minut,
før han i Far'ens Hæle, ubemærket,
fulgte til Stalden og til Tærskværket,
stod når han stod, og traved når han gik,
men slap ham aldrig med sit Alvorsblik.

Det var såmænd, som om det Barn forstod,
hvad Vægt der tyngede den Voxnes Fod.
Det var, som vidste Drengen om en Trøst
for Hjertets Rådvildhed i Mandens Bryst.
Sukkede Faderen, foroverbøjet,
såe Sønnen op — ja, med et Glimt i Øjet,
som stod han rede med et Råd, den Hvalp,
og kunde hjælpe den, hvem intet hjalp.

Men Frygten bandt ham. Dette Trolddomsbånd
var blevet løst blot af en udstrakt Hånd,
blot Skyggen af et Smil, et hastigt Nik,
et Tegn — det Tegn, som Drengen aldrig fik.
Thi så Niels Hvas — hvad der vel stundom hændte —
sin lille Søn stå trolig der og vente,
krummedes Kæppen af hans Knoklers Vægt:
„Lurer du på din Far? din grimme Knægt!“

Så måtte Jens jo liste af forknyt,
og siden såe man ham i Dagevis
hænge i Bogen, gammelt eller nyt,
og lege, nå, som andre Børn præcis;
ja, sidde nok så pænt med bitte Lene
og bygge Huse af Klodser eller Stene
og Skibe af Papir, som hun og han
sejlede festligt i en Balle Vand.

Men — hvordan kom det? Ved den mindste Ting.
Den trodsige Krabat, den sære Fyr,
væk var han, før hun vendte sig omkring,
ude på Vandring og på Eventyr —
for atter bag sin Faders Ryg at liste
med Trøst og Hjælp, som han alene vidste,
men ikke vovede at tale om,
uden et Tegn. Det Tegn, der aldrig kom.

V. PÅ SKØJTER

Og Vår blev Sommer, Sommer Høst —
hult skured Havet langs den jyske Kyst.
Og Høst blev Vinter, Vinter Vår —
Niels Hvas hang godt nok ved sin Gård.
Hans Vexler fæg fra Varde Bank til Thisted,
men Hvas til Ulvborg havde gammel Klang.
Uventet bød hver ny Termin et Fristed —
Folk stod i Spænding: Når mon Bomben sprang?

Og Jens blev elleve År, og Lene ni.
Endnu var deres Barndom ej forbi.
De fik en Frøken, en, som kunde Sprog;
de lærte Lektier, skrev i Stilebog.
Drøm blev med Kundskab, Liv med Læsningblandet,
som krævet af de Voxnes Puslespil.
Endnu var Legen dog i Landet;
de vidste ikke stort, men de var til.

Og Lene legede, at hun fik Små;
og de blev vaskede, klædt af og på,
og de fik Die af en Dukke-Moer,
så varm og tro som nogen rigtig stor.
Hun sang ved Dukke-Vuggen med sin klare,
sin spæde Stemme, til de ret sov trygt.
Dem var hun tapper nok til at forsvare;
gjaldt det de Små, kendte hun ingen Frygt.

Og Jens løb stadig Landet rundt
i alslags Vejr og Føre, godt og ondt.
Nu blev dog Vandet nok hans bedste Leg,
mest når det stormede, og Fjorden steg.
Da staged han sig på den skumgrå Vejle
ud imod Fjorden, dér hvor Bråddet brast;
så hjem for Vind og Strøm, det var at sejle —
en Sæk til Sejl, en Gærdestav til Mast!

En Sæk til Sejl, en Gærdestav til Mast —
men Skipperen holdt Udkig lige hvast:
En oversvømmet Stolpe i Skum og Siv
gjaldt så minsandten både Last og Liv!
Og denne Sømands-Leg med kolde Vande
var for Jens Hvas den ypperligste Fest.
Det var nok værd at se ham sejrrig lande,
pjaskvåd, højt blussende af Kamp og Blæst!

Een Ting kun målte sig med slig Sejlads: .
Det var, når Nattefrost, med Skrog-Is-Knas,
og Rimdrys, glitrende i nøgne Ris,
blev til en rigtig Frost med rigtig Is;
når Fjord og Vejler imod fjerne Højder
gled milevidt i spejlblankt Glar:
Hurra! Da klingrede hans Skøjter;
ud sprang han gennem Parken: Isen bar!

Han spændte på i Vestervoldens Græs
og fløj. Langs Kanterne af Holm og Næs
klang Iskrydstaller i de gule Rør
som Alfes Klokkespil. Et luftigt Slør
af disse Toner fulgte ham på Farten
ud i det skinnende, det dybe Rum,
hvor, lig en Vandrefugl af Falke-Arten,
han svang sig svævende, stærk, vild og stum.

Er du med Adam skabt af Ler?
Måske. På Skøjter mærkes det ej mer.
Dér svæver du så fri og stærk og let,
som skabt kun af din Skabers Åndedræt,
og løfter dog, i hvert nyt Sving, din Klode,
med rimgråt Land og rosenglødet Sky,
så rent guddommelig tilmode
som Verdens Skaber i det første Gry.

Du og den Kraft, som var og er —
endnu har Ordet ikke adskilt Jer.
Dit Væsen hvælver sig så purt og stort
som Rummet; begge har een Mester gjort.
Og Livet løfter sine første Lyde
som af en bundløs Afgrund, nært og blidt.
Hver Sten, hvert Støvgran har sin Sang at byde,
klart runger Gård, højt ringer Klit.

Du selv, iaftes kun et jordtungt Kryb,
glider nu luftigt over Dødens Dyb,
ud over Vig og Fjord og ind ad Å,
som nys kun Hvirvlerne fandt Fæste på.
I brunlig Tangskov blunder blanke Fiske,
din Skygge jager dem fra Strøm til Strøm.
Hvad jager *du*? Du har vel tænkt at hviske
et større Dyb din Længsels Drøm?

Dog er du Vægt endnu. Du prenter klart
i urørt Flade en så flygtig Fart,
så skønt harmonisk, med så fast et Spor
som af det vældigste der sker på Jord.
Ja, hvem kan vide, hvor det alt forsvinder,
og hvad så egentlig det skabtes for?
Men se — her ligger Isen nu og skinner.
Skøjterne synger: „Timen er dog vor!“

Ak, det er mange Ord, de siger lidt,
aldrig den Løndom, som gør Alt til Eet.
Vi kun fornemmer — som den Dreng fornåm,
når Klitterne med buklet Dragekam
gled lydløst under Isen over Fjorden,
og han, den flyvende, i Farten stod
og favned Himlen, som han favned Jorden,
med Skyerne i Flamme for sin Fod!

Dér kom han just, en isklar Dag,
med Ulvborg foran, Klittens Bjerger bag,
lyksalig trætt, i lange Sving
til Jernenes trofaste Klang og Kling,
svævende som en Falk ind over Vigen,
hvor Åens Munding, tillagt sidste Nat,
nu lå og blinkede så fint med Svigen —
et Sølspejl mellem Flæg og Krat.

En Hund som bjæffede, og Børn som lo —
det rokkede ikke denne Flyvers Ro.
Langs Bredden, bag den Sivskovs gule Bræm,
gled to små Kyser bort, og dukked frem.
Den røde kendte han. En flygtig Tanke
strejfede Præstens dumme Tøs.
Æv, som de lo! — De holdt sig fra det blanke,
så kloge var ... Nej, nu blev Pokker løs!

Ud gled hun, mod den blanke Vig . . .
Hans Varselsråb blev kun et halvkvalt Skrig.
Tungen sad ham i Halsen som en Klump.
Skøjterne klang . . . da lød et Skrål, et Plump!
Og det var blevet Enden vist paa Visen,
om ej han selv, i samme Kvart Sekund,
var braset ned i Strømmen under Isen,
hvor Pigebarnet lå og plasked rundt.

Han famled om sig, fik en Fletning fat —
og Gud ske Lov, den Is var fra inat!
Han dunked Nakken mod dens tynde Låg
og dukked op midt i den frosne Våg.
Det blev en Prusten og en Sparken,
mens Hagen huggede, og Hånden brød,
til Tøsen med sin Kyse lå på Marken
og drev af Vand — som frøs, imens det flød.

Køteren peb. Han sparkede den væk.
Og Degnens Anna skreg af Skræk
ved Synet af Venindens stive Krop.
„Hold Kæft!“ bød Jens. Forbløffet holdt hun op.
„Hent Præsten!“ Og hun løb. Dér stod så Drengen;
hans Tænder klaprede. Men hastigt smed
han Tørklædet og Trøjen henad Engen
og bøjed sig mod Pigen, med en Ed —

Fæl så hun ud; med Tøjet klistret ind,
og Håret klistret til den blege Kind,
og Øjenlågene var dødningblå
som Hels. Og fy! det var en Tøs, dør lå!
Det fik hans Dreng hjerte til at gyse:
Et fremmed Pige barn i Skørt og Kyse —
muligens død! Helst var han rendt sin Vej.
Men *hvis* hun kunde reddes? Bange — nej!

Han skubbed Kysen af, og løste Kraven,
løfted og vendte Pigen, hældte ud —
det boblede bogstaveligt i Maven
og løb af Næse og Mund som af en Tud.
Men livløs hang den slanke lille Krop ...
det sitred i ham af en sælsom Ynk,
imens han pumped, Arme ned og op:
Om En dog havde hørt et bitte Klynk!

Hæng i, Dreng! — Se, hun snapped efter Vejr!
Det arme Kræ, hvor var hun kær.
Hun løfted Hagen, rent usynlig lidt —
men Drengens Muskler blev som Stål med Et.
Han hæved og han sænked hendes Arme
utrætteligt, skønt mer end træt —
og fyldtes, iskold, sødt af Varme
ved Lyden af et genfødt Åndedræt.

Da de kom løbende — da Præsten kom —
såe Jens sig skulende forbitret om,
såe, som en Ulv, der tvinges fra sit Rov ...
„Hun lever? Lillevit! Å Gud ske Lov!“
De lo, de hulkede. „Men hvor er Drengen?“
Ja, hvor var Drengen? Redningsmanden! — Væk.
En Prik forsvandt på Isen over Engen
op imod Ulvborg, bag en Vidiehæk.

Men alt hvad nu en sådan Smule Prik
har Plads til i sin Sjæl af Nag og Stik,
af tungt og skarpt, af Bølge og af Brand,
det brødes i den elleveårige Mand,
som for en voxen Stormagt måtte rømme
fra halvgjort Gerning, skønt den helt var hans —
uddrevet fra et Paradis af Drømme,
idet han aned deres Duft og Glans ...

Han kogte af Hævnlyst, og han frøs af Had —
indtil han stansede, helt hjertensglad,
ja, solskinsklar i Sindet, Blomster-let,
ene ved Mindet om et Åndedræt,
svagt som, nej, svagere end før i Sivet
Isklokkernes Musik — dog derved givet,
gengivet, hvad der evig syntes tabt.
Påny var Eden til — og Eva skabt!

VI. I PRÆSTEGÅRDEN

Tidlig den næste Dag kom Præsten selv
spaserende til Ulvborg. Jens var hjemme.
Og Stuens Loft blev som et Kirkehvælv,
en sådan Sang var der i Præstens Stemme.
Og Jens'es Moer smænd både græd og lo,
og Jens, han skubbed sig i sine Sko.
Men da hans Faer sa: „Det var flinkt, min Dreng!“
dirrede Hjertet i ham som en Streng.

Og så gav Præsten ham sit eget Ur,
et Ankergangs, af ægte Sølv, med Kæde.
Nylig hans Drøm. Nu tav han som en Mur,
skuffet i Håbet om en bedre Glæde.
Den kom. Han ånded op, lyksalig frit,
ved Præstens Ord: „Og så bad Lillevit,
om ikke du måske
iaften kunde kigge ind til The?“

Det kunde Jens. Og dør lå Pigen, rød,
med gyldne Lokker, lidt for blank i Øjet,
men yndig i sin lette Feberglød,
og såe op på ham, smilende fornøjet,
(O, de blå Øjne, og den Rosenhud!):
„Her ligger jeg! Nå, ser du sådan ud?“
Hun tog hans kolde Næve ind i sin
Prinsesse-Hånd — så hed den var, og fin!

Han stirrede i disse Øjnes Blå,
besynderligt tilmode, næsten svimmel:
Dør inde strømmede den stride Å,
dør sejlede tilsammen Fjord og Himmel;
det mørknede, og Stjerner sank og steg
dør lå hun blussende, her stod han bleg:
Hvor kom de Stjerner fra, dør steg og faldt?
Eet Væsen rummer dog vel aldrig alt?

„Jeg hedder Lillevit —“, (Se nu hvor sødt
og skælnsk hun smilte) — „var så bitte liden
og snehvid, siger Moer, da jeg blev født.
Ja, jeg er rigtig døbt, forstår du, siden:
Bodil Marie Bang! — Men hør nu, Dreng!“
Hun rejste sig af Iver i sin Seng:
„Nu skal du lære mig at skøjte! Blot
den Is vil holde. For du vil vel godt?“

Da måtte Jens minsandten smile: „Ja —
hvis du vil love mig, du er forsigtig.
Og Tøsevrøvl det kan vi ikke ha!“
Hun tjattede lidt til ham: „Du — Jens Vigtig!“
Og begge Børnene kom til at le.
Og de fik Kager ind, og de drak The,
til Lillevit var træt. „Sov vel!“ „Du med!“
Og som et Stjernes kud foer Jens afsted.

Det var den aldrig glemte første Gang.
Det næste var, at både Bror og Søster
kom til at gå i Skole hos Fru Bang
sammen med Lillevit og Ejner Køster,
Doktorens Dreng. Lidt langt, ja, men det gik.
Og så fik Lene dog lært Folkeskik.
Jens blev forhåbentlig lidt mindre vild —
og hjemme sparede de Lys og Ild.

De gik derover gennem Gudum Krat
ad Jernvejsbroen. Det var enten-eller.
Dybt nede hvirvlede som en Flod af Nat
den sorte Strøm, bag Broens åbne Sveller;
og når så Blæsten kom, i skarpe Kast,
gjaldt det at vare sig. Men Jens holdt fast
i Søstrens Arm, til de var vel iland.
Selv elsked han det stride sorte Vand.

Just af den Strøm dør, af den stride Å,
langs med hvis Bred fra spæd han havde leget,
var det han havde lært sig at forstå
og elske noget andet end sit eget.
Hvert Bilp, hvert Klunk omkring et islagt Siv
nynned om Død, som dejligt blev til Liv.
Hvor troldsk end Dybet jog forbi —
Herr Villemands Guldharpe klang deri.

Det blev for Drengen et Vidunder-År,
fyldt af de Ting, En aldrig helt kan glemme.
Det var en fremmed Verden, Præstens Gård,
men ubeskriveligt som han var hjemme.
Føg Sneen barsk, drev Tågen tyk og sur,
hvor lyste da den vejrbidt røde Mur,
med lunt brunt Rørtag, hvidtet Vinkelgavl
og alle de små Ruders blanke Tav!l

Her var der ingen Port med buet Hvælv,
kun lave Bjælkelofter, smalle Karme;
men det var næsten, som om Huset selv
var levende, udåndet Lys og Varme;
som om hver Urt, i Vindueskarmen stod,
fandt Luften særskilt liflig dør, og god,
og måtte skynde sig at blomstre skønt
eller dog løves usædvanlig grønt.

Og En fornåm det strax, når En kom ind,
måtte som hviske til sig selv: Her *er* det!
Det sang så sødt fortroligt i Ens Sind,
det lo så lyst og muntert i Ens Hjerter.
Var der et Sår, så blev dets Rand strax ren,
og hvad der nylig havde tynget En,
blev til et Krav, Ens Kræfter groede ved.
Ens Vilje blev så klar og fuld af Fred.

Ikke fordi der prækedes. Nej, her
gik det så kønt naturligt til altsammen;
kun, at de alle stod hverandre nær,
og Dagens Alvor kendtes ved dens Gammen.
Hjemme lød ensomme, lød tunge Skridt —
Her mødtes Præsten og hans Frue frit;
ingen behøved, ingen søgte Skjul.
En kunde synes, det var hver Dag Jull

Og Skolestuen lå ad Trappen op,
den smalle Trappe midt i Korridoren,
med fjerne Glimt igennem Elmens Top
af Klitterne derude og af Fjorden.
Og under Havens røde Risbøg-Hegn
lå Grønning og Rabat i Rim og Regn,
mens Tørvebålet i den Fossum Ovn
buldred som Hjulene af en Arbejdsvogn.

Og på de Dage, hvor den grå Gus holdt,
sprang over Gulvets gamle hvide Planker
de to Ovn-Øjnes Ildskær, varmt og stolt,
midt ind imellem Ens forfrosne Tanker.
Og dør sad selve Lillevit og lo,
i ulden Kjole og med blanke Sko,
Solstråle-Fletninger, og Øjne — blå
som Juni-Himlen i den dybe Å.

Dør Lillevit og Lene, her Jens Hvas
ved Siden af den købstadklædte Ejner.
De skrev og regnede, og var tilpas
som Børn er, når de skriver eller regner.
Lillevits Facit blev bestandig fejl,
skævt skrev hun, med en Slikkepot, hvis Negl
hver Dag blev frisk fyldt af det sorte Blæk.
Hun lo kun lystigt, og skrev trøstigt væk.

Jens var født Regnemester, vældigt klog
på Brøk, Reguladétri, Rentes Rente
og denslags Ting; skrev i en pletfri Bog
Diktat så fint, som nogen kunde prente;
og Ejner han fortalte nu så kætt
om Fisk og Fugl, om Krybdyr og Insekt,
at Lene tittede, når Drengen tav,
op som en lille Havfrue af sit Hav.

Og somtid fik de Skænd og somtid Ros;
og Præstefruen stod jo for det hele.
Men Præsten havde sejlet som Matros,
han kendte alle de fem Verdensdele!
Til Religion var han velsagtens bedst —
men hans Geografi, det var en Fest,
for så gik Farten gennem Bølge og Blæst
i Olieøj, Søstøvler og Sydvest!

Og det var Bogen i og Kortet frem:
Her havde han som Jungmand fejret Julen
tusende danske Mil fra Hus og Hjem
under den øde Stormvejrs-Ø, Kerguelen . . .
Men Hvalfisk? Om han havde set en Hval!
„Her ved Sokotra, Børn. Sikken en Ka'li!
Der stod et Vandspring, når han trak sit Vejr,
så højt som — *well* — som Kirketårnet her!“

Nordvest-Australien — der var skjulte Rev
og undersøisk Strøm i Oceanet,
så de trods Medvind drev og drev,
og intet hverken vidste eller aned,
andet end Mørket og de gule Lyn,
hvis Flammer viste dem, i Febersyn:
Et strandet Sejlskib og en plyndret Båd —
og det, de sorte Kannibaler åd!

Så knejste Palmerne, hvor støbt i Malm
dødsstille Guder sad bag Templets Porte;
og Tropenatten ruged, sort og kvalm,
og Flammetunger slikked i det sorte;
og vildt gik Dansen om de røde Bål;
bag Bambushegnet glimred Guld — og Stål —
det pludred blødt af mørke Tungemål —
og der var Strengelig — og der var Skrål —

Det traf, at Præsten snubled i en Ed,
som lugtede lidt saltvands af Matrosen.
Og da såe Børnene undseligt ned —
og Præsten skyndte sig at snøre Posen.
Flux foer de hjemad, uden Band og Sværg,
i Rødehavet, under Sinaï Bjerg,
hvor Moses, vadende i Lyn og Brag,
kom ned med Loven. „Færdig for idag!“

Børnene sukkede. Men Strand i Strand
med norske Nordland, Spanien, Palæstina,
det lykkelige Arabien, Indieland,
ja, selv med The- og Nikke-Landet Kina,
lå Danmark åbenbaret. Vejr og Sø
forbandt det med Alverdens Land og Ø.
Det var en Geografi, som viste Vej;
og hvad den bød på, det tog Jens til sig.

Når siden, i det store Frikvartér,
de sad og gumlede på Mellemmaden
(Man slås med Sne, naturlig, når det sneer.
men ellers) lunt i Halmen inde i Laden,
havde Jens og Lillevit store Ting
at hviske om. De gjorde Tankespring
fra Iravaddi op til Yangtsekiang,
og så i Syner, hvad de Navne sang.

De vældige Oceaners Eventyr
og Djunglens Bambuskrat med Slange og Tiger,
Skatkamre, gravede ud af glemte Byer,
og hvid Mands Herskermagt i brune Riger,
og en, der ventede, og en, der kom —
Navnene sang. Selv Ulvborg sang de om:
Ulvborg, hvis sjunkne Herlighed igen
stod rejst for Lillevit og hendes Ven!

Hun troede godt nok alt, og gemte tro
Forjættelsen i Dybet af sit Hjerte.
Jens, netop når han såe, hvor lyst hun lo,
fornam det undertiden som en Smerte,
en angstfuld Uro: Dreng, hvad har du gjort?
Det havde runget gennem Ulvborgs Port
af Kamp, af Sejr, af Slægters tunge Fjed,
men der var aldrig talt om Lykke og Fred.

Det spinkle Barn her og den barske Gård,
hvor skulde nogentid de to forliges?
Hun var så blomsterblød, og den sten-hård
af Tanker og af Ting, som ej kan siges:
Det var en Borg med Byrder og med Sår
af hundred År og hundred År —
og hun, en Blomst kun af den yngste Vår,
et Fnug som det, de gyldne Rakler såer ...

Hvad Tanker rummer vel en elleve-års Dreng?
Tit fler end voxne Folks Forstand begriber.
Hvert høstligt Blæst-Huj over Fjord og Eng,
hvert vårligt Varsels-Skrig af Vejlens Viber,
hver Vise, som hans Moder gik og sang,
hvert Tungsinds-Ekko af hans Faders Gang —
dem alle gav, her hvor hans Sjæi blev til,
hans Sjæl det samme Svar: Jeg kan, jeg vill!

Var dette Løfte svigtet nu og glemt
som Klittens Egeskov, dybt skjult i Sandet?
Han spurgte sin Samvittighed, beklemt,
og gav sig Svaret oprejst: Nej, kun blandet,
som Hedens Lyngblomst med den grå Ruin:
Jeg er min Slægts, men Lillevit er min,
rejst levende ved mig, da hun lå død.
Og nu er hendes Liv mit Lys, min Glød.

Når Hvede gror af Lyng, og Græs af Flæg,
når Skov står grøn, hvor Skov blev dybt begravet,
når jeg får Stalden fyldt med Heste og Kvæg
for Gullet, som jeg vandt hinsides Havet,
så bygger jeg af Ny den gamle Borg,
og dèr skal blive Glæde og ingen Sorg,
når Lillevit og mig, vort Bryllup står.
Vi lever lykkeligt i tusend År!

VII. EN SOMMERDAG

Så gik den Vinter. Det var netop den,
som, blank af Is-Spejl mellem hvide Driver,
selv når vi længst er grånede til Mænd,
i vore Drengenhjarter er og bliver —
den, som gør Koner, der har Hus og Hjem,
ved Synet af en revnet Skøjterem,
ved Lyd af Bjælder mellem sneblå Diger,
den Dag idag til kåde unge Piger.

Sol over Is, og Sne i Stjernesvær!
Jens lærte Lillevit og Ejner Lene
at skøjte dristigt på de frosne Kær
og kælke ned ad Voldskrænten alene.
Den bedste Dag var altid den, som var.
Hver Eftermiddag mødtes de to Par
og bytted Følge. Skulde Ord behøves?
For Børn går sligt, som når et Knopskæl kløves.

De skimted Biblens Palme-Paradis
bag Isens Palmer på den frosne Rude,
men bytted ikke bort for nogen Pris
den barske Vinters Paradis derude.
Og sig mig nu, hvad er det med den Sne,
den Is, at de får Hjertet til at le?
Hvad gør, at vi på Slæde, Ski og Skøjter
flux danser ud, når Nordenvinden fløjter?

Det er vel Mindet om de Hundredår,
de Tusendår, da Sneen aldrig smelted;
de Tider, da der var af nordisk Vår
om Gråstens-Hulen og om Renskinds-Teltet
den brankne Lugt kun af en søvrig Glød,
som spruttede, hvor Dyrespækket flød —
og så det Skispor ud, det uforsagte
Spor af en Vilje, som just Vintren vakte.

Mod Dødens Kulde var det Livets Kamp.
Bag Legen nu står mægtigt dette Minde.
Se kun: Vor Ånde flyver som en Damp!
Se, se! Vi danser på vor faldne Fjende!
Vi skimter i hvert gnistrende Krystal
og føler i hvert Snefnugs køle Fald
en Dåd, som vi har øvet før. Vi fægter
i sejrrikt Følgeskab med hundred Slægter.

Det, som var Kamp tilforn, er nu kun Leg.
Men hvem kan vide, ja, hvem veed, hvorlænge?
Og når den lodne lille Følfod steg
af sorte Muldskud som en Sol i Enge,
og når vi ser den første brune Bi,
når selv vi kan gå frit ud i det fri,
fra Blomst til Blomst, og høre Bier surre,
mens Bøgen springer ud bag visne Burrer:

Da er det hvert nyt År den første Vår,
der ypper et så stort Vidunder.
Det er i Ættens Oldtidsdrøm vi går,
vi bader i den Sol ældgamle Vunder.
At her, hos os, har Somren fæstet Bo,
det er en Salighed, vi knap tør tro,
og derfor, netop derfor, dybt erfarer.
Dog ingen veed, hvorlænge det vil vare.

Så vældig er den Vår af frigjort Glød,
så dyb af Dejlighed er Nordens Sommer.
Det volder hemmeligt et Suk der lød,
et Sus i Vindene: Alt går og kommer,
det kommer og det går, hvem veed hvornår?
Men Sommer blev det dog igen iår.
Og alle Skrænternes Blåklokker kimer:
„Nu er det Sommer. Sug de søde Timer!“

De gik dør, to, en Juni-Dag,
en Pige og en Dreng. De stejle Klitter
løftede sig omkring dem, Tag bag Tag,
fint Flyvesand, med Sneens hvide Glitter,
bag Kløfters Egepurrr. For deres Blik
lå Kirketårnene som Prik ved Prik,
strøet over Mark og Mose, Kær og Hede,
rundt om den blinkende blå Fjord dernede.

Kratstien rødmede af Haremad
og blånede af Blomsterklokker.
Lillevit sprang og plukkede dem glad,
og som et Guldspind gnistred hendes Lokker.
Jens gik som Arbejdsmand, sank sejt i Knæ,
og mønstrede hver Småbusk af et Træ
skarpt, med en voxen Spade over Nakken.
Nu hugg han Spaden brat i Bakken.

„Her!“ sa han pustende. „Jeg prøver her.“
Så tog han fat og gav sig til at grave
ved et af disse Ris, der lignede Trær,
som Klitten lignede en Have —
og løfted dog i Sommervindens Leg
velbyrdigt Løv af Slægten Eg,
så brunlig-bredt med runde Flige,
at Ulvborgs Kæmpetrær bar knap deslige.

Hun sad og flettede sin Blomsterkrans,
Haremad, Høgeurt og små Blåklækker.
Han grov sig dybt ned i det gule Sands
knastørre Væld. Det lyser og det lokker,
lader så let at grave helt tilbunds.
Intet gør Modstand. Ja, forsøg du kuns!
Det risler næsten lydløst, rinder, flyder:
Dit Værk blev en af tusend tomme Gryder.

Dér stod nu Jens og gravede sig ned.
Lillevit, oprejst på sin Tåtip, skimtede
kun Tjavsen i hans Pande, våd af Sved,
og Vreden i hans Øjne, hvor de glimtede.
Han sled en Time, eller to, måske.
To Kranse bandt hun færdig. „Se, Jens, se!“
Han vendte sig forbitret i det samme:
„Det Skidt har ingen Rod, kun Stamme og Stamme!“

Op skød sig bag den vrede lille Mand,
dér hvor han skuffet havde slængt sin Spade,
op skød sig af det ørkengule Sand,
endnu to Favne under Skræntens Flade,
en Rod, en Bul, en underjordisk Gren,
så bleg i Barken som et Dødningben,
og løftede dog Løvet grønne Lue
i Dagens Lys: Mig skal I aldrig kue!

„Det dør *er* Skoven!“ stønnede han hæst.
„Den Egeskov, som stod på disse Kanter,
før al den Sandflugt kom. Men jeg har læst,
at Purrerne skal være nye Planter,
spiret af Agern. Moer tror, det er Top,
Toppen af Egene, som gror, gror op,
op gennem Sandets golde Flugt foroven
med Livskraft fra den skjulte Rod af Skoven.

„Og jeg må vide selv, hvad jeg skal tro,
forstår du nok!“ — Den lyse Pige lyttede
så tillidsfuldt til Purken. Ja, hun lo,
imens han stod med begge Hænder knyttede.
Og hendes Tryghed aftvang ham et Smil.
„Du køber dig et stort Lokomobil
og graver ud,“ sa hun, „med en Maskine!
Med Ulvborg bliver Klitterne jo dine.“

Han nikkede. „Maaske. Ialfald vil
og skal jeg vide, hvorfra alt det kommer
så underligt.“ — Og der var Lærkespil
og Surr af Bier. Der var Sol og Sommer
omkring de to endnu en Timestid;
Sø-Luften, sitrende, lunt blomsterblid,
fik deres friske Kinder til at gløde,
imens usynlig Sorg gik dem imøde.

De skimtede dens Skygge fra den Sti,
som krydser Vejen bag om Snedkerstuen.
Dér rullede dem en Jagtvogn rask forbi:
Hvem var den fine Mand med Snor om Huen?
Og siden stod i Ladegårdens Port
med Ryggen til, som var de nødig spurgt,
Husmænd og Karle, tavse, tæt i Klynge.
Da følte Jens, hans Jord begyndte at gynges.

Med Forklædet for Øjnene, som om
hun gik og græd, kom Birte Bryggerspige
imod dem over Broen. Da de kom,
løb hun. Hun løb! Hvad skulde det dog sige?
De nåede Hvælvingen af Gårdens Port
og hørte ikke en Lyd! Alt stod så stort.
De hørte ingen synge, ingen spille.
Alt stod så stort kun, og så ukendt stille.

De åbnede den høje Forstudør —
og dér kom Jens'es Far, kom Gårdens Herre,
Niels Hvas. Tungt færdedes han før,
men nu! Det kendtes, ondt var blevet værre.
Han såe dem ikke, stirrede blindt ret ned,
hostede hult, med Tindingen i Sved,
famled sin Spigerkæp ud fra Karnappen
og svinglede forbi dem, ned ad Trappen.

„Jens!“ hviskede Lillevit. „Nu går jeg hjem.“
Jens tav. Hun løb. Han mærkede det ikke.
Men Sovekammerdøren stod påklem;
han kiggede; dør så han Moeren ligge.
„Moer! hvorfor græder du?“ Hun stønnede: „Gå!“
Hun knugede sit Ansigt, hvor hun lå,
kun dybere i Puderne af Sengen —
og slog med Hånden, slog, ud efter Drengen!

Han gik forfærdet. Slog hun ham? Slog Moer!
Var hele Verden da fortroldet?
Ja. Ja, det var den. I hans Fars Kontor
sad der et stort rødt Laksegl paa Chatollet.
Og dør: et andet Laksegl gloede rødt
— lig Øjet af et grådigt Rovdyr, mødt
i Havdybet — bag Skjolderne i Spejlet.
Han så sig om: Salsdøren var forseglet!

Dør inde var den sidste Rigdoms Rest;
nok, i et Glimt, endnu til at beruse:
Krystal-Kroner, som tindrede af Fest;
udskårne Skabe med Gesims, som Huse;
Vaser af Porcelæn; den Sølvpokal,
Kong Frederik den Syvende havde skænket
sin gæstfri Vært i denne Sal —
hvor nu bag Rettens Segl blind Skam sad bænket.

Den Angst, Jens havde følt, skarp som et Stik
ved Synet af sin Faders nedadvendte,
forvildede og febersyge Blik,
sank hen. Alt hvirvled nu, alt brændte
i Drengens Hjerte, så hvert enkelt Punkt
af Skræk og Sorg blot sank, sank tungt
som Prammen, kærtret, suges ned i Floden.
Her stod en Dreng kun, magtesløs, umoden.

For Havestuens Dør hang Ulvborgs Lind,
det grønne Løvhvælv gyldenklart af Solen;
støvfyldte Strålepile skråned ind
på blankt Mahogni, Bordet, Bogreolen.
Så duftende, så lun, så lys en Kvæld,
at Jens helst havde lukket med et Smæld!
Men dèr, i Plænen — Drengen måtte sukke —
sad Lene trygt og leged med sin Dukke.

Så gik da Jens derud og slog sig ned
i Græsset ved sin Søsters Side.
Selv vidste han tilstrækkelig Besked,
men Lene fik det tidsnok alt at vide.
Han snakkede kun løs, og Pigen lo.
Alt lå så dybt i Sommeraften-Ro;
de hørte knap et Råb, der lød langt ude.
Men så gav Gårdens Hund sig til at tude.

Det klaprede af mange Træskotrin
bag Muren, over Broen. Sagte Røster
hørtes besynderligt alvorligt ind.
„Vent lidt!“ bad Jens. Hun lo, den lille Søster.
Han tumlede som blind fra Rum til Rum,
slog sig på Møblerne: „Hvor er jeg dum,
at jeg kan tro . . .“ Men så de åbne Døre
i Gangen. „Hvad har Folkene her at gøre?“

Gartneren, Røgteren, og Thøger Smed?
Alle de Træsko på den store Måtte?
Så tungt de listede. For hvert nyt Fjed
sivede det og sjappede, hvor de trådte . . .
De bar en Byrde, fik den langsomt lagt
(Hans Hjerte slog, som om det skulde briste)
Så stod de stille, stod i Sørgevagt
om det, som Drengen — allerede vidste!

Jens vilde skrige, vilde styrte frem,
men inde i hans Bryst brast Skriget.
Han kunde, kunde ikke røre et Lem,
kun stå og stirre, stirre hen på Liget.
Med lukte Øjne, kold og grå,
så dødsstiv som i Sten udskåret —
det var hans Far! Det var hans Far dør lå,
død, og med Dynd i Skægget og i Håret!

Og det var *hans* Skyld! Han, der havde glemt,
glemt netop nu, hvad han så længe vidste.
Han skulde sagt: „Far, vistnok er det slemt;
men jeg skal bøde det, som du såe briste.“
Han, Slægtens Genoprejser, Ulvborgs Håb,
han havde overhørt sin Faders Råb.
Han havde intet gjort og intet prøvet.
Hans var den Afmagtsdåd, som her var øvet.

ANDEN BOG
UNDER VOLMERS TÅRN

I. EN DANMARKS-REJSE

Fra Vest til Øst i Danmarks Rige;
fra Lærkers Kvidren over Lyng og Marsk,
hvor du kan se dem over Reden stige,
til *de* ser Vesterhavet bruse barsk;
derover, hvor fra Bøgeskovens Højder
usynlig Solsort ler og Drossel fløjter,
mens du, bag Gråstensdiget, fra din Ø
ser Blinket af den solblå Østersø:

Fra Duften af det fine Græs, der prøver
at gro på Stormflodsvej (og Landet gror!),
til runde Højes Vellugt-Væld af Kløver,
der vandrer purpurklædt i Plovens Spor;
fra Toften, åben under Fugletrækket,
til Marken hegnet ind og Haven hækket:
På Verdenskortet kun et Hanefjed.
Vidt spænder Landet dog fra Bred til Bred.

En fint stilfærdig og dog magtfuld Spænding:
Vor Klodes Skabning skimtes bag et Slør
af Vaders Rislen, Revlers Brænding,
Stenstrandes Drøn og Sus i grønne Rør.
Af alskens Vejr og Vind frit gennemspillet
løfter vort Land Alverden i sit Billed,
fra Mosens Tørv til Klintens Kridt,
fra Fanøs Sandflugt til Bornholms Granit ...

Dækket er Ler, slidt ud af Nordens Klipper,
Stævnen er Kalk, løftet fra Havsens Bund:
dér ligger Danmark som et Skib og vipper
med hvide Skysejl mellem Hav og Sund!
Å, husker du din Barndoms kækt forfløjne
Eventyr-Rejse, da med friske Øjne
du fandt dit Fædreland? Skal Syn og Sind
nu stirre sløvt? Har Vanen gjort dig blind?

Jens, hvirvlet ud fra sine flade Fjorde,
Heder og Enge mellem Lyng og Siv,
huskede nok den Rejse, som han gjorde
tværs over Danmark, og fra Liv til Liv.
Begravelsen, Falliten og Auktionen —
alt det lå bagved, og det stemte Tonen
af hvert nyt Indtryk. Just i Sorgens Glar
får Glæden en sær Højhed, står så klar.

Aldrig havde han seet sin Hjemstavn broget
og dejlig som den Morgenstund, han sad
og kigged ud ad Vinduet i Toget,
mens Moderen med lukte Øjne bad,
og Lene græd. Han hørte som i Drømme
Jern-Broens Larm; dybt såe han Åen strømme;
Eng gled med spraglet Ungkvæg, Tavl i Tavl;
og dèr, bag Træerne, Ulvborgs hvide Gavl.

Fjorden lå blåhvid, med violblå Striber,
Klitten hist ovre som en Perle-Streng.
Skyer af Fugle, Hjejler, Viber,
bugned og glitred over Fjord og Eng.
Dèr stod en Jægersmand! Han skød. Se Røgen!
En Granplantage lukked sig om Støjen
af Togets Fart. Da de påny kom frem,
var det en fremmed Egn, med lang Vej hjem.

Esbjerg Station (Perronens hvide Fliser;
en Ventesal som et Palads, omtrent;
et Mylr af Folk; Frugt, Bajerskøl, Aviser)
blev som et Stempel i hans Hjerne brændt.
Men Bramminge, med Toget ned til Ribe,
Møllen i Askov, og den fjerne Stribe
af Mark og Skov bag en usynlig Å —
de Ting gav mer, end hvad hans Øjne såe.

At Folket, som en Slægt, når Nøden tvinger,
at selve Folket kan gå fra sin Gård,
og ingen Nabo rører blot en Finger —
jo, nu forstod han det; som Børn forstår.
Mistet og bortsolgt. Ikke blot en Fjendes
sejrrige Hovmod måtte overvindes:
Vor egen Svaghed å, han selv var svag ...
Men vent I kun! Der kommer nok den Dag —

Som løftet af den Løftning i hans Tanker
skiftede Jyllands Jord sin jævne Gang:
Skov skød sig op ad bratte grønne Banker
langs Mølledam og Engdrag; Bækken sprang
og blev en Å, hvis Strøm han hørte bruse
med øget Vandfaldskraft for hver ny Sluse.
Men Hjertet vendte sig i Drengens Bryst
hjemad — thi denne Strøm gik imod Øst!

Selv Tone-Strømmen i den jyske Tale
var vendt. For hver Station de kom forbi:
højere Bakker, dybere svungne Dale,
fladere Sprog med flere Sandskorn il
Dog var det Dansk. Måske det kunde gemme
en Skønhed, rig som Fladernes derhjemme ...
Da blåned Kolding Fjord, og Koldinghus
tårned sig, brustent, over Tidens Brus.

Jens grubled stadig på hin Kæmpestøttes
Skjoldvagt mod Syd (Hvad stod der i det Skjold?),
da det moderne Togs Jern-Bane mødtes
med Fredericias gamle Fæstningsvold,
hvor Olaf Rye drog ud, med Landsoldaten,
der nu stod støbt i Malm — imens Granaten
og Riflen havde knust den Sejr han vandt —
og måske dog hans Majgren talte sandt.

Jens havde gerne klatret på de Volde,
rørt ved Kanonerne — men, hov, halløj!
Her var Stationen. Han fik Lov at holde
Hatæske, Vadsæk og en Masse Tøj,
mens Mor'en ilede forud for at skaffe
til deres Smørrebrød en varm Kop Kaffe,
som de i Ventesalens Babel nød,
plus en Slags Kage, der hed Wienerbrød.

Så bakked Færgen bugbred ud i Beltet.
Det svang sig bugtet som en mægtig Flod;
men skarpt fløj Skummet, salte Bølger vælted
mod gule og grønne Brinkers hvide Fod.
Det Land, han før i Sangen måtte søge,
åbned sig for ham, stod med brede Bøge.
Hvor blev så Jylland af, og hvor blev Fyn?
Alt var dog Danmark, fuldt af Sagn og Syn.

Lene lo højt, fyldt af de blå og grønne,
de stærke sommerlige Farvers Fryd,
skönt det var fælt at høre Færgen stønne
og utrygt med det Kølvands Syd.
Selv deres Mor, der stod i Sørgekjolen,
bleg og forgrædt, blev livet op af Solen
og Søen: „Se, det løjerlige Skib!
Det er en hollandsk Kuf. Og dør er Strib!“

Kort, altfor kort, blev Turen på det friske
strømstride Belt. Med Toget foer de snart,
i Skov, langs Strand, og hørte Moren hviske:
„Den røde Kirke dør er Middelfart.“
„Å, det var dør, de myrdede Niels Bugge!“
udbrød Jens glad. Men Ruden vilde dugge
for deres Ånde. Ingen af de to
såe Henner Frisers Hus ved Kongebro.

Fyn gled forbi dem, det man ser fra Toget.
Eja, med Bindingsværk! Hvor det var smukt!
Gård efter Gård lå pyntelig, fint broget,
i hegnet Have, bugnende af Frugt.
Og midtvejs inde, af det rudeskårne
grøngyldne Land, steg Odenses grå Tårne,
Sankt Knuds og Sankt Albani. Jens så ud:
„Jeg tror, en Hvas var med at slå Kong Knud!“

Dér løfted Nyborgs Kirke sig, med Spiret
i sylspids Slankhed. Danehoffets By
og Abels Borg, bag Vold og Grav forsiret
med Glemsels blege Monument af Bly.
Så svinged Færgen langsomt ud mod Næsset,
hvor Svenskerne på Isen bed i Græsset,
men bagved lå i Bøgeskovens Favn,
en rolig Rosenborg, hed Holckenhavn!

Det blæste her i Storebelt. Septembers
kølige Solblæst. Ænder trak, og Gæs.
Og Sprogø Fyr stak op, lig gamle Kæmpers
Bauta, fra Banken med det brune Græs.
Den brede Færge gyngede på brede
skumslagne Bølger. Og da Sol var nede,
funklede Fyret over blåsort Vand,
fjernt agter, som en Gnist af Himlens Brand.

Knudshoved steg af Tusmørket forude,
Fyrskibet vuggede sin Purpurglød;
med tændte Lygter og een ildrød Rude
en Drømmestad på dunkle Vande flød.
Det gamle Fæstningstårn stod mørkt bag Skansen;
Baggesens By. Forbi var Bølgedansen.
Og Jens bar Lene iland, den sølle Tøs,
hun havde været søsyg, græd og frøs.

Sat i Kupéen sov hun ind, med Hodet
i Morens Skød. Men Jens, fortunlet selv,
blev ræd for Alvor, da de uformodet
foer midt ind i en Løvskovs Hvælv,
som i en Tunnel, hvor det jøg med Flammer
fra sorte Kronehvælv til hvide Stammer,
og skreg og hviskede som af Dyr og Fugl,
der for det vilde Jerndyr søgte Skjul.

Og der gik Elverdans på sølvgrå Enge,
og den blev ved, den endeløse Skov.
Men Jens blev søvnig, som selv store Dreng
blir undertiden. Han og Søsteren sov —
til som i Drømme deres trætte Hjerter
spejled, mod Nattehimmels Dyb af Stjerner,
to slanke Tårnes mørke Harmoni
tæt ved det Kammer, som de boede i.

I Drengens Hu blev Roskild prentet
med de to Tårnes Højhed; og det Tegn
forbandt så skønt med selve Firmamentet
ung Sagas Orgelbrus i Oldtids Egn.
Men næste Dag var alle tre så trætte,
at Skov og Strand og Slette
og Slot og Kirke, hele Sjælland ned,
var glemt i det Sekund de kom og gled.

Og kun eet Indtryk blev: De tre små Stuer,
det usle Køkken og den smalle Gang,
hvor Rejsen endte, i et Surr af Fluere
og i en Lugt, så indeklemmt, så trang,
at de fornam det som de skulde kvæles;
ikke blot legemligt, nej, frie Sjæles
Frimodighed blev fængslet her, og kvalt ...
Nå, Gud ske Lov, det gik jo knap så galt.

Da de fik lukket op til begge Sider,
fik luftet ud, og, delvis da, gjort rent,
og pakket ud, og ordnet (Langsomt skrider
en sådan Dag) — men da de sad dør, sent,
(Jens på den jernbeslagne Egekiste
fra Ulvborg), sad ved eget Bord og spiste,
sultne, den velfortjente Aftensmad,
var Stemningen ved Bordet næsten glad.

Vist er der Forskel på at stå som Enke,
med Børn at sørge for, i Fattigdom,
rystet af Tvivl, fortvivlet måtte tænke
på egen Skyld, måske, i Ondt, som kom —
og Barnets Lod: Med hver ny Morgen givet
ny Glemsels Mod, ny Lysning over Livet.
Det var et Eventyr, trods al den Sorg,
for Jens og Lene: Bo i Vordingborg!

Et Eventyr — fra første Dag, med Brevet
som blev læst højt for begge de to Børn.
Så kærligt og så klogt han havde skrevet,
og tænkt på alt, den Doktor Bjørn,
Mors Fadder, at de bare skulde komme,
såsnart Auktionen og alt det var omme.
Når kun de vilde ta det, som det faldt,
skulde han hjælpe dem at ordne alt.

Og står En hjemløs på de gamle Steder,
er det nok bedst at komme godt langt bort,
hvor ingen ser det, når Ens Hjerter græder,
og En kan, ukendt, sætte hårdt mod hårdt.
Uden ret lang Betænkning skrev hun Svaret:
Jo, Tak! — Så var det foreløbig klaret.
Og med den Smule Møbler og de Klæder
man havde undt dem, sad de altså her.

De sad i Vordingborg. Mens Lenes glade
Småpludder tystnede, stod Jens en Stund
og stirred på den brede Stenbro-Gade.
Bag Gaden lå en Grav med græsgrøn Bund.
Men Gravens Brinker blev til grønne Banker,
som bar en revnet Mur med Rosenranker.
Bag Muren svang et Kæmpetårn sig op,
kres rundt og rødt. Guld funkled fra dets Top.

Dèr var det Tårn, som Atterdag lod mure
på sine Fædres Borg; et vældigt Horn
i Siden på de Lybske, de Filurer,
som, handlende med Fisk og Kvæg og Korn,
stjal Rigets Højhed; dèr, på Tårnets Tinde,
Guldgåsen; den skreg ud for alle Vinde
hans Kriger-Hån, hans kongelige Trods:
„Riget er rejst. For Kronen vil vi slås!“

Dèr stod det Tårn, blodrødt i Aftenluften,
som Genbo til et lejet trefags Hus.
Tværs over Gaden mærkede han Duften
af Murens Græs og Blomster som en Rus
af styrtet Storhed. Der var Kraft i Sorgen
for Slægtens Hjemgård som for Kongeborgen.
Genrejsning! — Uvilkårligt kom hans Råb:
„Se Tårnet, Mor!“ Han knejste, fuld af Håb.

Fru Ann Mari kom hen til Karmen, rolig,
og såe. Hun rullede Gardinet ned
og tændte Lampen; og den lave Bolig
lå lys og lukket. Det var tavs Besked.
Drengen forstod den. Her lå Hverdagskravet.
Al Drøm om Tårne var nu bedst begravet.
„Lene, tag ud! Vand henter du, min Dreng.
Vi skal ha vasket op, og så iseng.“

Et Rusk i Klokkestrengen, og en Stemme:
„Hallo!“ Dør stod han i den åbne Dør,
sortskægget, bred. „Godaften! Er man hjemme?
Barsel-Affære. Ellers kommet før.“
Han knuged i to brede bløde Hænder
Fru Ann Mari's. „Godaften, I små Venner!“
Et rapt klogt Blik bag blanke Brilleglar
smilte så mildt. De såe, at han var rar.

„Ja ja, ja ja. Nu først lidt Ro i Sindet.
I trives nok. Det er en venlig By.
Og alle trænger svært til pænt nyt Linned.
Damen fra Jylland skal få nok at sy,
med Fransk og Hulsøm, både Særk og Kjole.
Og Ungerne kan gerne gå i Skole
den Dag imorgen. Friplads begge to.
Selvfølgelig. Tag du det kun med Ro.

„Ak, bette Ann Mari. Jeg kan smænd huske
den Dag du kom til Verden. Knap 6 Pund.
Den Øsby Degn var ellers vant at kuske
med større Svende. „Tøsen er sgu sund
og velskabt,“ sae jeg. „Er De misfornøjet,
så tar jeg hende selv.“ Så gned han Øjet,
bed eftertænksomt i sin Pibespids,
og klappede din Mor, og var tilfreds.“

Lene sad stirrende på Doktrems Briller
der funkede lig blanke Vinduesglas.
Jens lyttede. Som når et Orgel spiller
lød denne dybe musikalske Bas.
Det var ej Ordene så mest, men Røsten.
I den lå Kraften, Godheden og Trøsten,
som både Mor og Børn godt nok forstod
og hver på sin Vis taksomt tog imod.

En Trøsten, og en Godheden, en Kraften.
Og da tilsidst den rare Doktor gik,
var det, som om den svære første Aften
var blevet hjemligt båret af Musik.
Fra Vestjylland og Herregården, Hjemmet,
til Købstad-Lejligheden, trang og fremmed,
var spændt en Tone-Bro. Den gik de på.
Dér mødte hver sin Drøm. De sov, og såe.

II. I VORDINGBORG

Dansk Øland og dansk Øhav — tusend Brinker
og Banker løfter sig af Løv og Græs
med milevidt Kig-Ud til Sø, der blinker,
og Sejl, der duver, under grønne Næs.
Fra Hindsgavls Bøgebjerg til Vejrhøjs Knude,
fra Hamrens røde Kampesten øst ude
til Møns snehvide Kridtklint: Øst og Vest,
et yndigt Land i Sommersol og Blæst.

Dybere ser vi dog i Danmarks Hjerter,
højere fatter vi vort Lands Natur,
hvor Saga, fuld af Stolthed som af Smerte,
står hos os — hvor dansk Mark blev Danmarks
Mur:

Fra Dannevirkes Vold, og fra den Tinde
på Sjællands Kyst, hvor alle Himlens Vinde
kvæder til hundred Øers Bølgedans
den Sang, som er vort Væsens, og vort Lands.

Her, båret af det otte Stokværk høje
Stentårn, hvori hver lille Sten vi ser,
med alle dem, der skjultes for vort Øje,
blev formet af det Markens bløde Ler,
som bær os Brød og Blomster; men i Flammen
vandt de Stens Fasthed; og lagt kyndigt sammen
stod de som Fjeldet gennem Strid og Storm,
støbt i stolt Viljes ædelt-stejle Form.

Her, båret af de favnetykke Mure,
hvoraf fem-sex Århundreder vel knap
løsnede Kalken i en enkelt Fure,
skønt de med Jætte-Næver greb og slap —
her får det Land, vi ser, i dyb Forening
med Folket, som det fostred, grundfast Mening:
Det svømmer tusenddelt fra Vår til Vår —
Vor Sag at støbe Riget, så det står!

Dog, Drengen så ej Saga ved sin Side,
dér hvor han stod i Tårnets høje Ro.
Han så mod Vest kun Smålandshavet glide
i Rødt og Guld bagved den fjerne Bro
af kulsort Spindelvæv, som Strømmen spejlede;
han så Småøerne, der rundt om sejlede
med Huse, Næs og Trær som Nyrnberg-Kram
over en aftenklar skovkantet Dam.

Fra Falster svang hans Blik sig som en Spove
til Fanefjord på Møn; det hvide Punkt,
bag Bogø, det var Kirken. Så kom Sprove
med Borren, stubgul, som et Guldskjold, tungt,
i Solnedgangens Glød. Og Bøgelunde
og hvide Gavle flød på dunkle Sunde.
Alt Sjælland flød dèr, broget, rundt og blidt.
Ikke en Hede synlig, ikke en Klit!

Jens længtes hjem, til Lyngen og til Sandet,
hjem til Vestjyllands himmelklare Høst,
hvis Stilhed blir så dyb, fordi det andet
altid er bagved, Storhav, stormfuld Kyst.
Han længtes hjem, fra denne Købstadgade
og de små Huse, til den store Lade
og Staldene, til Herregård og Park,
til Ulvborgs Højhed og den åbne Mark.

Men for hans Hjemvee var det dog en Hvile
(da han var vingeløs, kun Længslen fløj)
at stige her og se de mange Mile;
at stå her, løftet over al den Støj,
den Stank af Stadens lillebitte Mængde;
at kunne strække sig sin fulde Længde,
ene med Himlen og det friske Vejr,
og med det gode gamle Borgtårn her.

Jo jo, han følte nok, at han blev båret!
Og når, som nu, han med et dristigt Sving
svang sig i Sadlen, red i Skydeskåret,
havde de Sten, han holdt, en hel Del Ting
at sige ham. Mer end den første Aften,
da han kun så dem. Rejsningen og Kraften
og Samlingen, om ikke af et Land,
så af det Murværk dog, som gør en Mand.

Den Bygning står der ikke med det samme,
En tænker den. Det første er: En vil.
Det andet: Leret. Og det tredje: Flamme.
Det fjerde: Kundskab. Mange Ting skal til,
før kun een Mursten blir. Så Plan og Tegning;
Grundvold og Rejsning. Mangen fin Beregning
må regnes om. Sten, Kalk og Luft og Jord,
alt virker med i Værket, mens det gror.

Dog gælder nok de tre: Sind, Stof og Handling.
Nej, Sind og Handling, disse stærke to,
de skaber Stoffet, styrer dets Forvandling;
af drømte Syner gør de Borg og Bo.
Til Handling rask, i Vilje sejt udholdende;
så løfter Tårnet sig engang af Voldene ...
„Jens! Jens!“ Det kaldte. Og han vifted ned
i Dybet fra det Brystværn, som han red.

Det var hans Mor. Han såe den hvide Kappe,
det blege Ansigt og den sorte Dragt.
Dèr nede stod hun. På den tre Trins Trappe
holdt hun sin moderlige Forpostvagt,
nu, når det mørkned i den lave Stue.
Her, fra den Trappe, såe hun Himlen lue
bag Hyld og Roser, over Tårn og Mur.
Det Trin dèr ud var hendes Aftentur.

Mens Folk spaserede i Kirkevænget
og rundt om Slottet ad den skæve Sti,
holdt hun sig her, sa Doktoren, „indestænget“.
„Nej,“ sa hun, „her har jeg just Himlen fri.“
„Du trænger til Motion!“ „Min Symaskine
gir mig Motion.“ „Ja, du er Død og Pine
en nydelig Patient, bett' Ann Maril!“
„Jeg vil blot helst se Byen — gå forbi!“

Det gjorde den. Og fine Dame-Kunder
nikkede venligt op til Madam Hvas,
Fru Hvas! Og en og anden gav sig Stunder
til et Par Ord om denne kønne Plads,
om Udsigten, om Vinden og om Vejret,
mens hun stod rolig-rank i Aftenskæret,
der funkled rødt i hendes Hårnåls-Pil
og gav sit Blus til hendes blege Smil.

Men Arbejdet, det kom de med om Dagen,
hvor altid hun, såsnart man ringed på,
selv lukked op, med Kappebånd om Hagen,
og stort hvidt Forklæd. Og i Stuen lå
Brodering og fint Linned pænt lagt sammen.
Og een sa Fruen og een kun Madammen,
men alle fik de ens mildt høfligt Svar
og gik tilfreds. „Den Orden, som hun har!“

Selv når det traf sig, hun kom ind fra Haven
og Hønsehuset (og det traf sig jo),
strax var hun pæn. Fint lyste Lærredskraven,
pletfrit faldt Kjølens sorte Merino
under det Arbejds-Forklæde med Hætte
og Ærmer, som hun snart fik hængt tilrette,
paa Køkkengangens Søm. „Værsgod, tag Plads!“
De grove Handsker af. Der stod Fru Hvas.

Alt dette, denne Holdning og den Tone,
så jævn den var, dog af en egen Vægt
og Finhed, gav den fattig stakkels Kone
hos Byens Borgerskab en vis Respekt,
så hendes Hviletid blev respekteret.
Stod hun på Trappen, medens Folk spasered,
hilste de venligt op og sa Goddag.
Ja, selv Borgmesteren tog Hatten af.

laften var han stanset. Ned sprang Drengen,
de hundred og halvfemsindstyve Trin;
stak Nøglen ind til Vægterens; tog Engen
imellem Vold og Gade som en Vind;
og stod dør, støvet og med Håret tjavset,
foran en fremmed Herre, højst forbavset
over et Skulderklap: „Så rask og kæk —
og så præcis den gamle Amtmands Træk!“

„Hvem var den Mand?“ „Borgmesteren.“ Lige-
gyldig

såe Moren efter ham. „Han var engang
Fuldmægtig hos din Farfar; fandt sig skyldig
at hilse høfligt på mig *en passant*.
Han har en Søn, sa han, omtrent din Alder;
og håber ... Men kom ind nu; Duggen falder.
Og Lene er hos Doktorens. Vi to
kan få en Mørkningssnak i Fred og Ro.“

Det lød højtideligt. Og de sad stille
en lang Tid sammen. Lygterne blev tændt.
Fra Havnen hørte de en Fisker spille
Harmonika. Og da det Spil var endt,
(idet han mærkede på sin Hånd det varme
Dryp af en Tåre) slog han sine Arme
om Morens Liv, og knugede sig ind
til hendes spinkle Skulder med sin Kind.

„Ja,“ sa hun, „Jens — nu er jo du min Støtte
og Trøst i Verden. Derfor har jeg tænkt,
at Tavshed mellem os kan ikke nytte,
om også det at tale falder strengt.
Strengt for os begge.“ Hendes smalle Hænder
greb fast om hans. „Men Tavshed, veed vi, ender
let i Fortvivlelse. Det har vi seet.
Nu må vi skønne klart, hvad der er sket.

„Jeg veed at du, Jens, i de første Dage
bebrejdede dig selv din Fars — hans Død.
Det havde, tænkte du, holdt ham tilbage,
at se dig, høre dig; se, at al Nød
og Skam, og alt hvad Verden vilde sige,
var til at bære; ja, at vi var rige,
trods alt, når vi holdt sammen, dobbelt fast
og dobbelt kærligt, mens det ydre brast.

„Jeg såe det godt; jeg såe det, da vi mødtes
den Dag i Korridoren, hvor Far lå.“
Jens huskede; som med en Marmor-Støttes
Øjne, der såe alting, og intet såe,
stod hun der pludselig. Fra ham kom Skriget;
hun skreg ej, græd ej; bød dem løfte Liget,
lægge det ind på Sengen, og så gå. Så spæd,
så klar lød hendes Røst. De andre græd.

Hun ikke. Ikke en Tåre. Nej, med tørre
brændende Øjne, selv da Præsten kom,
ja selv ved Graven, stejlt oprejst, og større,
højere, mere myndig, gik hun om,
og gav Besked, gav Ordre, med en Stemme,
hvis Klarhed Drengen aldrig skulde glemme.
Den var — ja, som en Glas-Nål, klar og skør.
En tænkte: Den må briste — og hun dør!

Den brast ej. Og først nu, ja, først iaften,
iaften græd Mor; og kun ganske småt.
Og hendes Røst klang blød, skønt Viljekraften
var der som før. . . . „Ja, Jens, jeg såe det godt.
Men du, min Dreng, såe næppe, at den samme
angstfulde Anger som en giftig Flamme
sved mig, blev ved at svide mig — mens du . . .
Nå, Gud ske Lov, du er et Barn endnu!

„Og dog, jeg kender dig; jeg veed, du fatter
mer end de fleste voxne. Du forstår:
Din Far var Amtmands-Søn, jeg Lærer-Datter.
Alt hvad jeg bragte til den store Gård
var kun hvad een Kalesje kunde rumme:
Mig selv, mit Tøj, og mit Humør. Det dumme
troskyldige Humør! Skønt, dumt? Å nej.
Det hjalp os dog måske et Stykke Vej.

„De første År såe Far mig ind i Øjet
så kærligt, kaldte mig sin Solskins-Brud.
Og Folkene, når en var misfornøjet,
sang jeg, og de holdt af mig, de holdt ud.
Men det var dog for lidt. Al Snak tilside,
så var det sandt, hvad Slægten lod mig vide,
at det var ikke Husflid, Sang og Spil,
men Penge, der på Ulvborg skulde til.

„Rigt gift, med en, helst, af hans egen Klasse.
Å, det har mer at sige, end En tror,
ung og forelsket. Simpelthen at passe
i Vaner, Tonefald, i Brug af Ord!
Jeg lærte altfor sent, hvad det betyder.
Jeg gik og sang for mine Kar og Gryder,
og Folkene, og Jer, min egen Dreng ...
Din Far blev stadig mere mørk og streng.

„Og det blev svært at smile, svært at synge.
Når aldrig nogen Tone trængte ind
og tog et Kvint blot af hans Tankers Tynge,
og Smilet aldrig lyste i hans Sind,
hvad kunde jeg da løfte eller rense?
Og jeg var nær ved mine Kræfters Grænse,
den Dag vi fik at vide, hårdt og kort,
at nu var det forbi, vi skulde bort.

„Jeg såe, Far var fortvivlet. Og jeg prøvede endnu en Gang at bringe ham den Trøst, den Kærlighed, det Håb, som han behøvede. Men da han svared med et Blik, en Røst, som kendte han mig knap, og med så hårde og bitre Ord, som om han *vilde* såre ... Det var en styg vildfremmed Mand, jeg såe — og havde levet med! Jeg lod ham gå.

„Jeg lod ham gå, endskønt jeg godt nok sansede, hvad han gik ud til. Og da så de kom, var det, som om mit eget Hjerte stansede. Dog ønskede jeg ingen Ting gjort om! Jeg kunde — ja, måske. Jeg veed det ikke. Jeg såe, han faldt, Jens. Og jeg lod ham ligge. Den Skyld har brændt mig både Nat og Dag til nu. Nu skimter jeg, hvad der lå bag.

„Nu, i de sidste Dage, sidste Nætter, begynder jeg omsider at se klart. At se Guds Vilje. Og det Klarsyn letter mit Ansvar, så det knuger mindre svart. Jeg talte før om Grænsen for Ens Kræfter. Det Ord var fejl. Når vi ser rigtigt efter, er det vist grænseløst, hvad vi — så små vi er — kan bære, når vi skal og må.

„Vi står, hvor vi har tænkt vi skulde segne;
vi løfter Byrden, når den først er lagt.
Men Eet: *at ville* på en andens Vegne,
det ene har ej Gud selv i sin Magt.
Loven er hård. Dog gælder det os alle,
at den, som ikke *vil* stå, han *skal* falde.
Glem, hvad du såe, og husk, hvad det betød:
Fars Vilje havde længe været død.“

Hun sukked tungt, og læned sig tilbage
med Hænderne for Ansigtet. Jens tav.
Så vedblev hun: „Jeg rejser ingen Klage.
Hvert Ord mod ham har slidt sig som en Sav
gennem mit eget Hjerte. Og det veed jeg,
at bittert savnede og hårdt nok led jeg —
men fik jeg Livet om: Den Dag det gjaldt,
valgte jeg ham pány, med alt, trods alt!

„Selv til hans Skade. Kunde ikke andet.
Du vil forstå det, når du selv blir Mand.
Vi får det, ser du, som vi er, sært blandet . . .
Jeg har kun sagt, så godt, nu, som jeg kan,
hvad jeg har tænkt på her i disse Uger.
Nu kender du, min Dreng, den Sorg der knuger
din gamle Mor. Og jeg er glad og stolt,
fordi du ikke slap den Hånd du holdt.

„Jeg tror, at du kan skelne nu, hvad Skammen
og Sorgen ligger i. Og, Jens, jeg tror,
at vi des fastere vil holde sammen,
nu da du kender både Far og Mor.
Du elskede din Far, fra du var lille.
Så saml da du, hvad han lod gå tilspilde.
Vilje, det har du; har du altid haft.
Mindet om ham vil gi dig dobbelt Kraft.“

Vilje, det har du . . . Hvad han selv nys tænkte
i Tårnets Ensomhed med Land og Sø,
fik Mæle her. Gennem et Grådsmlil sænkte
de Ord i Sjælen deres Fremtids-Frø.
Et Stjernes kud derudenfor i Rummet
faldt bag den mørke Borg. Et Tog var summet
ud over Masnedø . . . Gemt, aldrig glemt . . .
Hans Mor stod op, og endte, halvt i Skæmt:

„Du agter vel at kæmpe som en Løve
mod hele Verdens Oxeagtighed?
Prøv så at se, at du har Lov at øve
din Styrke daglig. Hvis du ikke veed,
hvor du i Vordingborg skal finde Oxen,
så søg den i dig selv. Når du blir voxen —“
hun strøg hans Kind — „er Verden din, min Dreng.
Dér kommer Lene. Nu skal vi iseng!“

III. DE SMÅ KÅR

Det var dengang da Bønder eksisterede,
dengang lidt færre tog en fin Examen,
og der i Byen var et Borgerskab;
før åbenlys Uvidenhed regerede,
før Tøsen gjaldt for lige god med Damen,
og Selskabs-Idealet var en Flab;
før Vægtersangen blev stemt om til Hylet,
og Politiet underlagt Krapylet.

Det var før Sangens Sejr lå i Skyderen,
før Kunsten blev Reklame: Knald-Patroner
i Næsen på et henrykt Publikum;
før Kvinderne bekransed (i Forbryderen,
der voldtog Børn og slagted gamle Koner)
den frie Valgrets Evangelium;
og før et sejrrigt Fremskridts Ideal
blev samlet i: „Jeg drikker, du betaler!“

Det var før Arbejdet i Fagforeningen
(skønt Lørdag Aften tog sin lille Hivert)
blev under Strafansvar så strengt forbudt,
at Staten endelig fandt ud af Meningen,
og pr. Finanslov sikrede Hr. Drivert
som Avls-Central for Racen og dens Krudt.
Kortsagt, det var de gode gamle Dage,
da vi var dumme og stod langt tilbage.

Da leved endnu Pigerne og Drengene
omkring i Rigets små grå Ravnekroge
på Katekismus under Tugtens Ris,
ret ukendt med den frie Tankes fængende
Fordring på Nattegn til Hotellets Låge
og det Tilfældighedens Paradis,
som Nattevagten åbner, når man fløjter,
for Eva Tøs og Adam Probenreuter.

Og Ære være frejddigt med Befrierne,
som nu har ryddet alle mugne Rønner,
så ingen Sjæl mer veed sit arme Ly —
der *var* en Gang, da Vægter-Melodierne
med deres tro Formaninger og Bønner
klang trygt ved Sengetid og frisk ved Gry.
Der var en Himmel dengang over Horden,
og Arbejdet var endnu Dagens Orden.

Det Vordingborg (tilgiv, jeg kommer kørende
med denslags Billedsprøgl!), hvori beredtes
et ydmygt Sæde til Familien Hvas,
gav ingen kosmisk Hvirvelstorm om Ørene,
var ingen 100 H. K. *Mercedes*,
men Hjul og Fadding, de var sgu på Plads:
Det nederste bar det, som var foroven;
på den Manér kom begge to i Skoven.

Ja, hele Vordingborg By, med sin eneste
langstrakte Stenbro mellem lave Længer,
ligned en stor gemytlig Charabanc,
som, trukket frem til Pinsen i det seneste,
skumpled tilskovs med frisklakérte Stænger,
mens Tyende og Herskab sad og sang —
til Vintersbølle og til Viemose,
til Ølkurv, Madkurv, Vand og Mulepose.

Og havde Torsken, Jens, kendt sin Besøgelse,
da han fik Gratis-Plads i Borgerskolen
i Klasse med Borgmestrens egen Søn,
og ganske roligt ofret den Klat Røgelse,
så havde han nu haft sin Plads i Solen,
pensionsberettiget, med sikker Løn
som Fuldmægtig, måske som Auktionarius
med Sportler — Gudbevares, Gudbevarius!

Men da Borgmestrens Dreng en Dag kom drynende
„A hy'er, te do er a-delig, Jens Hvis-Hvas.
Si op en Daw, å læ wos fo en Snakk!“ —
gav Jens ham, en-to-Torden, en så lynende
Knytnæve-Tak for Høflighed og Friplads,
at to lidt Bolsjer-bidte Tænder knak,
og Blodet stod bogstavelig af Næsen
på Fyren med det fine Tøj og Væsen.

Hvorefter Jens gik lige hjem og skriftede
sin Udåd for sin Mor, med liden Anger,
og fik til Svar et kort: „Det kan jeg li'.
Men hjælp dig selv så!“ — Den af Staden stiftede
Friplads, med Håb om ny Avancementer
i Gunst og Gave, alt det var forbi.
„Du er en Skarns Knægt!“ sa den gode Doktor.
„Det Mas du skaffer mig med Lovens Vogter!“

I Almueskolen, mellem Fattig-Ungerne,
gik nu Jens Hvas, sat borgerlig på Porten
som dårlig Søn af en agtværdig Mor.
De andre stak lidt rappere med Tungerne;
han slog des raskere. Og hvem smed Skjorten
og svømmed ud og entrede ombord
i Fiskerjollerne så rask som Jyden?
Det gav Respekt i Baggården og Gyden.

Og gjaldt det at forklare, hvilken Glorie
han vandt sig snart i de to Skolers Kampe
som Helt, Strateg og Taktiker for sin,
blev Digtet her en tre Binds Krigshistorie,
med Skyggeleg om Eventyrets Lampe
i Valdemarers røde Borgruin —
men vi må følge ham, usynligt styret,
mod det han skimtede bag Eventyret.

Og vi tør ikke glemme de Erfaringer,
han gjorde på den fredelige Valplads,
hvor Våbnet hedder Værktøj, Sejren Brød,
herunder (Se de Luther'ske Forklaringer!)
Klæder og Sko, ja, til og med lidt Balstads
til Søster Lene; for hun var så sød
og pæn og artig, at det stundom hændte,
hun blev bedt ud i Selskab hos Bekendte.

Og alt hvad Mor i Stuen havde hængende
af Tyll, Battist, af Kjoler og Chemiser,
var jo de andres. Der blev aldrig Råd,
så knapt som det bestandig var med Pengene,
til Pyntekøb; end ej til Udsalgspriser.
Men Mor gav Arbejdet med Nål og Tråd,
og Jens kom glad: „Se, Børn, her har I Mønten!“
Han var nok Mester for at klare Pynten.

På Torvedagene var Staldforpagterne
på „Hotel Valdemar“ og rundt i Gårdene
tit glade for et Snuptag ved en Hest;
og der var Skipperne, som drev med Jagterne,
og der var Fiskerne, som hvilte Årene;
en Øl, en Skrå — Jens var der som en Blæst
med Varerne, før En fik hejst en Klyver;
og det gav hist en Mark og her en Styver.

Og der var Dage, hvor de mange Skillinger
blev til en halv, ja, til en hel blank Daler,
der stolt sang op mod Nålens Stikke-Stik
hos Mor. Af hans mangfoldige Bestillinger,
som havde hver sin Kunst og sine Kvaler,
og hver på sin Vis øved Hånd og Blik,
var der dog to, han foretrak: At save
og kløve Brænde, og at dyrke Have.

Han havde Adgang til de to Forretninger
hos deres Nabo, gamle Søren Gartner,
og hos sin Mor, som Husets lille Mand.
Og stundom stod da, med Solstråle-Fletninger,
Drømmen, blåøjet, som den stille Partner
i Arbejdet — hvad Drømme stundom kan.
Den øged ej, den letted Dagens Tynge
og tvang det tvære Værktøj til at synge.

Dog, tvært? Nej, Saven med de bidske Takker
elsker at knase Bøgekævlens Knaster.
Sejgt går det, men den slider, og det går.
Hør siden så, hvor hyggeligt den snakkér,
mens Veddet, skørt og skært som Alabaster,
åbner for Anelsen de hundred År
af silkedunet Maj og Rimfrost-Vintre,
hvis Underværk din Øxe nu skal splintre.

Du står og vader i det gule Savsmuld —
og Drosselfløjt igennem lune Floder
af Lys og Skygge perler langsomt ned.
Den Hov, du står i, er den Stærkes Gravmuld;
du hvisker: „Stolte Bøg, min stille Broder,
jeg styrter selv som du. Vær ikke vred!“
Og Svaret hører du i Ovnens buldre:
„Bror Vandrer, har jeg styrket dine Skuldre?“

Ild boer, og Stormvind, selv i døde Stoffer.
Lever din Tanke, skal de skarpe Stene
løfte sig mod dig, skælvende af Liv.
Alt forud bønligt er dit Arbejds Offer;
din Løn er den, at du står aldrig ene.
Den visne Gren vil knæle for din Kniv;
det Knopskud, hvis Ubændighed du tugter,
takker dig ømt med Blomster og med Frugter.

Buske og Trær, hvor fandt du bedre Venner?
Sunde og syge har de hele Året
Brug for dit Venskab; står så roligt der
og venter på dit Fodtrin, som de kender,
med Mindet om den Rigdom, de har båret,
gemt i en grålys Vinters kolde Skær.
Du går din Gartnervandring rundt i Haven
fra Træ til Træ med Øxen og med Saven:

Det Træ gav dig en Avnekurv Gråstener;
Kys efter Kys af Frugters friske Munde
fyldte med Fryd dit Væsens Planterod.
Nu æder Kræftsår Stammen. Barkens Sener
er sprængt. Skarpt renser du hver skorpet Vunde,
bader dem grundigt med den bitre Jod.
Om fjorten Dage ser du, at det læges;
frisk bugner Barken! — Vel må du bevæges.

Så hurtigt heles ikke *dine* Vunder.
Nej; thi din Blomstringstid skal vare længer,
din Frugt, ifald den modnes, aldrig dø
Dyrk du din Abildgård, og giv dig Stunder!
Da skal hvert Træ forstå, hvortil du trænger,
din Sjæl forfriskes af hvert Urtefrø;
og aldrig skal du gaveløs forlade
en skrumpen Bælg, en Dynge visne Blade.

Den tunge Muld, som Skovl og Spade tumler,
den rige Jord, som dine Hænder rører —
du mærker vel det Kærtegn af dens Mund?
Halvt åbner den sin Moderfavn og mumler
sit Tålmods dybe Visdom i dit Øre,
lover dit Støv et langt og roligt Blund.
Dog, hvad din Sjæl stred for, i stridbar Våde,
veed Jorden ej; kun Han, som gav dig Ånde.

Og Vintren smelter langsomt ind i Våren,
og Somren segner hastigt ud i Høsten —
men Regn og Snefog, eller Dugg og Sol,
i Urtehaven som i Abildgården
gror hele Året Visdommen og Trøsten
for os, der lever nær den nordre Pol.
Her kan en Hånd, som ikke frygter Vabler,
løfte den Skat, hvorom vor Længsel fabler:

Fred, hjerteligt og tankerigt mangfoldig,
Fred, forsåvidt som Kød og Blod kan enes
med Higen mod et ukendt evigt Mål.
Dog, selv den Higen, stormtung og lynholdig,
hviler sig stundom i de grønne Grenes
Løvsus, og læsker sig af Rosers Bål.
Og hvad end Evigheden veed om Sagen,
er Dagens Gerning, velgjort, nok for Dagen.

Det lærte Jens. Det lærte han at kende,
klemte inde mellem Trappen til et Køkken,
og Udhusgavlen, hvor hans Drømmes Tårn
steg langsomt — som en fattig Stabel Brænde —
og han stod svedig, han stod øm i Ryggen
og stred ihærdigt med en drilllevorn
sejgt knudret Bøgerod — en Trolde, der trodsede,
men dog blev kløvet. Og de Stumper klodsede!

Det lærte Jens, fra Lyngheden og Fjorden
sat ind på de Kvadratfod af en Have,
skilt fra den næste kun ved et Stakit,
og dog nu *deres* lille Del af Jorden,
med nok at luge rent og nok at grave,
og fordringsfuld og stor nok, forsåvidt.
Høstgilde gav den, bød på Blomsterfester —
men kun når den blev passet af en Mester.

Netop fordi den var så bitte lille,
de fem-sex Frugttræer i Kartoffelstykket,
de to-tre Roser i det Blomsterbed,
gjaldt det, at ikke en Tomme gik tilspilde,
og at i Trængslen intet Skud blev trykket,
kun styntet eller strakt på rette Led,
så Grenens bedste Knop fik Solskinsbadet,
og Plantens Saftstrøm gik til Hjerterbladet.

Det gik Jens her, som andre med at høvle
et Fugleøje-Bord til fuldendt Glathed,
med det at lægge Blod-Lak uforgængeligt,
med det at sy en vand- og snetæt Støvle,
med det at overmande Sjælens Mathed
og gennemstøbe, fast, men uforfængeligt,
et gammelt gennemtærsket Versemål
med Bærekraft og Spændkraft af nyt Stål!

Det gik Jens med hans Arbejd, som det *kan* gå
med alslags Arbejd, at igennem dette,
som En gør selv med Trofasthed og Flid,
forstår En det, som andre har Forstand på,
skelner det grundigt gjorte fra det slette —
og dør står Skellet i den store Strid!
Gud give kuns, at Kubens Millioner
begreb det: Arbejdsbier — eller Droner!

Dog er det så, at selv en enkelt lønnes,
hvor Hånden tænker, og hvor Synet handler
med samlet Forsæt, ringe eller stort —
idet den Verden skimtes eller skønnes,
som menneskelig Viljekraft forvandler
og løfter i sit Værk, fuldkommengjort.
En lægger Mejslen hen, og En sin Rive:
Se, nu er *det* så godt, som *det* kan blive!

Og før man får sit Tørklæ ført til Panden
og Sveden tørret af, er Mesterværket
ridset, trådt ned, forældet, slidt itu
Dog gør det Mesterværk, det Håndværk, Manden;
og den, som aldrig fik den Stolthed mærket,
fik aldrig noget rigtig til at du.
At holde ud, fuldkommengøre Tingen,
det er vor Lov. Forgæves prøver ingen.

Og, tro mig, Jens stod stolt som Menelaos
i Havelågen, når hans Mor og Lene
sent Lørdag Aften kom derud og så
en ordnet lille Verden, skabt af Kaos:
Under de blomsterhvide Æblegrene
Gangen pænt revet, Synd at træde på,
de ny Kartoffler hyppede allerede —
og dør en Række små fint såede Bede.

De lå glatklappede med skarpe Kanter,
Bed efter Bed med Damvand overbruset,
så Posen hang og drypped på sin Pind;
det perled ned ad Purrernes små Planter,
og se Salaten, hvor den strax var kruset,
og se, hvor Roserne var bundet ind —
og dufted mon Slotshaven i Alhambra
bedre end her de Æbletrær, den Ambra?

Nej, sikkert ikke! — I de andre Haver
var også alting revet pænt og vandet;
de hørte Koner sludre, Småbørn le
i Ly af fjerne Stikkelsbær-Enklaver.
Det var omtrent, som om de var på Landet.
Tit blev de siddende dèr, alle tre,
på Bænken indenfor den Ståltråds Låge,
til Skumring skjalv i alle Havens Kroge;

til Søren Gartner, som i Skjorteærmer
med Konen trissed rundt og røg sin Pibe
bag Hyldehegnet, i det gode Vejr,
blev til en kæmpemæssig Aftensværmer,
og hans Tobaksrøg, Stribe under Stribe,
flød gennem deres blomsterlyse Trær,
som Skyer sejler mellem Snefjelds-Tinder.
Og der drev Dugg af Længsler og af Minder.

Med Døren åben ind til Mor og Søster
faldt Jens isøvn, og tyngede sin Pude
på Dagligstuens opredte Divan
(skønt i den lyse Nat vel stundom Røster
og Fodtrin vandrede forbi derude)
så trygt som Cæsar Diocletian.
Dog, Drengens Drømme drog på lange Rejser.
En Kålgård? Godt! Men gør mig først til Kejser!

IV. UNGDOMMENS DØGN

Vi lever. Færre lever, end det synes.
Der gives Folk blandt os, der ikke gør det,
endskønt de spiser nok og snakker nok.
Men leve gør dog vi, som vil og tør det,
vi, der af Lidenskaber gennemlynes,
og kvæles i vort Væsens Ragnarok,
og genopstår som Guder i et Gimle
af Morgendugg: Hver Dråbe drypper Himle!

Dér står vi da med Lovens gyldne Tavler.
Men tyde dem? Nej! Dette er at leve,
såsandt som vi har prøvet det at dø.
Men om vi granskede Sankt Pauli Breve
eller betragted vore egne Navler,
til der skød Roser af den salte Sø —
den Lov, vi lyder, kan vi ej forklare.
Vi veed knap halvvejs, hvad vi selv erfarer.

Og andres Skæbne vil du skildre, Digter —
du, der end ej kan skelne i din egen
Islæt fra Rendegarn og Sort fra Rødt!
Du, der som Blindebuk løb ind i Legen,
vil du nu flygte fejgt fra de Konflikter,
hvor Næse og Hjerter skiftevis har blødt,
og bag dit Blindebukke-Bind formummet
veje, hvad andres Leg og Liv har rummet? —

Flygte? Å nej! En Digter flygter ikke,
idet han digter. Dertil fik han Livet.
Han skimter Et i Alt, og Alt i Et;
gengiver ydmygt, hvad han selv fik givet;
ser med sin Sjæl, og lader Resten ligge.
Og skønt han af sit Liv forstår kun lidt,
og skønner endnu mindre af de andres,
fornemmer han dog Vejen, som den vandres.

Hvorledes, det veed ingen. Der er Gåder
gemt i alt Skaberværk. Og bitre Veer
har tit født Visdom i et lidet Vers.
Der sidder i den blinde Sjæl en Seer.
I Ordets Luner boer den Ånd, som råder.
Så famler man sig frem på Kryds og Tværs,
Indhold og Form befrugtes af hinanden.
Men, hvem er Hunnen dèr, og hvem er Hannen?

Vi lever, vi der blomstrer, vi der bløder;
der strider, sejrer, og i Sejren mister
det som vi stred for; og måske dog vandt.
Men her på Jorden, indtil Hjertet brister,
føler vi Livet mægtigst, når vi møder
håndgribeligt vor Længsel, ikke sandt?
når Øjet ser, og Hænderne kan røre
den Melodi, Gud ånded i vort Øre ...

De havde stundom skrevet til hinanden,
til Jul og Fødselsdag, og ved de Tider
den første Is lod Mindet funkle blankt —
Jens Hvas og Lillevit. Til begge Sider
var meget Vand vel løbet ud i Stranden,
og mellem Øst- og Vestkyst var der langt;
imellem Redningsmanden og den frelste
forblev dog Hjertets Naboskab det ældste.

Fru Hvas gad nødigt høre Ulvborg nævnet;
hun havde nok i sine Tankers Tale.
Det var fra Lillevit, Jens vidste alt:
om Delingen af Gårdens gamle Sale
med Skillerum; om Linden, der var stævnet;
om Sagfører Lavst Vold, der med Gevalt
nu vilde spille Stormand; og den Hyre,
hans Kone havde med sin ny Tournure.

Men ind i al den Bitterheds Tilfredshed
fløj så en bleg, en gennemsigtigt presset
Blåkløkke-Blomst fra Esbo Egekrat
eller et Kongegræs fra Ydernæsset,
med Håbets Tålmod og med Troens Vished:
„Du veed, at ensom er du ej forladt;
du veed, af hvem vi lod os villigt plukke.
Vi venter dig. Din Dør kan ingen lukke.“

Og da så Jens var gået ud af Skolen
som konfirmeret, voxen, ja, men Præsten
gav ham de gratis Timer nu i Sprog,
i Spansk og Engelsk; og han lå for Resten
og fisked med sin Jolle under Molen
ved Masnedsund, i sin private Krog,
tjente til Brødet, vented på en Chance
vest- eller østpå, Rio eller Yangtse —

Midt i hans sextenårigt blanke Sommer
af salig Uro, kom det Brev, fra Stege,
men med den kendte Flue-Ben-Skrift på —
små Nodetegn, små stumme Strengelige:
„Jeg er på Møn, hos Nannestads, men kommer
til Jer på Hjemvejen, ifald jeg må.“
Og samme Aften havde Knøsen bordet
en Fiskerbåd, som agted sig til Noret.

En klinkbygget Bornholmerbåd, hvis Mandskab
han havde talt med, da de strøg langs Kysten
på Vej til Rødspættens i Storebelt.
Han kendte dem i Tusmørket på Røsten,
der sang så hårdt mod dette bløde Landskab.
Langsomt gled Sejlet, som et Vandretelt,
for næsten ingen Vestenvind mod Havnen
ved Masnedsund; han jumped ned i Stavnen.

De havde fisket godt nok under Vræsen,
solgt hele Fangsten til en Galease
fra Kiel, som traf dem under Bagenkop,
og tænkte nu at ligge lidt og dase
i Stege Nor; studere Ålens Væsen
med Blus fra Jollen. „Vil du med derop?“
Jo Tak, det vilde Jens da grumme gerne.
Så drev de ud, med Topsejl og Lanterne.

Det er et Arbejd, det at være Fisker;
et godt hårdt Arbejd for de Folk, der ikke
kryber i Køjen til Madammen strax,
fordi kanske der er et Reb at stikke,
og kanske to, men netop når det frisker,
tar Tjansen frisk. Vi har endnu den Slags,
skønt vi lod Snurrevod og Bohuslänning
sejle os agter i den snævre Vending.

Men det er denslags Folk, en Harboøring,
en Anholtbo, en gennemsalt Bornholmer,
som bedst forstår at nyde, tyst og fuldt,
en Sommernat, når ingen Byger bolmer;
når det kun lufter til en Stude-Køring
med spilet Storsejl; når det plasker smult
langs Dæmreland med hvide Skorstenspletter,
en ødansk Drøm-Sejlads i lyse Nætter.

Og de drev langsomt Ulvsund ind og lyttede,
gennem et Sprudlekor af Nattergale,
til Suset af et skovskjult Møllehjul
fra en af Christian Winthers grønne Dale,
hvis Stortrær dengang endnu ej var ryddede —
til Himlen over Skovene blev gul,
og Solopgangen drev dem ud af Drømmen
med østlig Bris og Kryds i Bøgestrømmen.

Et lystigt Farvand! Koste ler til Prikker;
om Sten- og Sandgrund blåner det og blegner,
og Nyord viser sine røde Ben
som Edderfuglen, når dens Bølge segner.
Nu Roret op, lad Fokken gå! Du nikker;
dér flyder Stege, som en Rosengren,
med Kirketårn og Mølletårn og Tage
Varsko! Et Kryds endnu. Langt Stræk tilbage!

Og så ved Middagstid har Blæsten lagt sig ...
Præcis; det traf. Men da var Byens Volde
så nær, at de tilfreds lod Ankret gå,
og bad kun til at Vejret vilde holde.
De krøb tilkøjs. Og Jens, der *havde* strakt sig,
med Sindet, imod Målet, som han så
lærte, hvor det, når Hjertet stormfuldt banker,
kan være træls at ligge trygt for Anker.

Det havde været sødt igennem Sundet
den lyse Nat; og Formiddagens Krydsning
var med sin Zigzag-Fart ialtfald Fart.
Men se sit Mål så nær, i fuld Belysning,
og ikke nærme sig; stå, springklar, bundet;
det filer fælt. Og Vandet skvulped klart,
Strømmen gik indad under Broen. Tangen
flød blinkende forbi. Her sad han fangen!

Og Eftertanken kom; Uroen; Angsten
stak med hvert Blink, som Søen stak mod Solen:
Når de nu spør dig, høfligt, hvad du vil?
Hvad skal du sige så? For hele Skolen
gælder til Vandsbæk det med Ålefangsten.
De ler dig ud — mens Lillevit ser til!
Du står dør som en Hund i et Spil Kegler.
Tag heller hjem! Når er det „Ulvsund“ sejler?

Men da så „Ulvsund“ gik, lå „Ruth“ af Rønne
fortøjet bagved Storebro, og Sporet
af en i Lendemarke lejet Pram
gled som en Pilespids af Glas på Noret,
der sølvblankt spejlede sin egen grønne
sivgroede Kyst. Og fjernt i Himlen svam
den hvide Kirke og de tre blå Bjerge —
en Drøm af Dejlighed, vel værd at hærge.

Dog, Vikingen Jens Hvas var med sin Skude
på Hærtog nærmere. Det var Snehvide
på Blåkilde, hans raske Roning gjaldt.
Han hvilte Årerne, lod Prammen glide.
Var det et Jomfrubur, som flød forude?
Å nei, i Brevet var det skildret alt:
Nannestads Badehus på Tømmerflåden,
hvor hun hver Morgen roede ud med Båden.

Så lå da selve Højskolen og gemte
sig bag den Have dèr, hvis unge Birke
vadede ud igennem Siv og Græs
som en Flok Jenter efter Skyds til Kirke.
Minsandten hørte han en Klokke klemte,
idet han landede ved det lave Næs —
dog lidet kirkeligt, en lystig Klokke.
Den kaldte som til Leg; han lod sig lokke.

Tøvende fulgte han den nyligt revne
Sti gennem Lunden, blandt hvis friske Mærker
der såes en smal og hurtig lille Fod.
Ude på Marken sang de mønske Lærker,
inde fra Engen, næsten drivhusdrevne,
duftede Baldrian og Nellikrod.
Sang lød, og Latter. Jens holdt Åndedrættet
og spejded som en Faun ud fra Buskettet.

En højst blufærdig Faun. Og lysklædt pæne
sprang de solide Nymfer og Dryader
foran et lille rosenranket Slot,
snart i en Ringdans, snart i lange Rader,
på en Platan- og Blodbøg-skygget Plæne,
ført af en smidig Gråskæg med Kalot,
som lo og stampede og sang for til Visen:
„Og Ræven rask, og Ræven over Isen!“

Og alt som Texten skifted, skifted Legen.
Ved Skrædderens Vise såes det, at de sydede;
ved Bondemandens svang de hver sin Le;
de rørte rundt i Kokkepigens Gryde,
svang Smedens Hammer, bredte Lin på Blegen —
et løjerligt og lystigt Syn at se;
men også kønt at se den Ungdom læmpe
sin Kådhed om den muntre gamle Kæmpe.

Thi det var ingen Satyr, denne Gamle;
det var en Stridsmand, viljestærk og myndig;
det viste Blikket og den faste Mund.
Han førte Legen luftigt; men en fyndig
Tanke lå bagved: Sind, der lod sig samle
til Sommerlegen i den grønne Lund,
kan samlet føres ind til Alvorstimer
og frisk forstå, hvad Odin fandt hos Mimer.

Det var som Skjolde gennem Luften glimtede
for Spejderen i Busken. Gamle Minder
fra Ulvborgs Folkeviser-Aftner kom
og hviskede og spurgte: Når genfinder
du selv din Hejmdals-Bro? Da — å, da skimtede
han just en Skikkelse, der så sig om.
Det lyste Hvidt og Guld; hun løfted Panden:
den Hals, den Holdning havde ingen anden!

Han stirrede fortryllet. I det samme
løste hun sig af Legens lange Kæde
og gik, som draget i usynligt Bånd,
ret ned imod hans Skjulested. Af Glæde
fløj op i Kinderne hans Hjertes Flamme;
han trådte frem med udstrakt Hånd.
Hun greb den strax; hun lo ham glad imøde:
„Jens! Er du her?“ — Dér stod de to, ildrøde.

Thi just som Pigens Hånd blev lukket inde
i Drengens Hånd, og hans Sjæl utilhyllet
sprang frem mod hendes med sit „Tak for sidst!“
mærked hun, halvt uroligt, halvt fortryllet,
at Drengen var en Mand. At hun var Kvinde,
fornam han som af Blomsterkalk en Gnist.
De aned skamfuldt, hvortil de var skabte.
Der var et Paradis, de begge tabte.

En uklar Afskeds-Vemod gennemtrængte
det glade Gensyn med sin bitre Sødme,
skønt de ej skønned, hvad de skiltes fra.
Hver såe den andens og fornam sin Rødme,
i brat Forvirring. Men et højt Råb sprængte
Guldslørets Masker: „Hvor blev Bodil af?“
„Der står hun!“ Før de vidste, hvad der skete,
sang Kresen om dem; de var „Hans og Grete“.

„Nå, du dør, Hans, der falder ned fra Himlen,
du har nok før haft Skyklapper for Øjet!“
Bodil blev snurret rundt og puffet ind.
Og der blev tumlet, der blev hvint og fløjet;
og mødtes deres Hænder nu i Vrimlen,
smilte de begge med befriet Sind,
til Legen stansedes af Vælling-Klokken,
og Jens blev halet op, tilbords med Flokken.

Ved lange Borde i en lav hvid Kælder
sad de og spiste; vel et hundred Piger
drak The af Spølkum eller Mælk af Skål,
og som et Kvidr af Stæreflokken stiger,
steg disse Pigers musikalske Gnælder,
en Symfoni af alle danske Mål,
med jyske Strengelages Vægt og Drøjde
til Mønbo-Klarinet og Fynbo-Fløjte.

Men hvergang Larmen holdt en liden Pavse,
hørte man pludselig en trøndersk Jente
og to små *Värmlandsflickors* Røster klart,
Harpen og Hornet, ældgammelt bekendte.
Til også *de* tav, alle lytted tavse,
hvilte på Vingen i den kåde Fart:
Lyttende vendte sig de hundred Hoder
imod den unge Frue, Skolens Moder.

Sortmanket som en Atlas-Løve rejste
for Bordenden Geert Nannestad sin tunge
Pande mod Loftet; Høvding, let at se.
Men spinkel ved hans Side sad hans unge
Hustru fra Norge; ydmyg, skønt hun knejste
profilklar som en Elfenbens Kamée
under den askeblonde Fletnings Krone.
Og hendes Røst fik Salen til at tone.

Og hendes glade Smil gik En til Hjertet.
Der var så rig en Godhed i den Stemme;
i selve Smilet var en Alvor dulgt,
som vidste hun, og kunde aldrig glemme,
at selv ved Livets Gæstebud beværtet,
kranset og fejret, var hun stadig fulgt,
usynligt, af det Sendebud, hvis Vinger
suser af Mulm; dog er det Lys, han bringer.

Og derfor bortgav hun så gavmildt gerne
alt hvad hun fik af dyrebare Gaver,
Skønhed og Vid og Kærlighed og Kløgt;
alt det var Skygger blot fra bedre Haver,
nedblæste Blade af den Blomsterstjerne,
hvis pure Duft vi her har drømt og søgt,
men aldrig fundet; thi den åbner ikke
sin Kalk, hvor Blodstøv blænder vore Blikke.

Og dette gav en Magt til hendes muntre
Latter og Smil, som Jens godt kunde mærke.
Og da hun efter Bordet drog ham ud
på Højskolens Veranda i den stærke
duftende Majkvæld, måtte han sig undre,
Ansigt til Ansigt med den Himmelbrud,
han kendte hjemmefra, fra Kobberstikket —
så mildt, så jomfru-moderligt var Blikket.

„Jeg må dog se Dem rigtigt,“ sa hun rolig.
„Det var nu flinkt, Jens Hvas, af Dem at finde
Bodil så hurtigt. Deres Barndomsven.
Og Barn endnu. Men snart en liden Kvinde.
En Ildsjæl — i en skør og yndig Bolig.
Dog alt det veed De.“ Og hun lo det hen.
„Ro hende nu en Tur! Få snakket sammen!
Men lad mig se, De ikke vælter Prammen!

„Jeg stoler på Dem. Skynd Dem nu. Hun venter.“
Blidt skød hun Knøsen bort. Og han, med Tårer
i Øjnene (hvad kom det for?) sad dør
og sænkede langsomt sine lette Årer,
mens de gled udad, og de hvide Skrænter
hinsides nærmed sig med Sten og Trær.
Tavs sad han og så ned, til halvt fornærmet
den lille Jomfru rusked ham i Ærmet.

„Men Jens da!“ lo hun. „Har du glemt at tale?
Du veed måske slet ikke, hvem du ror for?“
Da såe han op, og såe for første Gang
rigtigt, det Syn som intet Sprog veed Ord for,
når Duft af Græs i dugget Aftensvale,
og Bølgekluk, og dæmpet Fuglesang,
samsmelter med den søde Sorg, at ånde
i sky ung Elskovs underfulde Våde.

Med Hårets lyse Guldsky om sin Tinding;
med Bryn så blege, at mod Hudens Hvidhed
de næppe såes, kun Blikkets dybe Blå;
og med sit Udtryk af frimodig Blidhed;
sad hun, lyst blåklædt, med hvid Blondelinning,
slet ingen Skønhed, men fra Top til Tå
så yndigt levende, så varmt uskyldig,
at al lærd Skønheds-Lov blev ligegyldig.

Vist var det Lillevit, hans Legesøster:
Opstopper-Næsen, Kinderne fint fregnede
som, ak, hin Junidag i Esbo Klit.
Men dør hvor Halsen under Blusen blegnede
til dobbelt Hvidhed, steg to spæde Bryster,
steg, sank og steg. Han måtte se, se tit . . .
Nej! Gav sig til at ro, som om han flygtede;
som om han *kunde* fly fra det han frygtede.

Det kan man. Prammen fløj. Det sang af Fråde,
de hørte Bobler briste, Perler klingre.
„Hvor er det dejligt!“ sukkede hun, og lo.
Hun kæmmede Vandet med de spredte Fingre;
dybt sænkede hun sin Arm og stænkede våde
Pletter på Kjolen og de hvide Sko.
Hun stænkede på ham, forstod at drille.
„Vi kæntrer! Er du gal, Dreng! Sid dog stille!“

Således tossede de to, og tumlede,
henover Spejlfladen i Aftenskæret.
Der var ej Dag, ej Nat, ej Luft, ej Jord,
var kun en Drøm, som evigt havde været,
en Glideflugt i Rummet. Og det mumlede
og nynnede fra Dybet, hvor de foer,
af Strøm og Sø, som fra de tusend Mile
flød ind og fandt, at det var sødt at hvile.

Og Jens og Bodil (Lillevit — han prøvede
det Barne-Navn: Et Sølvskrin kun, som gemte
de gamle Minder. Bodil hed hun nu)
var snart to Bølger kun, der gled og glemte,
snart menneskeligt stille og bedrøvede.
Hvergang hun spurgte: „Hvad er Klokken, du?“
skimtede de bag Nuets Lys den stygge
gråklamme Tids uformelige Skygge.

Med Røster, der snart sang, snart lønligt bævede,
fik de dog rørt hver dyrebar Erindring,
og røbet deres Håb ved halve Smil.
Og se, hvor højt over hver jordisk Hindring
om Kirkens røde Tårn de Svaler svævede
i evig Flugt, som var et evigt Hvil!
Under det Fugletegn var trygt at dvæle ...
dog, Pram er Pram, Fortøjningspæle Pæle.

Et Bras, et Bump — dør sprællede de Fugle
på Prammens Bund, imens et Latterskoger
fra Havnebroen hånede deres Nød.

Jens bandede så småt: „Så fy for Pokker!
Slog du dig Bodil?“ „Nej da, ikke en Smule!“
Hun ikke lo engang. Hvor *var* hun sød!
De Spottere deroppe gad han sparke.
Men Gudskelov, dør lå da Lendemarke.

Og Gudskelov, der skete ingen Skade!
Han roede rask iland, betalte Lejen,
og hjemad fulgte de med Dansefjed,
og drilledes og lo snart hele Vejen,
og kom til Blåkilde så latterglade,
at gamle Doktor måtte le derved,
hvor han og Sønnen i den store Stue
sad ved Klaveret med den unge Frue.

Hun vinkede ad Bodil: „Kom, nu synger
du os en Heise. Se, her er hans Sange
af Shakespeare“. Og hun bladede: „Tag den!“
Bodil stod helt alvorlig, hun var bange,
men Tonerne kom tumlende i Klynger,
fløjtende, dansende: „Der var en Svend —“
Og hendes unge Røst fløj dem imøde.
Texten fik hendes Kinder til at gløde.

Dog, sådan er det med den rene Stemning,
hvor Tonen løfter Tankens Melodier:
Hjertet kan flagre Sommerfugle-skørt,
ja, flyve nøgent i den Sol, der frier
dets klare Vinger for al hverdags Hæmning,
og dog forblive useet, uberørt ...
Guddommelig frimodigt åbenbarer
vor Sjæl for Sangen alt hvad den erfarer.

Og Lillevit og Bodil, Barn og Kvinde,
sprang ud i Sangen, som en Blomst udspringer,
og lyste mer end Lyset, der var tændt.
En Sitren var der som af Lærkevinger,
den unge Vår hang jublende derinde
et evigt Øjeblik ... Det syntes endt.
Måske det var kun flygtet for at stige
og vente dem i Porten til Guds Rige.

V. FARVEL

Hvorledes Jens kom hjem den Nat, det vidste
han knap nok selv. De havde bedt ham blive:
Sengen var redt. Han havde takket. Nej!
Der var en Grund, han ikke kunde give;
et Trylleslør, som ikke måtte briste ...
Han styrted ud af Stuen, løb sin Vej,
vandred i Nattens lyse Dæmring, ene
med dugvåd Jord og dunkle Poppelgrene.

I Kløvermarkers Duft lå hvide Gårde
og sov, mens Norets blege Drømme-Rude
rødt spejled Blus, hvor Skygge-Både flød.
Han havde rent glemt Vennerne derude ...
Rystede af sin Kind to store Tårer,
og ny brød frem ... Han så de Kerters Glød,
så hende løfte Hovedet og synge,
til Jord og Himmel var kun Sjælens Gynge.

Den hvide Vej lå søvntung under Støvet,
og Hvedemarken stænkede ham med Duggen
fra sine brede Blade. Skoven stod
i fugtig Lunhed, med lidt Fugleklukken,
og strøg ham over Tindingen med Løvet
og greb ham køligt om den varme Fod ...
Han såe et Pigeblikks blå Himmelstråler,
fyldt af det Lys, vi kun med Smerte tåler.

Der lå en Pram ved Kysten under Sprove;
den stjal han; den sprang læk, just midt i Sundet;
på Langø fik han halet den iland
og stoppet Lækken, stadig drømmebundet.
Bag Petersværft stod Månen op, i Skove
af dugfrisk Duft, med Blink af strømmende Vand.
Hvor Vejen vildedes af hvide Flammer,
snubled han fremad over faldne Stammer,

som vistnok var kun Skygger, men så sorte,
at Foden løfted sig, og Tanken snublede ...
Men gennem alslags Eventyr og Skræk
fløj Hjertet i ham som en Fugl. Det jublede,
som Lærken foran Morgenrødens Porte,
for hvert fint lunefuldt og yndigt Træk
af hendes Åsyn, hendes Skabning. Mindet
såe alt af Rosenlue gennemskinnet.

Men den blev hed og hedere, den Lue.
Og da han endelig, mens Solopgangen
glimted af Tårnets Guldgås, listed ind,
på Strømpesokker, gennem Køkkengangen,
og, hastigt afklædt, i den stille Stue
lå med den køle Pude mod sin Kind,
var det hans Blod, der brændte, så han rystede —
til langt om længe Søvnens kom og trøstede.

Folk tænker vel, at ret som Duggen falder
og Blomsten åbner sig til visse Tider,
har Elskov og sin Tid. Men Lynet slår,
når Lynet vil. Og de, der rammes, lider.
Elskovens Lynild skåner ingen Alder,
ej Skaldepanden, ej de hvide Hår,
ej heller Børnene bag Skolemuren —
thi *vor* Lov brød med Loven i Naturen.

Alene vi har rejst os for at vandre
med løftet Hoved; frigjort vore Hænder
til sejrrig Kamp mod Jorden og dens Kryb —
vor Moder, vore Brødre. Derfor brænder
mer oprørsk vildt i os end i de andre
Ildblomsten fra det fælles Ophavs Dyb.
Ja, Mennesket må døje mer end Dyret,
fordi af Vilje kun *vor* Lyst er styret.

Den Gråskæg, der må skjule røde Vunder,
den fede Gammel-Jomfru, når hun blegner
og blusser for en Mand, der går forbi
(Hvem tænker på de Gamle? og hvem regner
med dem og Elskov?) — tro mig, de misunder
Dyrene deres korte Raseri:
Høst eller Vår, een Måned til at skælve
af Kval og Vellyst; Fred de andre elve.

Små Pigebørn med Pagehår og Fletning
og Drengbørn på tretten eller fjorten
ser deres friske Venskab vejret hen
som Æbleblomsters Løv af Storm og Torden,
og ingen nok så hidsig Koldtvands-Tvætning,
ej heller Tårer, renses dem igen
for Brandsår af en Ild, de selv ej kender:
„Å, hvorfor *kan* vi ikke være Venner!“

De Voxne ler. De ler, hvis de er dumme;
de ler, hvis de har lidt det selv, og glemt.
Men den, som husker, eller dog forstod
den halvvoxent, den barnligt ubestemte
Sjæls Lidskab, og veed, hvad den kan rumme
af vild Fortvivlelse, af håbløst Mod,
ler ikke, men har Medynk, mens han trøster,
muntert, *sit* Hjertes yngre Bror og Søster.

Er der da Trøst? Kun denne: Slipper somme,
så må de fleste døje. Det er fælles.
Tålmodig Smerte får engang sin Løn.
Alt frit og flux, det Krav er Dyrs og Trælles.
Også de Ædelbårnets Lyst vil komme;
kun mere langsomt; købt med Savn; og skøn.
Det, vi er mer end Vildsvin eller Hjorte,
er vel det værd, at vi betaler for det.

Og lydigt lider ingen Sjæl forgæves
under den Selvtvangs Lov, der af en Abe
skabte et Menneske. Det er dog stolt,
at kunne hjælpe Skaberen at skabel
Og er det Modstandskraft mod Ild, der kræves —
når blev et helligt Kunstværk hamret koldt?
Smelt med din Brand, o Mester! Blæs med Stormen!
Men lad mit Malm gå helstøbt ud af Formen!

Den gamle Bøn er endnu god at bede.
Ådlaste mål oss lysar på vår bana —
med Ild og Blod betaler vi dets Pris.
Kun Tåber spotter Viljen til Nirwana
eller den Længsel, der fra Støvets Rede
løfter sig bønligt mod Guds Paradis:
Her gælder det, til Døden slukker Lampen,
dog Arbejdet, og Lidelsen, og Kampen.

Mod denne jordiske Treenighed
(som vi slet ikke tænkte os at dyrke)
løfter os Elskovs Smil- og Tåre-Bro;
og se, vi finder Støtte dèr, og Styrke,
stumt mødt af en usynlig Menighed,
hvergang vor Gerning er vor Vilje tro,
ja, selv om den kun hinker eller halter
frem med sit Offer til et ukendt Alter.

Måske endog sligt Offer er det bedste.
Men tung er Byrden af det lette Bloster,
som uerfaren Ungdom bringer dèr,
frisk revet af. De Hjerteblade koster.
Den aner ikke noget om sin næste
Vårs Blomstring; kan ej tro, at den er nær;
ja, veed det muligt, at den aldrig kommer.
Dog bøjer den sig lydigt for sin Dommer:

Samvittigheden. — Det var det, Jens gjorde.
Ikke med Lyst, og heller ej med let Sind;
men dog for egen Regning. Ann Mari,
hans Mor, med al sin Finsans og sit Retsind,
forstod af Børnene, der nu blev store,
vel nok de to's forskellige Melodi,
men ikke, stanset som hun var i Væxten,
Temaets Variationer efter Texten.

Og da nu Drengen, som hun stadig kaldte ham,
kom hjem fra Blåkilde, så var det Skolen
og Nannestads, der optog hende mest.
Hun åbned Symaskinen, fyldte Spolen,
og spurgte ud, og syede, og fortalte ham
mer end han nogensinde havde vidst
— selv opfyldt af de gamle Minders Genklang —
om Askov og *sin* Skolesommer dengang.

Det hele lå kun den Snes År tilbage,
og dog så fjernt; bag dybe Hjerteflænger;
så fjernt som visnet Høst fra løvfrisk Vår . . .
Men de små Kamre og de lave Længer
var rummelige nok til store Dage.
Fru Saga sad i Bondens gamle Gård:
Det Mål var både Levendes og Dødes,
at Danmarks brustne Krone skulde bødes.

Med Odins Visdom talte Ludvig Schrøder,
og Nutzhorn sang de gamle Folkeviser
til Samklang med de dyrekøbte ny.
Af Grundtvigs Kvad om Norner og om Diser
opsteg de Salmer, hvor hans Stormsjæl bløder
og blomstrer vældigt. I en ny Tids Gry
lå Skolen som et Bavnebjerg, en Kirke;
dansk Viljes Værksted, Åndens Dannevirke.

Vist var der Fremtid i den Runetydning,
var Gernings Vægt i denne Gimle-Gammen!
Det føltes, når de Folk fra sønden Å
sad dør og lytted til og talte sammen
med dem fra Nord. Det gav en frugtbar Brydning
af dristig Tænkning og af praktisk Drøjhed —
gav gangbar Hverdagsvej til Målets Højhed.

„Og så Fru Schrøder, Jens — så ung og yndig
bar hun så stort et Ansvar: Hus og Køkken,
Mand, Børn, og os! Gad vidst, hvor mange Mil
hun daglig vandrede, så rank i Ryggen,
så viljerank — langt mere mild end myndig —
men der var Kraft i hendes lyse Smil!
Dør stod En . . . ja, som om En blev velsignet.
— Hun var vel den, vi alle helst gad lignet.

„Men mig slog det nu fejl for. Mange Gange
i disse År har jeg i Stilhed tænkt på,
at alt det Højskole, og al den Sang —
hvad var det værd? Du veed, hvad jeg blev sprængt
på.

Hvad hjalp mig så de Sagaer og Sange?
Og nu — nu husker jeg dem knap engang!
Eet Blad er levnet grønt på mine Grene:
at jeg endnu er Mor for dig og Lene.

„De Ord fra før er tomme Tønders Bulder,
nu, mod den Surren af min Symaskine,
som holdt mig oprejst og gav Hjem til Jer.
De var for store, og de var for fine,
de Ord, til Livet . . . Eller, var min Skulder
for svag til Byrden af, hvad Storhed er?
Måske. Måske, min Dreng. Jeg tror det gerne.
Løft du din Byrde nu, og følg din Stjerne!“

Jens tog sin Moders Hånd. Den Pegefinger,
hvis Tip var stukket ru af tusend Nåle,
kyssede han. „Du er så meget mer,
end du veed af, Mor! Kan blot ikke tåle
at sy bestandig. Men den Dag, de bringer
her til din Dør et splinternyt Klavér,
sendt af din Søn på Bølgen blå — da synger
og ler du: Væk nu med de Sytøjs-Dynger!“

„Vil du tilsøs, Jens? Jeg har tænkt det længe.“
„Ja. Jeg er nu for gammel til at nøjes
med Pojke-Pilkeri fra Hånd i Mund.
Og mange Vande venter på at pløjes
med frisk Humør af danske Drengel!
Og jeg gad vidst, om Jorden er så rund,
som Pastor Bang fortalte.“ „Er det Østen,
du drømmer om?“ „Å ja, lidt ud langs Kysten.“

„Godt. Jeg vil ikke binde dig. Men længes
og savne dig, det vil jeg.“ „Jeg skal komme
og se til lille Mor, så tit jeg kan —
med Læs af Diamanter i min Lomme.
Jeg køber Vordingborg! Og han skal hænges,
den lille vigtige Borgmester-Mand!“
Således, som sit Vilddyr hin Spartaner,
bar han sit Hjerte, skjult af kåde Planer.

Og så en Dag stod Bodil på Stationen;
hun sad i Stuen, strålende fornøjet,
fint klædt og sommerlig; så veltilpas
i dette trange Rum, iblandt alt Tøjet,
og så naturligt barnlig-ømt i Tonen
imod den fattige Symadam, Fru Hvas,
at ikkun Lyset af de gamle Minder
fra Ulvborg fulgte med. Sådan er Kvinder.

Ja, sådan *kan* de være. Sådan Kvinde
var Bodil, Somren før hun gik til Præsten,
med halvlang Kjole kun og knopspæd Barm.
Og hver på sin Vis fyldtes de af Festen,
at det var Lillevit, som sad derinde,
med solbrændt Albu mod den Vinduskarm,
og ikke havde glemt dem, kun med Årene
var blevet dobbelt yndig, skælmsk bedårende.

Der var jo nyt og gammelt nok at drøfte.
Så kom den store Nyhed, midt i Serien:
„Og Ejner Køster, tænk Jer, han skal ind
på Herlufsholm nu efter Sommerferien!“
Lene, den Stakkel, turde neppe løfte
sit Blik fra Strømpehæl og Strikkepind;
blodrød i Hodet. Ejner, Ejner Køster
så nær, så snart! — Jens kigged til sin Søster.

„Nå, sådan!“ tænkte han. „Du med? Din Stakkel.“
— „Ja,“ sa han højt. „Ham vil vi nødig tigge
om hans Besøg. Vi er kun Småfolk nu.“
„Fy, Jens!“ sa Bodil. Mere sa hun ikke.
Men hendes Rødme flammed som en Fakkell.
„Jo,“ sa han kort. „Der er kun få som du!“
Nu var det Bodil, der såe ned. Tungt nikkede
Fru Hvas. Og Uret dikkede og dikkede.

Til Lene pludselig indvendte: „Jamen —
der er da Onkel Doktor! Ikke osse?“
„Jo, Onkel Doktor er en Knop!“ sa Jens.
„Med ham til Anker kan man rolig trodse
en Storm i Borgerskabet. Skal vi sammen
gå hen og se, hvordan I to kan spænds?
Kom, Bodil! Kom, Tøs! Mor, Farvel så længe!
Thevand i Haven. Lad kun Vasken hænge!“

Fru Ann Mari såe dem skrå over Gaden.
Så rank Jens gik, så skulderbred og mandig,
imellem de to Børn — Ja, *var* de Børn?
De voxede, de skiftede bestandig;
og selv en Mor ser dog kun Overfladen ...
Jens rev en Blomst af Slotsruinens Tjørn,
viftede Bodil under Næsen med den,
og med et Smil stak hun den i Jaketten.

Børn, glade Børn! — Hun selv, en gammel Kone.
Før hun endnu var fyldt de fyrre. Livet
var faret hurtigt frem og hurtigt bort.
Sin Gave havde det i Farten givet:
Børnene dør. Vel nok til at forsone
et nøjsomt Hjerte med en knap Akkord ...
til Gaven gik sin Vej, som den var kommen,
og En sad ene dør — med Alderdommen!

De Tanker kom, nu Børnene blev store,
mer udad vågne, mindre barnligt varme.
Nu allerede ... Var hun gammel? Nej!
Ærmerne strøg hun fra de runde Arme,
og bluedes i Løn ved det hun gjorde;
hun strakte dem til Favntag: Såe han ej
den Byrde, som hun bar, af Lyst og Glæde?
— Hun lo. Fordi hun ikke vilde græde.

Hun lo. Fordi det var så dumt at tænke
på denslags. Men hvor kunde hun vel andet?
Børnenes Onkel Doktor. Å, så klog
og god han var! Det vidste hele Landet.
Men han, de andres Hjælper, bar en Lænke,
tyngre end Jern. I denne Ravnekrog
så jo enhver det. Som han sled og asede,
mens Konen gjorde Selskaber og stadsede.

Med lukket Vogn og dyre Toiletter
fra Herregård til Herregård. En fremmed
og kostbar Dame, som han underholdt.
Og fik til Tak sin Hjemløshed i Hjemmet.
En Stue kun. Sad dèr de lange Nætter
ensom og læste. Han var stærk og stolt,
lod glad og munter, talte aldrig om det.
Dog vidste hun det godt. Og deraf kom det.

Hun vidste, hvad han led, og hvor han savnede
den Sympati, det Hjem, den Hjertets Varme,
som han var skabt for, og som var hans Ret.
Det var mod ham, hun strakte sine Arme.
Det Skyggebilled, hun i Luften favnede,
var ham ... Hun knælte, syndig og forgrædt,
og bad sit Fadervor på Lenes Skammel ...
„Ja, Mor,“ sa Jens, „er ved at blive gammel.“

Så godt forstår de ældre og de unge
hverandre, når de holder af hverandre.
Så lidt betyder dette, at forstå,
imod det jævne, Hånd i Hånd at vandre.
Vi hører hver sin Verdens Orgel runge,
vi hører hver sin lille Time slå,
vi bærer hver sit Åg, og hvem forstår det?
Men holder vi en Hånd kun, se, så går det.

Uden at ane det hjalp Jens sin Moder,
og hun hjalp ham, alene ved det nære
trofaste Følgeskab med Pligt og Krav.
Og deres skjulte Byrder lod sig bære.
Mod Bodil var han venlig som en Broder,
og Dag for Dag tog alle hvad den gav
af Godt med Glæde: Samtaler og Ture,
tilvands, tillands, og under Slottets Mure.

Men først den sidste Dag sad de alene,
bag Bukketorn og tornerige Ranker
af Volmersrosen, på den brystne Kant
af det sydvestre Murtårn, fra hvis Banker
af smuldret Kalk, højt Græs og røde Stene
Reinfan og Timian, Jernurt og Alant
gav hver sit Krydderstrejf til Jodium-Lugten
af Tangens brune Dynger langs med Bugten.

Hun havde talt lidt om sin Mors forvirrede
Sindstilstand undertiden. Dør lå Næsset
med Oringe, så fredeligt at se,
så frygteligt! Hun sad og rev i Græsset;
Mundvigene, de barnligt-bløde, dirrede ...
Det greb Jens dybt. Ja vel, det kunde ske.
Hun elskede sin Mor så ømt. Han vidste,
hvordan den Mor var; hvad det var at miste ...

Men netop som hun sad dør, så bedrøvet,
så tillidsfuld, fornam han, hvad Berusning
der udgik fra den Nakkes hvide Hud
og fra den Mundvigs smertelige Krusning,
så stærkt som aldrig før. Han havde prøvet
at tvinge sig, at stirre lige ud.
Men skælv gjorde Sø og Strand og Stene.
Og alt hans Legem skjalv. Og de var ene.

Han slog sin Knythånd hårdt imod Ruinen,
så Knoerne, som ramte den, blev blødige.
Op sprang han, knejste: „Bodil, skal vi gå?“
„Du bløder,“ sa hun. „Nej!“ Det utålmodige
og korte Svar, den Hovenhed i Minen,
hvormed han kiggede lidt ned påskrå,
forstod og tilgav hun som Tegn på Smerte:
Den Hudafskrabning! Men det var hans Hjerte.

Vred var han, og forpint, og tung af Blusel:
Blev Sorg og Medynk Brændsel for et kødeligt
og hensynsløst Begær, som opåd alt,
hvad Sjælen holdt for helligt og udødeligt?
Det lod det til! Dog var han ej så usel
— det svor han — han, der skønned hvad det gjaldt,
hvad end han mulig derved kunde vinde,
at lade sit Bedrag bedrage hende!

„Hør,“ sa hun, „Jens — jeg rejser jo imorgen.
Så er det vist påtide —“ Af sin Taske
tog hun et Brev, en liden Pakke frem
og rakte ham. Han stansede sin raske,
sin lidt for raske Gang igennem Borgen.
„Kun to små Minder fra dit gamle Hjem.“
Han lukked op. Et Vedbendblad. „Fra Graven.“
En Sten. „Fra Gudum Kloster.“ Det var Gaven.

Rørt greb han sin Venindes Hånd og kyssede
den med et roligt Kys, tvefold taknemmeligt,
fordi hun havde muliggjort den Ro,
idet hun bragte ham, just nu, det hemmeligt
manende Budskab. Over Stien dryssede
Blomster af Tjørn, som var begyndt at gro,
før Volmer løste Tovelilles Belte.
„Først Kamp, så Elskov!“ sang de. „Højt ser Helte.“

„Og nu et Afskedsdig fra Tårnet!“ bad hun.
Fra Loft til Loft, ad otte Stokværk Trapper
løb de derop; løb Kronens Rundgang rundt
fra Skydeskår til Skydeskår. Dér snapper
man Luften frit. Dér stod han, og her sad hun
i Murens Indhak; aned intet ondt;
højt i den klare Luft, forpustet hvilende,
såe hun sig ud, med sænket Pande, smilende.

Men hendes Knæled knugede ham mod Skuldren,
og hendes gyldne Hår fløj ham om Kinden,
og skønt han stædigt stirrede tilsøs,
sitrede Solen, suste Sommervinden
med en så sød lyksalig-svimmel Buldren,
at — deres Læber mødtes i et Kys,
lifligt og langt. Det var, dengang de slap det,
næsten at dø. Så svage er vi skabte.

Så stærke. Lad kun Honningbien suge
sin Lindeblomst. Med Øjnene halvt lukkede,
tilbagesegnet, ventede hun — et Ord.
En Stønnen hørte hun. Og Bodil sukkede.
Hun rejste næste Dag. Og næste Uge
såe Jens, der forbi Kronborg stod mod Nord
med Thurø-Barken „Sven“, som Jungmand hyret
for Newcastle-on-Tyne og Eventyret —

fra Århus-Bådens Bro i Aftenrøden
et Langsjal flagre, som et luftigt Minde,
der viftede ham et himmelblåt Farvel.
Han tænkte sig: Det *kunde* være hendel! —
Det var det. Det var Fristelsen og Brøden;
det første og det sidste Kys: Farvell!
Det var den Uskyld, som han svor at skåne.
Tilbage såe de mod den samme Måne.

TREDIE BOG
EVENTYR OG ARBEJDE

I. EUROPAS FARVEL

Dør ruller Jorden rundt i Rummet, flettet
med blanke Stålskinner og Kobbertråde,
så masketæt fra Pol omtrent til Pol,
at vil En løfte Blikket mod den Sol,
der lyste fordum over Livets Gåde,
snubler han strax. Han hænger fast ved Nettet,
snart i en Damp, der får ham til at nyse,
snart ramt af en elektrisk Paralyse.

Dør triller altså den uhyre Tromle,
svøbt i Avispapir; og lange Strimler
af Dagens Telegrammer flager med.
Et ærligt Hjerte finder knap det Sted,
hvor det kan mærke Muldjord, når det svimler,
og suge Styrke. Du er nem at tumle,
stakkels Antaios! Værdig til at stakles
af hver olympisk Fyldepens Herakles!

Dér valser Grammofonen iblandt Kloderne
og skratter Sager af, og Idealer,
og Oplysning, fra Tap til Tap, tap-tap,
i eet Kørvæk. Såsnart en Plade slap,
er der en ny, som skriger, gøer og galer
fra her hos os omkring til Antipoderne.
Hvem gider lytte til, ja, hvem kan høre
Menneskets Røst? Den får det døve Øre.

Den Uafbrudt-Mobiliserings-Tilstand,
hvor vi kultiveret ser os anbragt,
pr. Fremskridt, gyroskopisk, Hop i Hop,
har vel sin Charme for den dovne Krop,
men piner Sjælen. I fortvivlet Vanmagt
køber den sig en stakket Våbenstilstand
ved at fornægte, hvad den helligst aner.
Dog, hele Dagen hører den de Haner.

Selv Kroppen kan man se med sure Miner,
når i en rolig Stund den overrumpler
i Enrum med sit kunstige Gebis
eller et Reagensglas fuldt af Tis,
som for sin Gransker røber, når det skumples,
bogstavelig en Cocktail af Toxiner.
Selv Kroppen sukker i al Hemmelighed:
Hvad nytter nymodens Bekvemmelighed?

W. C., Dynamoer, Lokomotiver,
hvad hjalp de? Ikke Spor! Nej, det er sandt nok:
Den Damp, vi skabte, og det Lyn, vi tvang,
og var så stolte af vor Sejr engang,
fører Maskinernes grå Elefantflok
i deres løbske Stormløb; sønderriver
og sønderstamper Helbred, Ro og Glæde,
ja, kræver os og vore Børn at æde.

Dog, hvordan kan vi undgå den Elendighed,
vi lever i? Hvis nogen husker Ordet,
hvem tør så gøre Kosten til en Kost?
Det blanke Svinghjul, skal det dø af Rust?
Skal Mikroskopet fejes ned af Bordet?
Er det en uundgåelig Nødvendighed
at sende hjem til Tordengudens Højr
det Lyn, vi greb, men ikke selv kan tøjre?

Det ser det ud til. Var det mon så pjaltet
og dumt, at ofre, for at opnå Samling
af Sjælens egen Elektricitet
en Bunke ligegyldigt Hørt og Seet?
gi Afkald på den daglige Befamling,
pr. kunstigt Følehorn, af Verdensaltet,
fra teknisk Udbygning af Mars-Kanalerne
til Indvoldsormens Kår hos Kannibalerne?

Jeg vilde vove det. Jeg næsten tror det —
tror ikke — tror — at jeg, trods den Forbandelse,
der var mig vis for et så grusomt Drab,
gav alt Maskinliv til Ginnungagab
og råbte roligt til den halve Dannelse,
måske den hele: Grib mig! Jeg har gjort det! —
hvis derved noget blivende var vundet.
Men af vort eget Væsen udgår Ondet.

Og er kun halvvejs ondt, halvvejs Velsignelse.
Thi al den Ufred, al den Utilfredshed,
Maskinens egen vældige Musik,
dens Jag, dens Brøl, hvor stille Mænd før gik,
bekræfter, trods Forvirringen, den Vished,
at vi er skabte i en Skabers Lignelse.
Vort Hjertes Ildhu og Retortens Flamme,
den Ånd, som puster til dem, er den samme.

Den Drift, som drev os til, imod Naturen,
at rejse os og gå; som gav Retfærdighed,
ja Godhed, Rang jævnsides Kraft og Magt,
den samme Fremdrift drev os uforsagt,
idet hver Hindring øged vor Ihærdighed —
med Dynamitskrald gennem Klippemuren;
fik Tankevej i Verdenshavet banet;
fløj Ørnen agterud med Aëroplanet.

Og selv om vi nu hånligt stødte fra os
de Sejres Tomhed, blev påny kun Hyrder:
Hvad så? — Den samme Fremgang om igen.
Den samme Sejr. Sejren tom igen.
For hver ny Legems-Lindring nye Byrder
på Sjælen. Nye Sygdomme. Det Kaos,
vi undslap, sat som Fremtidsmaal for Slægten.
En grimme Tanke, Ven, for Selvrespekten!

Før i os selv da søge en Forklaring
på vor Kulturs utålelige Tomhed
og prøve på at få dens Rodsår lægt;
opveje det Maskinlivs Overvægt
ved øget Vægt af indre Liv; af Fromhed,
af Hjertekraft, af åndelig Erfaring;
gennemskue Aviserne med det Minde,
der kan se Græsset gro og Solen skinne!

Det lyder af så lidt; af meget Mismod
og ringe Håb. Men agtede Profeter
bød meget mer, og Løfterne lød hult.
Vist er kun dette: Livets Væld er skjult;
en enkelt Tid et fejlfuldt Manometer.
Fra Urtids-Djunglen over Bræens Isfod
til London og New York var ikke lutter
Tilbagegang. Hvem veed, hvor Vejen slutter?

Altså: Vi gårl — Og blot vi ikke blændes
aldeles af de blinkende Maskiner,
og blindes af Papir, og døer af Snak,
men holder alt det Hurlumhej i Skak,
så godt vi kan, og med lidt muntre Miner,
er det jo muligt, at en Dag der tændes,
bag Gnistret af vor Ståltids løbske Kværne,
ny Ånds ny Lys, en nyfødt Frelzers Stjerne —

Som midt i Larmen her og midt i Vrimlen
viser os Vej til Jorden, til vor Moder,
til barnlig Ro ved hendes rige Bryst,
og løfter samtidig vor Kval, vor Lyst,
frit gennem Tankens Mælkevej af Kloder
op til vor Fader, Han som er i Himlen.,
så Sjæl og Krop i dyrekøbt Forening
kan skønne Livets, gætte Dødens Mening!

Men indtil da, mens hele Kloden spræller
i Jertråd og Papirssvøb — hvilken Lykke
endnu at kunne røre det, der gror!
Den Mand, som pløjer i en hjemlig Jord,
den, som af Stoffet gør et Mesterstykke,
den, i hvis Hverdag Havets Friskhed vælder:
Den Sømand og den Håndværksmand, den Bonde
lever, trods alt, endnu så nogenlunde.

Den Landsbysmed, der knalder, så det skingrer,
med egen Hånd, drivsvedende, sin Hammer
mod Jernets Hvidglød, til dets Form er fast;
og Snedkeren, der høvler Knub og Knast,
til Veddet, klarlagt i sit Væsens Flammer,
besvarer stumt hvert Kærtegn af hans Fingre;
den Skomager, der selv er Mand for Stingene:
de ser, hvad Tanker der er skjult i Tingene.

Den Bonde, der endnu går selv bag Ploven;
der føler Sædens Vægt i sine Hænder
og Høstens Vægt imod sit Mejered,
veed mer end mange af os andre veed,
endskønt han går kun til hvor Agren ender.
Vårt agter han på Vejrets Gang foroven,
men glemmer aldrig Jorden, som vi kom fra.
Det er et Liv, som ingen Sjæl går tom fra.

Den Sømand, der fik lært at lystre Ordre
på gammeldags Manér: at sætte Sejlene
og rebe dem, hvor Fejlgreb er Forlis,
tiltops, i Snestorm, hurtigt og præcis,
mens Råen slingrer, Skødet flækker Neglene;
han veed en hel Del om, hvad Manddom fordrer,
hvad menneskeligt Samfundsliv beror på —
mer end de Statsmænd, som Alverden glori på.

Hvad end der frister ham, hvad end han savner,
fri er en Sømand for den trygge Dumhed,
det hule Hovmod. Hvad han end har gjort,
hans Dåd gør ikke Havet mindre stort.
Brådsøens Brag, og Dybets tavse Grumhed,
Skyhærens Vandring, Kimmingen, der favner
ubrudt, evindelig, om alle Slægter,
lærer ham snart, hvad selv han er og mægter.

Lykkelig den, hvis Lykke Folk foragter!
den, der slap fri for Puslen med Procenterne,
Papirets Raslen og Fabrikens Larm!
den, der fik Lov at arbejde sig varm,
mestre sit Redskab, slås med Elementerne,
og møde uden Mellemlid de Magter,
der gør den Stærke med sit Fald fortrolig!
Han lyder oprejst og befaler rolig. —

Jens Hvas fik foreløbig lært at lystre;
han trængte til det, var lidt egenrådig,
og uvant med at springe for et Pift.
Men her blev Disciplinen hævdet stift:
Hård var den Gamle, når han mest var nådig,
og skæved han og gav sig til at plystre,
var Nakkedraget nær. Så helst lidt *handy*
og ikke mere Kludder end nødvendig!

Men Året efter, med en Grimsby-Trawler
på Fiskeri ved Island, mellem Ulke,
der drak og sloges over Skovl og Spil,
mens Skipperen, selv drukken, glad såe til,
havde Jens Hvas nok gerne villet skulke.
Da såe han Skipper „Hajsi“s brune Stråler
af Skråpyt som en Glorie om hans Hode.
Kort, Jens'es Indsyn og Erfaring groede.

Hans Kræfter med; såvel som hans Forstand på
at bruge dem til Boxning uden Handske.
Og da han tredje År stod Genua ind
med etpar spanske Knivstik i sin Kind,
var Størsteparten af de udenlandske
Former for Slagsmål — dem det kommer an på —
ham vel bekendt. Han foretrak at spare sig;
men slår de andre, må man dog forsvare sig.

Og som den attenårige helbefarne
Matros Jens Hvas stod han i Søfartsrullen,
dengang han foer med „Hekla“ til St. Croix.
Her, under Palmerne, gik han tilkøjs
med den Beslutning at forlade Kulden,
Tågen og Tanken om en hjemlig Arne.
Det Palmesus, det Palmesus fra Kysten
vakte hans Barndoms Længsel imod Østen.

Afmønstret pænt fra Flåden sad han atter
i Morens lille Stue; flittig syede
hun uforandret. Så gik han omkring
i Haven og besøge de kendte Ting;
lyttede til de kendte gamle Lyde,
Skuffejern, Konesnak og Småbørns Latter;
hilste på Søren Gartner gennem Hegnet;
fandt alting ens — og dog så sært fortegnet.

Ikke just hverken Moder eller Søster,
skønt Lene nu var voxen. Hendes milde
og bløde Skønhed var af barnlig Art.
Øjnene mødte hans endnu så klart
og tillidsfuldt, som dengang hun var lille.
Og da hun hilste ham fra Ejner Køster,
Student nu, rødmed hun som dengang; ikke
en Smule mer. Men for hans mørke Blikke

var Have, Hus og By mærkværdigt småtskårne,
skæve og . . . Gamle Stier, gamle Ture
langs Skov og Strand var ikke som tilforn.
Selv Borgruinen med det røde Tårn —
ak nej! Han havde seet så mange Mure,
stået på Toppen af så mange Slotstårne —
Var det mon dem, der rejste sig som Hindring
for rigtigt Gensyn med en kær Erindring?

Eller hvad var det? Mon han måtte savne
sin Barndoms Drømmebro fra disse Steder
til Ulvborg, Bodil og sit gamle Selv?
Havde han sprængt dens luftigt spundne Hvælv
ved altfor mange anderledes Glæder,
købt eller stjålet i Europas Havne?
Gik han som den, hvis Minder bliver bange
og flygter for ham? — Dagene faldt ham lange.

Så stak han hastigt det Par Hundred Kroner
i Morens Syskrin. — „De fra Mäntyluoto
kom svært tilpas. Og det gør disse med.
Tak, Jens!“ — Han lo. „Ja, nu skal jeg afsted.
Den næste Sending får du nok fra Kioto
eller en anden af de små Stationer
dér øster ude.“ Ubekymret knejste han.
„På Gensyn, Mor!“ — Hun sukkede. Så rejste han.

Og hvad det nu end var, som Knægten fejlede
iland, i Danmark; hvad det var, som gjorde
hans Hjerte hjemløst i hans Barndoms By
og tvang ham til så underligt at sky
den gamle Tårntind: Ude på det store
brusende Hav, såsnart han atter sejlede,
for hver ny Dag med nye Bølger om sig,
var det besynderligt, så godt han kom sig.

Her følte han igen, hvor fast hans Hjerter
dog hang ved lille Mor og Søster Lene,
ved Havestumpen og Kong Volmers Borg;
dybt af hans Væsen steg den gamle Sorg:
Faderen — Ulvborg — sammen med den rene
sødt brændende Lyksalighed og Smerte,
hvis Navn var Bodil, Barndommens Veninde;
den Møns-Tur, og det Kys på Tårnets Tinde.

Den Aften, han som Rorgænger på Vagten
såe Hanstholm Fyr, et Vift kun af dets Vinger,
fjernt agter, hvor den jyske Kyst forsvandt,
sad han, halvt afklædt, på sin Køjekant
og rodede i Kisten, til hans Finger
dybest i Hjørnet, under Landgangsdragten,
fornam den Æske, hvor han gemte Gaven:
den Murstensbrok, det Vedbendblad fra Graven.

Og før han blæste Lampen ud, fremtog han
af Tegnebogen et fra Lene stjålet
blegt falmet Amatør-Fotografi:
Ikke så glad som før, og mindre fri,
men dog med løftet Hoved, gennemstrålet
af indre Klarhed: Bodil! — Varligt slog han
påny det hvide Omslag om Portrættet
og det, han havde seet der — seet og gættet —

Og så var det på Kistens Bund begravet
sammen med Æsken. Fra Ostindie-Dokken
i London, i en Os af Damp og Røg,
mens Kæder raslede og Trosser fløj,
bakked de ud, med Lodsflag under Fokken.
Gravesend, Landsend. Så kom Atlanterhavet
og bød dem op til Høstvals i Biscayen.
Stiv Sø, Sydvest-Vind, Storm snart hele Vejen.

Og det er godt nok, når en Damper tumler
tungt-smidigt, taktfast, i Skærslippervalsen
med Stormen og den grønne Jægersmand,
Biscayen. Og man gør jo, hvad man kan,
med Sø og Salt i Øjnene og Halsen,
hvergang en Brådsø slår, så Lasten rumler
og hele Skroget ryster, fremadbrasende
med Kæmpekraft, tilbagedrevet rasende.

Man kløver som en Lax det nedadstrømmende
Saltvand, der næsten drukner En på Trappen;
man klamrer sig til Rattet nok så kækt
og styrer virkelig, med al sin Vægt,
så Skudens og Ens egen Hjerteklappen
kan holde Takt. Men Minderne og Drømmene?
De fine Fugle — før Ens Plump i Køjen,
er en vel dronet og dens Fætter fløjen!

Kap Finisterre så de som en Sky kun,
Berlengas-Klipperne som hvide Vandspring,
der steg og faldt, og steg og faldt, og steg.
Nordiske Hjerter elsker denne Leg;
de husker den fra Fædres Viking-Vandring.
Det gjaldt ej Rov og Ros kun, Guld og Ry kun:
de red på Bølgerne, omkap med Blæsten,
mod ubekendte Verdener. Det var Festen.

Og Jens, der såe, i Strædet ved Gibraltar,
en Regnsky over Atlas-Bjergets Tinde
flygte, mens Fletninger af Fossevæld
flød fjernt og stumt ned ad det mørke Fjeld,
til Solen fik dets Mørkhed til at skinne,
og Bjerget lå og røg dør som et Alter —
Jens tænkte sig: Det Syn såe Lodbrogs Sønner.
Hvem hører min, hvem hørte deres Bønner?

Vort eget Hjerte hører. Ingen Guder
og ingen Gud. Dog bruger vi de Navne.
Det er vi nødt til. I vort snævre Sind
gyder sig Lyset, svulmer Mørket ind,
så mægtigt at vi trænger til at favne
en Skabers Knæ og spørge: Hvad bebuder
din Engel mig? Hvad hvisker disse Fjelde?
Hvad vil det Hav mig med sin Ro, sin Vælde?

Vi kan ej nøjes med den Tanke: Stoffer
samles og splittes. Hvert har sine Kræfter,
sin Lov. — Hvem gav den Lov? Hvor kom den Kraft?
Vor Sjæl forlanger, hvad den før har haft:
En Gud at lyde og at længes efter,
at favne med sit Oprør og sit Offer,
sit Spørgsmål om sig selv. — Men hvad Svar får vi?
„Dit Spørgsmål er dit Svar.“ — Os selv forstår vi ...

Snak! — Jens, den unge Filosof, Matrosen,
der i sin Frivagt sad og læste Bøger,
dunkede sig i Skallen: „Dy dig da! —
Her går du første Gang langs Afrika.
Så se dig for, min Dreng! Husk, hvad du søger!
Koøjet op, før du er kvalt af Osen
fra dine tyvebrændte Hjernefostre! —
Dèr er Algier! Klipper, hvide Klostre,

glider forbi dig. Dèr står Minareter.
Se kan du dog. Det Skovhegn dèr er Pinjer.
Og til Steen Bille dunkede Kong Dey
bar Landsmænd af dig Lænke på den Vej
langs grå Terrasser mellem grønne Vigner.
Dèr gik Jens Kristian og dèr gik Hans Peter
og længtes håbløst efter Sjællands Haver,
mens Blåmænd sparkede de kristne Slaver.“

Men nu han selv? Ved nøjere Betænkning:
Var han en ny dansk Admiral Steen Bille?
Var han en Vikingdrot, en Lodbrogssøn?
Å nej! Han sled nok for Logis og Løn
under et fremmed Flag. Han var den lille.
Galejsslaven i lumpen Sammenlænkning
med hundred andre; pjaltet; sort som Kullet,
de slæbte på; hans Løfting — Druknehullet!

En ottetusend Tons grå Kulbåd, chartret
for Singapore-Batavia fra Newcastle;
Sømænd, der var, hvad de såe ud som, Svin;
ved Rattet rå Kommando, sleske Grin;
den Stempel-Rysten og det Kætting-Rassel,
det Kulstøv overalt! — Vist blev han martret,
og var en Slave. Midt i Slaveriet
hver Dag sig selv dog, oprejst og befriet!

Frigjort af Bøgerne. Tykt fingersmurte
fra Blad til Blad med Kulstøv og med Olie,
slog Schiller, Shakespeare, Faust og Don Quichote
på vid Gab for ham Tankens Latter-Slot
og Hjertets allerhelligste; gav rolige
og dybe Drømme; svared, før han spurgte,
med store Lyn af Visdom, og i Glimtet
var Slægtens tusendårige Vandring skimtet.

Han foretrak vel, just i sin Uvidenhed,
at se de mørke Millioners Mylder
ordne sig klart for et profetisk Syn.
Men også Rosens Duft og Duggens Lyn
og Fuglekvidret, alt det små, der fylder,
ja overfylder Hjertet i dets Lidenhed,
når syngende det rejser sig af Døde
med Jubel for en ufødt Morgenrøde;

en Sang af „Hjortens Flugt“, et Vers af „Helge“,
en Stump af Blicher; „Landsbydegnens Dagbog“,
hvor Hjertet perler af sin røde Dugg —
et tragisk Tornsting og et lyrisk Fnug,
som Eftertanken greb, fortvivlet bagklog —
ja, hvad var mest, ifald han skulde vælge?
Også de Bøger fyldte og befriede
hans Sjæl; han følte Brødre ved sin Side.

En sådan Magt har Bøgerne. Ja, disse!
og ikke dem, vi Gennemsnits-Forfattere
selv puster op i vort Partis Avis,
skønt vel en hjemlig lille Husmands-Fis
fra Gavlens Mødding, eller, endnu mattere,
en lyrisk Liren Vers om lille Misse,
kan være velkomne hos Folk, der sejler —
Bud fra det Land, som selve Sproget spejler.

Sagen er den, at Sindet ved Sejladsen
i Skibets trangt bevægelige Fængsel,
på een Gang stængt og åbnet, overfuldt
af egen Kraft, og pinlig-tomt af Sult
efter et Liv i noget mer end Længsel
(et Liv lig disse Bølgemængders Rasen
og dybt lig Dybets Ro), beredt som Bruden
omfavner Digtet, fylder sig med Guden.

Selv Hverdags Mennesker med Hverdags Evner
kan føle Fryden ved at åndsbefrugtes
på lange Sejlture, i Ensomhed
med Hav, som intet, Digt, som alting veed.
Det blir til Vindæg mest iland; dog brugtes
den Tid ej ilde, hvis den ikkun levner
en Drøm, et Savn. Sin Bog og Læse-Roen
værnede Jens med Kniven og med Knoen,

i Østersøen før som på Atlanten.
Men her på Middelhavet, i den lune
solfyldte Luft, i dette klare Blå,
som skidden Bådsmand på et Kulskib, så
han Bølgens Hieroglyf og Klippens Rune.
Her skønned han hvad Bogen var. Minsandten,
her var den født! Her var den værd at dyrke.
Hver Strand de såe, bar Stemplet af dens Styrke.

Vergil, Homér, og Biblen og Koranen —
hvor grumme lidt han vidste af de Værker,
de gav ham noget dog at følges med,
et Navn, et Sagn, de Kampe om det Sted,
de Anelser, der underligt forstærker
Sansernes Højtryk. Hvad fløj dèr? Se, Tranen
trak mod Karthago. Hvilken Drøm i Flugten
imod den øde Høj hinsides Bugten!

Fra Pantellarios Landsby-Verden, henslængt
med hvide Hytter mellem Kaktusbuske
midt i det blå Hav på sin brune Høj,
over hvis Ryg-Ås røde Falke fløj
med tusend Års Ensformighed at huske:
Bølgerne hulker, Blæsten sukker anstrengt,
Fårene bræger, og en hjemvendt Fisker
klimprer sin Mandolin; det grå Græs hvisker:

Fra Stilheden, hvis tragiske Historie
vi intet veed om, stamped deres Stempler
langs Malta; hvor en Helgen raged op,
skønt mejslet af et udslukt Ildbjergs Top;
hvor kolossale Fæstninger og Templer
i Aftensolens blodigt-gyldne Glorie
kronede Klipperne med tungt udskårne
Murkreneleringer og stejle Tårne.

Hellas; Karthago; Romere; Vandaler
fra Vendsyssel; Østgoter og Arabere;
Korsriddere, hvis Korsflag nu er vort;
har alle hersket her, og er blæst bort;
Napoleon som Fønikerne; Rigs-Skabere,
hvis Værk blev Støv som de. Sligt Støv husvæler
vort hede Hjerte. Lad kun Tiden råde! —
Nu stimer om Valetta Englands Flåde.

Sort Kulrøg hvirvler, Bådsmandsfløjter skingrer
over det vinblå Hav. Kanonskud gjalder
didop, hvor Dagon, Jupiter og Tor
engang var Guder; og hvor Støv nu gror
om dem, der lytter i de gamle Haller —
Christus og Sankt Johannes. Åndefingre
drager i Rebene; Malmklokkens Toner
blandes med Støj af Stempler og Kanoner.

Det var den Verden, vi har Syn og Sind til,
det var Europa, der i Aftensvalen
tog Afsked med sin Søn. Fra næste Kyst
råbte Port Said, råt, med en fremmed Røst,
og åbnede med sit Ørkensmil Kanalen . . .
Var det et Paradis, Jens dør gik ind til?
Ialfald gik han ad den Vej, han vilde.
Og Danmark lå langt borte, bitte lille.

II. ØST FOR SUEZ

Østersøen i lyse Nætter: Spejlet,
hvor Skuden drømmende ser Hvælv et blåne,
og mellem Rosensol og sølvbleg Måne
gyngende svæver, favnet af sig selv;
histoppe og dernede slingrer Sejlet
og blusser eller blegner med hvert Skælv;
tyst rokker Ror, og stille svajer Rigning,
midt i en Synskres af hvid Perlestikning:

Køgebugt i sommerlig tre Rebs Kuling:
Sorte Tordenbyger med sejrrig Sol på;
de krappe Søer, græsgrønne og violblå,
krummer sig højt med afroditisk Brus,
så du af hver ny musling-rilet Huling
venter dig Synets Rejsning og dets Rus:
Lokkernes våde Flugt, Blæsten, der klemmer
den skarpe Sø-Dugg af de slanke Lemmer:

Vesterhavet en Vinter-Stormdag: Tågen,
der som en Brandrøg fra vulkanske Sletter
blæser op fra Dybet; de bratte Pletter
af oliet Blankhed og af edret Skum;
tungt bristende Havs Larm mod Luftens Kogen;
stejlt stanger Damperen mod det blinde Rum,
brølende som en Tyr; segner og snøfter
snublende halvkvalt gennem sorte Kløfter:

Nord-Ishavet i Havbleg: Hulk af Harpe
og hule Drøn; de sølvblå Strømme spejler
Isbjergene, der Sejler efter Sejler,
taklede som Mont Rosa og Mont Blanc,
før-menneskeligt skinnende og skarpe,
runder, højtideligt, med Offer-Sang,
Jan Mayens Snefjeld, rejst i Morgenrøden
med Alter-Røg for Stilheden og Døden:

Alle Vejene har du trøstig travet,
duvet gennem Atlanterhavets Dønning,
seet, hvor det svulmed langs den sorte Lønning,
grønt sydende, med Sølvglimt — Gud i Vold!
Men *hvor* såe du et Hav som Indie-Havet
bag Kap Guardafuis røde Knold?
Det Hav, hvorfra Delfinerne, teglrøde
som Fjeldet, sprudlede op, sprang dig imøde!

Du sejlede dér en Uge, nej, en Måned.
Dag efter Dag, Nat efter Nat den samme
Svulmen og Bristen af de klare Kamme,
samme lyksaligt fløjtende Monsun.
Om det var Nat, om det var Dag der blåned,
altid gled Luften lige blød og lun.
Et paradisisk Bøgeliv; den Vandring,
hvis Herlighed ej kender til Forandring.

Bølgen, Safir-blåt funklende og flammende,
Bjerget af Ædelsten, der sang og bruste,
når egen Byrde eller Bougen knuste
den skarpe Fjelddryg til en Perle-Sky,
og Stormen blæste Regnbuer af Kammene,
ti — tyve — slukte, ja, og tændt pany!
Bølgerne Døtre, legende Ghandarver,
i Luftslør, blomstrende med Lysets Farver.

Bølgen, ved Midnatstid, den sorte Panther,
i lange Jagtspring under Sprydets Planke,
løfted sig pludselig med Løve-manke
af fosforhvide Flammer; fløj som Ild;
sprudede Lynskum over Spryd og Spanter
og plaskede i Dybet som en vild
kold Gnistregn. Og ny Bølger, Panther-spændte,
sprang, brast, flød lysende. Ja, Havet brændte.

Nætter som disse, da var Vejen Målet.
Nordost-Monsumen, Eventyrets Sanger,
red syngende sin Morilds-sorter Ganger;
Rigningen hilste ham med Drosselfløjt.
Og Skibets Skrog sang Gløden og sang Stålet
mod Dybets Brus og Bølgens Brag og Sprøjt:
Tusende Toner i symfonisk Toning
af — var det Glemsel? var det mon Forsoning?

Tanker og Byrder, alt var ladet tilbage.
Stolt rejst ved Rattet, hvor hans Hjerter svulmed!
Thi frem fløj Skibet, mørkere end Mulmet,
i store funklende ny Stjerners Tegn.
Der steg det skæve Sydkors lig en Drage,
usynligt bundet bag Æquators Hegn;
og Skorpionen, med sin Ildbråd krummet,
krøb gennem Gryets Blåning op i Rummet.

Det Hav ved Dag og Nat, og disse Stjerner
såe Francis Drake; Vasco da Gama såe dem.
De havde samme Sind til at forstå dem,
foer hver sin Vej, fik hver sin Dåd fuldraget.
De faste Hjerter og de klare Hjerter
drømmer som vi; men bruger Drømmens Magt
som Drivkraft. Stormen tjener dem, og Strømmene.
Dem følger Sekler, hvor de sejler drømmende.

Det Hav, de Stjerner såe den danske Flåde,
som fra Kong Christian søgte Ceylons Kejser.
Hvad blev det til? En af de raske Rejser
omkring Det gode Håb, hvor Håbet slap.
På Stengrund faldt, hvad Ove Gjedde såede;
Kernen var god, men Høsten blev kuns knap ...
Så mener du, at Sejren det er Heldet?
Men nej! Ret Styrkes Udsæd sprænger Fjeldet.

En Admiral med Styrke nok og Mod nok,
han *havde* strax fået Kejseren i Tale,
lagt Colombos Magt i Trinkonomale,
bygget Dansk Indien ud fra Trankebar.
Det lille Storbritanniens Høst blev god nok,
mens Danmark-Norge mindsked hvad det var.
Ud fløj det; segnede med brusten Vinge.
Hvorfor? Dets største Mænds Kraft var for ringe.

Derfor kun døde selv Kong Christian slagen;
derfor blev Skåne skåret af vort Rige;
derfor sank Danmark og såe andre stige,
hvis Styrke blomstrer nu af Daners Blod.
Vi var ej Kravet voxne, det er Sagen;
derfor gik „Udviklingen“ os imod.
Resten er Trøst kun for de spildte Kræfter.
Vilje går foran; Verden følger efter.

Givet er een Ting dog: at vi og Havet
er ikke færdige med den fælles Lære.
Trods alt, så er og bliver det en Ære
at gribe dristigt fejl af fjerne Mål;
og det kan ske, at Glød, som var begravet,
og glemt, blev gemt til Støbning af nyt Stål.
En Skorsten skimter over Himmelranden
et Sejlbjerg. Hvem skal sejre? Spørg om Manden.

Da Kulbåden fra London, vel tilmode
efter sin lange Stampetur i Søen,
stod nord om Pulo Brass, om „Messing-Øen“,
der løfter sig af Dybet, kuglerund
og kratgroet, lig en dristig Svømmers Hode
med Negerhår; ud for det brede Sund
mellem Sumàtra og Malakka, mødte
den just en Sejler. Først en snehvid Støtte,

der skråned over Kimmingen, og siden
et Sejlbjerg — Barksbib „Thoon Kramom“ af
Bangkok,
til Falmouth. „Hun vil finde Løbet langt nok!“
lo Briterne. „Goddam, a Siamese!“
Men slank og smidig duved Tommeliden
for fulde Sejl på god og gammel Vis
forbi dem, styret, så de, så de næsten
fornam det Sejlpres og misundte Festen.

De så en Sneprik agter; Flaget glimtede.
Kaptajnen, tropeklædt, fløj Siams røde
og hvide Flag et ukendt Hav imøde.
Men ingen vidste, hvem de havde mødt.
Jens vidste ikke, hvad det var han skimtede
med uklar Hjemvee: At det Hvidt og Rødt
var Dannebrog forklædt, dansk Udvej banet
til ny Tids Indieland bag Oceanet.

Han ikkun spejded, til det sved i Øjet.
Et Sejlbjerg — en grå Støtte — nu forsvandt den.
Men Rigens Admiral med „Elephanten“
fulgte usynlig, hvor det Barkskib foer.
Forbi, usynlig, var vor Fremtid fløjet,
skønt på det Skib kun een Mand var ombord,
der kendte Danmark. Een kun. Men det gælder
om Viljens Vægtfylde. Kun Tåber tæller.

Langt borte, langsomt, var et Uvejr groet.
De så de sortegra Sky-Tene skælve
og sænke sig, og suge, indtil selve
den tunge Sø blev grebet af vild Lyst
og hvirvlede op i Luften, sammensnoet
med Skyen, diende dens Jættebryst . . .
Den store Damper åndede besværet
og stampede krampagtigt bort fra Vejret.

Fjernt agterude rejste sig de sorte
slyngede Søjler fra den blygrå Strimmel
Synsrand, der såes imellem Hav og Himmel,
hvor Sejleren forsvandt. „Dem når det Vejr!“ —
Nej. Men et andet Uvejrs Helvedporte
vented på den, som stod ved Roret dèr.
Og „Thoon Kramom“ bar ham til Danmarks
Lykke,
frem mod et større Sømands-Mesterstykke.

III. SEJLADS OG LANDGANG

Om det er Sejl, der svulmer eller klaprer,
om det er Stål, der stønner eller synger,
om Sydhavs- eller Nordhavsbølger gynger,
om Båden hedder *liner* eller *tramp*,
om Mændene er fejge eller tapre:
Stærkere end det Pres af Storm og Damp,
vildere end disse Bjerger af Bølger
og dybere end alt hvad Dybet dølger,

svulmer og presser, bruser dog, og brænder,
Længslen og Driften, længe spærret inde,
Vildskab og Ømhed, Savnet af en Kvinde
efter de lange Måneder tilsøs;
Finhed til at fylde de grove Hænder,
og Blidhed der kan blomstre ved et Kys;
et Skød, som åbner sig for Raseriet,
en Favn, som slipper En, glad, frisk, befriet!

Korsfarer, Hvalfanger og Hav-Erobrer;
simple Matroser, Købmænd, Admiraler;
de tugtigt tavse, de som råt husvaler
den syge Lyst med rædselsfulde Ord;
Galfranserne, de snusfornuftigt sobre;
de værste Hedninger, og de som tror
på den Korsfæstede, på Himlens Herlighed,
og finder Livets Trøst i trofast Kærlighed:

Alle så led de, Tænkere og Slidere,
med hver sin Kraft, på hver sin Vis, det samme:
Det stængte Svulm og den forsultne Flamme,
som, født af Faderlænd og Moderskød,
fordrer at strømme frit, at flyve videre,
mod Livets Vellyst, ja, på Liv og Død!
Vi kan foragte Kønnen, men det er der.
Smede dets Lænker kan vi, men det smerter.

Og hvad den fangne Lidenskab har fostret
af Lyst og Våde i fantastisk ømme,
i Rovdyr-grusomme og griske Drømme;
af Himmelsyner og af Skarn og Skam;
det veed nok Skibet fuldt såvel som Klostret;
Skibet, der bruser i sin Svaneham,
lysgnistrende, dets Skønhed er kun Stene
for hundred Hjerters Hunger mod hint ene.

Og just Umuligheden af at nå det,
hvor Mænd kun findes, hidser og besætter
indtil Afsindighed de lunkne Nætter
med uopnået Vellyst, forud nydt.
Vi kan fordømme det, må dog forstå det.
Hvor er det Skib, hvor vugger den Kahyt,
som ikke er fortrolig med de Flammer
af Kødets Jagtbegær og Hjertets Jammer?

Har for Kadet, har for Matros du sværmet?
Sværn videre! Men vid, at alting koster.
Landet har sine, Søen sine Poster
på Debet-Siden. Regnskabsbogen i,
når Mester og Kaptajn med Guld på Ærmet
triner iland og har en halv Dag fri!
Hov, Kone og Børn og Bil: Vi tar i Skoven!
Glem det som er „bedeckt mit Nacht und Grauen“.

Men Sangen kender ingen andre Hensyn
end det til Sandheden, hvad end den splintrer,
og det til Skønheden, som ej blir mindre
med Rummets Afgrund bag sit Stjernesvær.
Den bitre Afsked og det søde Gensyn —
og Mellemtiden! Hvis den skjultes her,
da var den Lov brudt og den Troskab svigtet,
der jævnbyrdig med Livet løfter Digtet.

Fra Kvæsthusbroen til en Nyhavns-Bule,
fra Johnsons Pier pr. Rickshaw til Malay-Street,
Tango, Fandango, Niggerdans og Zweitritt —
hvor Sømænd lander, er det alt eins Bier.
De sorte Piger gælder som de gule,
de brune som de hvide. „Krus“ og „Spir“
går samme Vej som Dollars og Tikaler.
Det store Spørgsmål er kun: Hvem betaler?

Bagefter får de lystige Matroser
stundom en Regning mer end den de venter.
Europa svarer stadig visse Renter
af sine Korstog; spørg den lærde Mand.
Og Grønlands Valmuer og Sarons Roser
og Mangoblomsterne i Indieland
fik mangelen dristig Danser til at halte:
I Bægrets Honning var der skarpe Salte.

Da bruser Hjertet bitrere end Bølgerne:
Hvor *har* han dog, hvor *har* han kunnet glemme?
Nu husker han så tungt på dem derhjemme,
nu gror Tragedien af den Godtkøbs Lyst,
usyndig i sig selv, men Synd ved Følgerne.
„Jeg er Naturlov!“ råbte Blodets Røst.
„Jeg,“ hvisker ond Samvittighed bagefter,
mens hvert nyt Giftsår gir den friske Kræfter.

„Jeg er den Lov, hvorefter du skal stævnes;
jeg er *din* Lov, og du er den, som brød den!“
Lysten kontant betalt af den, der nød den,
gir dog en nogenledes Ligevægt;
men ve den Mand, hvis egen Brøde hævnes
på trofast Ømhed og en ufødt Slægt!
Så simpelt som at drikke og at spise?
Å nej! Der er et Omkvæd til den Vise!

Strofen er hverdags, lystig klinger Texten,
men stribet af sit Omkvæds Dobbelt-Fletning,
Ildrødt fra Livets rødeste Fortætning
og Gravsort, sortere end Død og Grav,
røber den os Forrådnelsen og Væxten
som Tvillinger. Så hvad vi selv just gav,
og hvad vi modtog, er det svært at vide.
Styrke synger, Visdom er tavs itide.

Jens Hvas var lidet viis, og fuld af Styrke.
Men hvor han gik, dør gik han helst alene.
Den ensomme vil Hoben altid stene;
han stjæler fra dens Tryghed, ser man vel.
Har han måske en bedre Gud at dyrke?
en værre Djævel? Fy! Slå ham ihjel!
Er det for dyrt, nå ja, så må han lokkes
og trues derhen, hvor de andre flokkes.

Og da nu Jens i Singapore sa Nej til
en Fællestur med Whisky og „små Sorte“,
og blev ombord og vaskede sin Skjorte,
tilfreds med Horizontens Palmeskrift
om al den Herlighed han var på Vej til,
og med den Skov af Master, og den Drift
om Boug og Hæk af ubekendte Strømme,
hvori han lod sin Fremtidslykke svømme,

blev der den Midnat holdt et Skibsråd agter,
hvor Irskmænd, Walesmænd, Engelskmænd og
Skotter

enedes om, at denne danske Spotter,
this bloody Dane, and he be harrogant!
den Vigtigper, den Kammerat-Foragter,
han trængte til en Omgang, ikke sandt?
Vent til Batavia! Og de svor det hviskende:
Enten på Sjøv med — eller ud til Fiskene!

Jens mærked i de Døgn, de siden sejlede,
ned over Linjen, i det fast utrolige
Havbleg, hvor Søen flød som lunken Olie
helt unaturligt lydløs, glat og mat,
blank, som et Spejl af Bly, der sløret spejlede
Sumàtra-Kystens grå Mangrove-Krat
og Bankas røde Bjergryg, i en Hede,
der kunde få en Nigger til at svede —

Jens mærkede, syntes han, blandt Kammeraterne
en uvant venlig og meddelsom Stemning
just i Ækvator-Havblegets Beklemning,
der indenbords tit rejser en Taifun.
De lo og snakked op som i Passaterne,
og den og den tilslængte ham en lun
gemytlig Skæmt som mellem gamle Venner.
Den Langfart, tænkte han, der nu snart ender!

Nå ja, lad gå da. De var ikke Fjender.
Et Slag et Slag, en Skæmt en Skæmt igen.
Og snart var dette dog alt glemt igen;
han var kun mønstret til Batavia.
Og så? Ja, lad os se så, hvad vi finder.
Han hilste med et hemmeligt Hurra
Pakhusene, der skinned frem på Kysten
som hvide Terninger: Nu kom hans Østen!

Og mens alt gik snart i den gamle Skure,
mens Dampspil raslede, og brune Slaver
med spraglet Sårong om de runkne Maver
mylred og slæbte i et Myretog
til Lægterne, hvor sløjfede Mandurer
skreg deres Ordre på et fremmed Sprog,
der lød som Fugleskrig og Sang for Spejderen,
men lystredes af Myrerne på Lejderen,

fik Jens sit Kluns iland og fandt snart Toget,
og nikked i Kupéen helt fornøjet
til Skibets Tømmermand, der, fin i Tøjet,
med blanke Øjne, som en gloende Ovn
gik løs på Staden, stedkendt, kendt med Sproget.
Bill var en Kæft, men med Humør; en Klovn,
men tapper nok, og brav Karl til at boxe;
tykhalset og firskåren som en Oxe.

Og da nu begge var alene, faldt det sig
naturligt, at Jens fulgtes med den Tykke
i Tamarisk-Alléens lette Skygge
langs med en stensat skiddengul Kanal,
hvor Byens Indfødte, hvad de nu kaldte sig,
stramt omsvøbt af det våde Lændesjal,
blandt nøgne Småbørn, brune Amoriner,
boltrede sig stilfærdigt som Delfiner.

Og Bill var sjov, med tørre små Bemærkninger
om Badeliv og Gadeliv med Pi'erne.
De tog en Pait i Marmor-Gallerierne
på selve det højfornemme „Des Judes“;
og Paiten fik diverse små Forstærkninger,
til det blev mørkt, forunderlig gesvindt,
med Lygteskær og Hestetrav i Gaderne
og hvidklædt Slentren ud ad Promenaderne.

Nattelogis? — Javel. *Hotel van Daelen!*

„Du kan vel knække Hollandsk med de Knarke?“

„Doch, jaa, een Beetje; man kan altid harke.“

Godt. En Cigar så, og en Afskeds-Pait.

Her var det. En Snes Skridt kun fra Kanalen.

Skilt. Lys bag Skodderne. Hotel. *All right!*

Så svært solidt ud. Ikke Spor Ballade.

En snæver Port kun mod den stille Gade.

Bill lod den tunge Malm-Dørhammer hamre.

Så stod de på en halvmørk Forhals Fliser,

hilste med den Ærbødighed, man viser

en Stamgæst. Af den krybende Mandur

forlangte Bill et af de bedste Kamre

til Herren dør. Og langs en teglhængt Mur

vandred de begge, løgteført af Slaven,

ud til en lav hvid Pavillon i Haven.

„Ja, sådan boer man her!“ lo Bill venskabeligt,

idet den brune Kryber åbnede Døren.

Han klappede Jens på Skulderen — og førend

Jens vidste, hvad der egentlig stod på,

styrtd han ind i Huset for et drabeligt

Surbrød. Og bag ham smækkede en Slå.

Snublende greb han, og slap strax, en Kvinde,

halvnøgen siddende på Hug derinde.

Et Skrald af Latter modtog ham. En Lampe
lyste fra Loftet dunkelt gennem Rummet.
Alt så han, før den Latter var forstummet:
Jernstængerne for Vinduet; en Skok
af Skibets Mandskab, af de Sjovertampe,
han skiltes koldt fra i Tandung-Priok!
Jo jo. Han traf nok Venner og Bekendte.
Tilbage sprang han, alle Muskler spændte.

Dér stod han så, med Ryggen imod Væggen,
fanget, i Fælden! Fælt, når denslags *skal* sees!
Dér stod og sad de andre i en Halvkres
om ham og Pigen med den brune Krop.
Spædbarmet, trind om Hoften og om Læggen,
så hun halvt spotsk, halvt ligegyldigt op,
kuløjet, ubevægelig som en Støtte.
„Nu er du den!“ sa Bill. „Det ka'tte nytte.

„Det ka'tte nytte, at du mer gør Kunster.
Du har seet ned på dine Kammerater.
Her er vi Publikum, og du Theater;
du og den Tøs dér. Lad det gå lidt rapt!
Genér dig ikke for de Oliedunster!
Renvasket er hun sgu, og godt nok skabt.
Er du storsnudet, tror jeg, du kan sige,
at du for sidste Gang har seet en Pige!“

Bill endte med et Grin, særdeles munter —
til med et Gisp han satte sig på Gumpen,
ramt af et Kæbestød, så hele Klumpen
helt uvilkårligt gav et halvt Cheerioo,
qua Sportsmænd. Men det sinked kun Sekunder,
for det var Alvor, det blev Alvor nu.
I Vindues-Nisjen var Sundanerinden
let som en Vildkat smuttet op forinden.

Dér stod hun trygt som Tilskuer og vred sig
rytmisk af Lyst ved Spændingen og Kampen,
braknæset snusende det Støv og Dampen
af Sved og Blod fra mange hvide Mænd,
mens Danskeren blev slået ned, og sled sig
løs Gang på Gang, og lå på Knæ, med Spænd
og Spark i Bug og Skræv til alle Kanter,
rasende hurtig som en såret Panther.

Til han lå rolig, tung og rolig, Tåben.
Så sprang hun ned, så kom hun og kotavede,
og smilte sødt, og skingred op, og mjavede,
til de betalte hendes fulde Løn.
Og borte var hun. Dér stod Døren åben.
Og de tog, pustende, et sidste Skøn:
Ud med ham. Færdig! Plump, ned i Kanalen.
„Mangler du Finnerne, så brug kun Halen!“

Natten var fin, og Sejren sødt berusende.
En Time efter rullede Banden støjende
ind i en Landsby oppe mellem Højene,
hvor de lod deres Kærrer gøre Holdt,
befaled alle Kvindfolk ud af Husene,
fejede Mændene tilside, stolt,
og bar „*the white man's burden*“ under Palmerne,
lidt anderledes end der står i Salmerne.

IV. BAR ER BRODERLØS —

Læseren har længst vel sagt sig smilende,
at Helten ej så hastigt skulde drukne.
Dog var det nær nok. Stanken af det mugne
slimede Dynd fra grå Kloakers Gab,
og Rotterne, der rundt omkring kom pilende,
spillevende af Dødens Rådenskab,
men flød med Snuden løftet for at lytte
og vejre først, om det var sikkert Bytte,

vækkede ikke Jens. Og hvis de Herrer,
for dog at myrde ham med Anstand,
først havde pejlet Mudderstrømmens Vandstand,
var han vist aldrig vågnet af det Blund.
Nu var det galt, men kunde været værre:
Han lå med Nakken på Kanalens Bund,
og havde dog sin Næse og sin Pande,
som Blodet flød af, netop oven Vande.

Hvor nær Bill Tømrer var ved at få kvalt ham,
viste den blå blodunderløbne Strime
tværs over Struben; og han lå i Svime
endnu, trods Plumpet og den våde Plads.
Hint Kæbestød var rigeligt betalt ham.
Og sikkert havde her den sidste Hvas
været til Rotterne og deres Lige,
hvis ikke Vandet var begyndt at stige.

Om det var gammelt Venskab og Bekendtskab,
hvem veed? Vi veed, at vi har Lov at drømme.
Jyllands Åløb kender vel Javas Strømme?
Damp stiger her, og falder dèr. Ting sker ...
Et Skybrud i Batavias Regentskab,
nær Grænsen, havde varet et Kvarter;
det faldt, da Jens og Bill gik op ad Gaden:
Nu kom Strømmen brusende gennem Staden.

Ikke en rigtig Bandja; men den nåede
de femten Mil ned fra Kantjanas Kegle
og fik et dansk Kadaver til at sejle,
løftede Jens med mange Hulk og Klunk;
og gennemkølet af det friske Våde
kom han til halv Bevidsthed ved et Dunk,
hans Nakke fik: det sitred i hans Krop igen,
han sank og gurgled, fægted og kom op igen —

tidsnok og flink nok til præcis at snappe
og holde fast ved det, som han fik fat i:
Den Strømhvirvel, han drejed dødsens mat i,
boblede langs en lille Vaskebro;
og tre Trin oppe ad den smalle Trappe
til Villahaven sad i Fred og Ro
med tændt Cerut en Tuvan og nød drømmende
den Luftning, der med Regnfloden kom strøm-
mende.

Tilfældigvis (Jeg tilstår, at jeg gransker
forgæves i mit Ordforråd. Der kræves
et bedre Ord. Jeg søgte det forgæves,
men skyder ikke Skylden på mit Sprog.)
Tilfældigvis var denne Mand en Dansker;
en af det tynde uafbrudte Tog
fra Danmark ud til Indien, bemærket
først nu, men ens i Viljen som i Værket

i eet som i to hundred År. Mænd, dragne
af Krydderduften fjernt bag Oceanerne,
Drømmen og Kampen, Guldet og Vulkanerne;
fastholdt af Sejre som af Nederlag;
men tavse, både sejrrige og slagne;
Elskere af det frie Vingeslag;
og af vort Flags Ild, som de ej beskæmmede;
døde derude, eller hjemvendt fremmede;

Hvervede Soldater i Urskovskampe
med Bambus-Kastere og Krumknivs-Svingere;
Sømænd og Købmænd; Elementbetvingere;
Bønder, som dyrked Sukker eller The;
Sårlæger, Feberlæger, hvis Arbejdslampe
lyste til Hjælpeløses Hjælp, måske;
et eget Tog, hvis uskrevne Historie
rummer fuld Handlingsvægt, og Højsinds Glorie.

I det Tog deltog som lidt mer end menig
Doktor Hans Berg; fra Pédir til Tontoli;
var nu civil-ansat, sad lidt mer rolig
som Hospitalskirurg, med Praxis selv,
her i Batavia. Just som han blev enig
med sin Kanals brat stegne Skybruds-Elv,
om at det var paa Tide vist at lægge sig,
og skulde til at rejse sig og strække sig —

hørte han noget som et Bump mod Kanten
af Tømmerflåden; og et Plask! Han skimtede
ved Stjerneskeret noget hvidt, som glimtede —
en Hånd, et Ansigt! Ikke en druknet Kat.
Et Menneske var det! Og en Hvid, minsandten!
Han smed Cerutten, sprang derned, greb fat —
Slim, Blod — det kneb — de Knokler var sgu
tungel
„Hi, Djungus!“ kaldte han. Så kom hans Junge.

Og ti Minutter efter stod han, snavset
og våd, og rusked i Moskitonettet:
„Anna! Jeg vædder, du får aldrig gættet,
hvad for en Fisk jeg lige hev iland!
En dronet Sild fra Øresund!“ — Forbavset
rejste Fru Berg sig, stirred på sin Mand:
havde han drukket?? — „Skynd dig! Kom nu
bare!
den Knude må du hjælpe mig at klare.“

Snart lå Jens Hvas, fint badet og forbundet,
i Gæstepavillonen. Hans Værtinde
og Vært blev siddende en Timestid derinde
og lytted til Patientens Åndedræt.
Medtaget var han, stønnede i Blundet,
gav nu og da et lille hidsigt Spjæt;
men slap han for Malaria, gik Resten
nok af sig selv. Han var en Kraftkarl, Gæsten.

De syntes, mens de såe på den forladte
og hjælpeløse Landsmand dør i Sengen,
at det var morsomt, det Besøg. „Se Drengen,
hvor han er køn!“ „Javist, min Tøs. Og stor!“
Doktoren kluklo, så han hosted af det,
hvergang han refererede det Ord,
som havde røbet Landsmandskabet: „*Saten!*“
sa han, og vilde slå mig på Plakaten.“

Ikke den mindste lille Ed, desværre,
hilste fra Danmark mer. De gik lidt skuffede.
Lod Jungen holde Vagt. Men Doktoren puffede
gemytlig til sin Kone, før de sov:
„Tro mig, den Fyr er en vidtløftig Herrel
Rigtig en Svend for dig. Nu får vi Sjøv.“ —
Ja, sådan gik det til, sådan begyndte det;
lidt mindre stolt end Drømmene forkyndte det.

Sådan tog Jens, halvt myrdet og helt mudret,
sit første Landnam i dansk Udvees Østen.
Jeg havde gerne slængt ham ind på Kysten
midt i en Brænding, med et Heltespring;
men da han selv fik den Effekt forkludret,
hvad er der så at gøre ved den Ting,
andet end åbenlyst at vedstå Fakta
og lægge nok en Skuffelse *ad acta*?

V. DEN DANSKE FRUE

Jens Hvas, da han kom snublende iblinde
ind til en fremmed Verden, blev her klar på
det, som vi hjemme neppe nok veed Svar på:
Hvad Landsmandsskab betyder og er værd.
Fælles om Skam og Ære, Sprog og Minde,
blandt Fremmede, gør selv en ukendt kær:
Blod af mit Blod og Liv i mit Livs Lignelse —
der gives ingen dybere Velsignelse.

Så fandt da Jens (hvad fler nok fandt, som kom)
på Java just, hvad ingen skulde vente:
Den glade Gæstfrihed mod ubekendte,
som var dansk Lyst og Lov af Arilds Tid.
Hvad end dør smeltes om og smedes om —
Spørg dem, der kender Kloden og dens Klid,
de vidtberejste: Hvor i Danmark fandt I
dansk Gæstfrihed som ved Tegal og Tjandi?

Jens fandt den Gæstfrihed i Drømme, troede han.
Dyb Stilhed og varm Hvidhed, gennemtribet
af grønne og gule Skygger. Var det Skibet?
Nej! skønt han gynged, syntes han, så småt.
Var han iland da? — Ja, men hvor da? — Boede han
på et Hotel? — Det lignede et Slot —
Han lå en Stund og stirrede helt svimmel
op i Moskitonettets hvide Himmel.

Ikke en Lyd, hvor længe han så lyttede.
Kun Duerne, der kurrede og kurrede.
Hjemme på Ulvborg? Nej! Hans Hjerne snurrede.
Hvad kurrede de Duer om så blidt!
Hvis var den Hånd, han åbnede og knyttede?
Hans! Han var vågen. Rummet, hvidt i hvidt —
Vindu og Dør, hvid Skodde over Skodde,
gennemstukket af Dagens gyldne Brodde —

Han vendte sig på Siden, ret møjsommeligt.
Hodet så tykt, og tungt — — Fra Gulvets røde
Fajance-Kvadre sprang det ham imøde:
Holland! Selvfølgelig! Men hvilken Plads?
Og denne Varme? Noget ejendommeligt
i Luften — Sengens luftige Palads? —
Var dog vel Dortrecht! — „Aantjel“ kaldte Drengen.
„Ja,“ svarede hun; stod hvidklædt foran Sengen.

Men det var aldrig Aantjes, dette smalle
yndige Ansigt, som han nu såe bøjet
tæt ned imod sig, venligt og fornøjet,
ikke med brune Øjne, nej, med blå,
og Blikket klogt. — „Jeg har da hørt Dem kalde?
Ikke? Og det var mig, De kaldte på.
De veed mit Navn?“ — To køligt-slanke Hænder
tog hans. Og sådan blev de to da Venner.

Det var et Venskab, de fik Tid at pleje;
thi Jens, der strax var neppe til at styre
af Utålmodighed, fik dog sin Hyre
endnu en Tid lang blot med at stå op;
og Berg lå ude på de lange Veje
fra Solopgang til Aften; strakt Galop —
til Patienterne, til Hospitalet.
Først ud på Natten Middag, hvilt og svalet.

Hun, der havde fulgt ham fra Bøgeskoven
og Abildgården ud til Orienten,
til Sumplejren og Brilleslange-Skrænten,
til Atjéh og Celèbes, tusend Mil,
var endnu ikke blevet fed og doven
som de, der i det tropiske Exil
nøjedes med det Liv, Mefrouw før havde:
Slaver, Sladder, Likør og Chokolade.

Fru Berg såe med Forfærdelse de Feer,
der Dagen lang lå mat i Chaiselonguen
og kommanderede og slog Gong-gongen,
gnaskede Godter og tog mod Visit
i Sàrong- og Kabaja-Negligéer,
som lod ethvert Volumen vælde frit —
for så ved Solnedgang, klædt efter Gagen,
at vraltte ud og fylde Ekvipagen.

Hun såe med Skam (hvad ikkun få gad skjule)
de andre, Staklerne, vulkansk fortærede
af Lediggang og Hede, gennemgærede
af Attrå til det rygende Sekund,
som stundom gemtes i en Opiumskugle,
men tiest i den Frugt på Godt og Ondt,
hvis Stank man gyser ved, hvis Lyst man stjæler for,
den, Indien kalder Durian og knæler for.

Enten syg Lever eller syge Nerver,
hun takkede ydmygst for Alternativet!
Sandelig agted hun at nyde Livet,
så vildt og så vidunderligt det var.
Dog, hellere som Kuli hugge Skærver
og hellere som Kokki skure Kar,
end buldne eller visne med de mange,
forført af Orientens Dobbeltslange!

Fru Anna havde Viljekraft og Hode.
Begge må til. Så dyrkede hun Sporten
og gjorde glimrende Reklame for den,
red, spilled Tennis, svømmed som en Fisk,
før denslags Ting derude kom i Mode,
og holdt sig uanstændigt ung og frisk.
Dog, hvad der var den største Uanstændighed
og fordred større Kraft og mer Behændighed,

næsten et Særsyn ude i det tropiske:
Hun styrede sit Hus; fik hele Flokken
fra Nattevagt og Havekarl til Kokken
lært Renlighed og Præcision — omtrent.
Ja, mer end det: Hun nåede det utopiske,
at blive tålt, at se sig anerkendt,
selv ved Komfuret, som en lovlig Myndighed,
der ikke lod sig plyndre af Ukyndighed.

Sådan blev Huset mer end Bad og Skygge,
og Verden mer end ældgamle Aviser.
I Punka-Luftning over Marmorfliser
var hun, og blev, sig selv. Og hver ny Bog,
sendt fra Europa, hjalp nu til at bygge
Templet, usynligt, i hvis Hjertesprog
hun åndede hjemligt under Østens Palmer,
hvor ellers oftest mer end Blodet falmer.

Hvad blot een Kvinde af den Art kan virke,
at hun er til blot, snakker med de unge,
ler til de ældre Mænd, i Østens tunge
Hede og Ensomhed, har få fortalt:
Hjemlandets Vejr og Vind, Theater, Kirke,
Mor, Søster, Ungdomsdrøm — fjernt, fjernt er alt;
hun ene skænker alt; hun er det fjerne
helt nær til; elsket, ejt — som en Stjerne.

Og går hun bort, forbliver dog i Savnet
det, som hun var, det, som hun gav; velsignet.
Danske var fler, som blev ved Stjernen lignet,
i Siam, Singapore, på Java. Død
er den, her tales om. Derfor tør Navnet
frit sige, hvem hun var, hvad hun betød.
Lad hver så se sin egen Stjerne skinne,
og takke Gud, at der er fler som hende.

Den Tak blir ikke hvide Mænds alene.
Tungt nikker Sultan, ydmygt fritter Kuli,
selv Buddhas gule Helgen kan umulig
få Smilets Lysning fra den smalle Mund,
ved Mindet om den muntre, og dog rene,
hvis Godhed gav dem, i en flygtig Stund,
at se, bag Støvet af de løbske Lyster,
Kvinden som Livets Dronning og Mandens Søster.

Fru Anna svang sit Scepter over Hytter
og i Paladser. Saa hun nogen lide,
stod hun som Søster dør, hos gule og hvide
og brune; Søster af hvert Liv, der led;
født som den Spejder, voxet til den Lytter,
der ser og hører, gennem Kærlighed,
hvad Stethoskop og Mikroskop tit prøver
forgæves: Det, som Mennesket behøver!

Og de, der tror, at hendes Husbond mistede,
hvad andre vandt, veed såre lidt om Tingen.
Men deres Børn da? Nej, de havde ingen.
Atjéh, Celèbes, gemte hver sin Grav.
Nu var de barnløse, nu stod de kvistede,
Forældrene. Men netop derfor gav
hun dobbelt gavmildt. Og de to små Grave
var hemmeligt nok med i hver god Gave.

Også til Jens. Hun kaldte ham sin Moses,
sin spæde Moses, fisket op af Floden.
Faraos Datter vippede med Foden
og gav hans Liggestol et lille Skub
hen mod Bojanen med den franske Roses
ranglede Gren og febersyge Knop:
„Så, lig nu ikke dør, Dreng, og fang Griller,
men søg Ægyptens Visdom ved dens Kilder!

„Brug Tiden vell!“ — Han så op, og nu smilte han:
„Ægyptens Visdom. Deres ‚Far med Læmpe?‘“
„Ialtfald indisk Visdom, for en Kæmpe,
der kender Tågens, ikke Solens Kraft.
Men De —“ Hun stansede. Ung og sorgløs hvilte han,
dunhaget, stædig, fuld af frisk ung Saft.
Og hvad så mer? Hun vidste jo så nøje,
hvad denslags just herude fik at døje.

Dog vaklede hun lidt i Diagnosen.
Sorgløs? Måske. Men hun fornam ved Gætning
helt inderst i ham som enslags Fortætning
af ubrugt Kraft, et skjult Forråd af Stål.
Det Drengesmil, den Slentren, var Matrosen.
Men når han fandt sin Vej og såe sit Mål,
hvad det så blev? — „Nå?“ spurgte han. „Jeg
venter.“
„De,“ sa hun, „har forskellige Talenter,

„men neppe det, at lære af en Præken.“ —
„Dum, altså?“ — „Ikke dum. Autodidaktisk.
Hvad De skal lære, må De lære praktisk,
ad hominem. De får det ikke før.
Rend kun fremdeles Panden imod Væggen!
Så finder De måske den åbne Dør.“ —
„Hvortil?“ — „Til Livet. Det, som De er skabt for:
det, som det alt er vundet for og tabt for.“

„Ak, hvilken Visdom!“ — „Også jeg må puste.
Nu tømmer vi det Fadfuld Mangostiner.
Se Skallens Purpur: pivsur, så det hviner;
men Perleskyer af Sødme skjult deri!“ —
De spiste. Paradisisk duftberuste
surrede omkring det hvide Galleri
de store Humlebier, stålblåt glitrende.
Passionsblomst efter Blomst blev bøjet sitrende.

For hver ny lang Siestas søde Rolighed,
for hver Gang de, frisk badede, efter Theen,
gik langsomt, Arm i Arm, ud i Alléen,
hvor Flammeskyer svævede himmelhøjt,
og talte eller tav i tryk Fortrolighed,
fulgt af Duekurr og Pirolers Fløjt,
til Mørket faldt med Et, og Lygteflammerne
derude hang som Fakler mellem Stammerne,

og dæmpet Larm af Hovslag lød fra Gaderne,
og nu og da en Palmevifte hvislede,
men Midtergalleriets Vandspring rislede
som Husets egen musikalske Sjæl,
mens Mulmet rundt om skingrede af Cikaderne,
og overalt på Mur og Kapitæl
Tjitjakker, kvidrende som Svaleunger,
smeldede Myg med deres tynde Tunger:

For hver Dag inde og hver Aften ude,
hvor Aftenen glødede og Dagen brændte,
blev de mer Søskende, mer Barndoms-kendte.
De havde begge lyttet og fortalt,
og holdt hver *sin* Sorg bag en lukket Rude,
urørt, men skimtet dog. Hver aned alt,
hvad Væsen og Værdi var i den anden,
som kun en Kvinde kan vurdere Manden,

han atter hende — i de dyrebare
få Tilfælde, hvor Kønnen kun fornemmes
som Luft og Lys af Sjæl. Luft, Lys, de glemmes
af den, der ser, og den, der ånder ind.
Liv gir de dog, og fylder og forklarer
Alverdens Rigdom for hvert enkelt Sind. —
„Nu veed jeg,“ sa han, „hvormed De fortryller mig.
Den Glæde, den Taknemlighed, der fylder mig,

når vi er sammen —“ „Hys!“ bød hun. — „Beror
på

det Vidunder, at jeg kan se Dem, høre Dem,
forstå Dem, være ene med Dem, røre Dem,
glæde mig ved det alt — og dog stå fri!
Det har jeg aldrig kendt før. Og jeg tror på
den Vidsoms Kraft, som røber sig deri.“ —
„Dèr ser De,“ sa hun, „De har praktisk Nemme.“
Og begge lo. Og så var Doktoren hjemme.

VI. PÅ EVENTYR

Nu, da hver By har Hundreder af Taxis
og tusend blinkende Selvejer-Biler
Asfalt-glat glidende langs Blod-Akacierne,
forstår man, at de unge Læger smiler
ved Tanken om hin Oldtid før Garagerne,
da en velanseet Mands javanske Praxis
med Radius af en ti til femten Mil
besørgedes med Hest og Vogn. Det Smil

gengældes af de Gamle med et andet.
Se til de Gråskæg! Deres Øjne skinner:
Den Tid, de såe, var værd at feste for.
Vildt rasler gennem deres Java-Minder
en Dos-à-dos med sex små Heste for
i Knald-Galop-Galop fra Pasangaran
til Pasangaran, over Flod og Fjeld.
Det var en Fest, man følte, Fart med Smeld!

Ud som en løbsk Komet med røgrød Hale
på Lavlandsvejen mellem Ris og Sukker,
hilst som en Gud af ti- og hundredtusende
tilsidespringende kulørte Dukker;
Børns Latter, Duers Kurren foran Husene;
små Vandspejl, blinkende i grønne Dale;
og så, et brat Sving opad mellem toppede
Småhøje, hvor Ens Hjul snart fløj, snart hoppede.

Mødet med Elvens Brus i Landsbysmøgen;
Palmerne Hvælving over Bambusgitrene;
Latter og Plask i Strømmen og i Grøfterne;
levende smidig Hud, lyksaligt sitrende
i Lys og Skygge, bronzebrun, vådt nøgen;
Broer som Hængekøjer over Kløfterne;
dybt nede Vandfald; Piskeknald; Galop;
gyngende gik det — *den* Gang slap vi op!

Kakao-Stammer sprak med røde Yvere
af Frugtbarhed, bag Rambutan-Alléen;
og dør kom Kaffen stjerneblomstret vrimlende;
igennem sit Akacie-Slør lo Theen
lyst jomfrugrøn fra Højene mod Himlene;
Ens bitte Ralliker var rappe Klyvere:
Hibiscus flammede langs en blændhvid Mur:
„Tag, Doctor!“ „Patientens Temperatur?“

Tingene selv er vel endnu de samme;
Natfarten hjemad med de tjente Gylden;
Mathed og Spænding efter Operationerne;
ene om Æren — eller ene om Skylden!
Men alt det Jageri forjager Tonerne.
Hvem skelner nu en Stolpe fra en Stamme?
et Anklang-Hulk fra Guldpirolens Fløjt?
Man når lidt mer — og vinder ikke en Døjt!

Det er de Gamles Mening. Ved det gamle
var alt endnu, da Jens fik Lov at følge
sin gæstfri Landsmand nu og da på Turene.
Med Hest og Vogn fornam han Javas Bølge
fra Kystens Sletteland til Klippemurene
og til Vulkanerne; fik Tid at samle
tusende Indtryk, med en kyndig Tolk.
Dog, Landet ser man; hvem har seet et Folk?

Han såe de bare Ben, der langs med Vejene
holdt op, som Parasoller, Bambushatte
mod Skæret af de Guder, dør kom kørende:
En gammel Bonde ku' vel visne af det!
Han såe, med nøgne Skuldre og Guld i Ørene
den brune Yndighed, der, knædybt nejende,
mumlede, bortvendt, med et ydmygt Gys:
„Tilgiv, jeg pletter Eders Øjnes Lys!“

Han såe det Folk, der såes i Metropolerne:
Fyrster, der kom til Guvernørens Fester,
Purpur- og Guldmor-glimrende, mørkt knejsende;
de slagne Herskere, de tvungne Gæster,
hvem Fortovsmylret af tilfældigt Rejsende
var Luft kun; men de husked Espingolerne;
og Appanagen; bar på Sultan-Vis
stolt hver sin brudte Stålbrod: Slægtens Khris.

Doktoren fortalte og gav ham Bøger
om Hindu-Togterne, om Atjéh-Kampene:
En Røg af Liv skød Blomster for hans Blikke,
sært menneskeligt duftende og dampende,
men, noget Broderskab fornam han ikke:
Slaver og Fyrster, Hustruer og Skøger
blev alt eet fremmedfarvet Eventyr,
hvis Text var Fugleskrig og Brøl af Dyr.

Åben er aldrig Vejen ind til Sjælene;
men fremmed Hud og Ham, hvor de fordunkler!
Hvad ser Blåøjjet i de sorte Øjne?
Er det af Lyst, er det af Had, de funkler?
Dølger den Holdning Løfter eller Løgne?
Talen er lumsk, og Tavsheden er kvælende.
Hvad veed en Hvid om brun og gylden Hud,
hvad dør boer inde, og hvad dør vil ud?

En Drømmer aner Djævlen eller Guden;
Ånder, han afskyr, eller tungt fortrylles af,
brænder ham bag det gule og det brune.
En Praktiker ser Pisken som den Tryllestav,
der let kan råde ham hver dunkel Rune:
Når Blodet pibler gennem Bronce huden,
lystrer *det dør* nok mig! Og hun og han
virker min Vilje, som de skal og kan!

Jens Hvas var Praktiker, men knap så blodig;
han drømte, men på dansk. Og han betragtede
alt som den Arbejdsmark, han hige efter.
Det var vel Tid at se snart, hvad han magtede.
Hver Køretur, hvert Bad gav nye Kræfter.
Han havde hvilt nok nu, var utålmodig,
spændt som en Stålfjer. — „Så på Gensyn da!“
Fru Anna viftede . . . Galop! Hurra!

Med Lommen fuld af Anbefalingsbreve
til Landsmænd Java rundt, og lystigt klingrende
med gode hvide Gylden og Gulddukater,
rasled han af. Liv kribled ham i Fingrene,
Kraft rystede hans Hjerte som et Krater,
rede til Udbrud. Dette var at leve!
Sol, Duft og Sang. Liv, Styrke, Fart, Galop!
En ukendt Verden. Kløft ned, Klipper op!

Han havde lært sig netop nok af Sproget
til friske Heste og Natlogis. Basarerne
langs Vejen bød ham Pisang og Papaja.
Hvidklædt og tropehjelmet kom han farende
ned i Preangerne ved Sindaglaja;
og nikkede ved Tji-Andjur til Toget;
det kom fra Tji-Badak og Tji-Běbér —
men han såe Gunung Gdé, som Bjerget er.

Han såe lidt mer end Toget ser på Turen
i de syv Fyrstendømmer her, Preangerne:
De ler ad Alperne, de ler ad Norge,
ler allermest ad Malerne og Sangerne:
Højlandet krones af Vulkans grå Borge;
Bregnetrær klatrer op ad Klippemuren;
dybt under deres Vifte-brede Hvælv
går Styrt i Styrt Elv bagved sølvblank Elv;

og milevide grønne Dale glimter
med overdådig Funklen i Facetterne
af slebne Vandspejl og smaragdgrøn Sawah,
Fakkel- og Fluegnistrende om Nætterne!
Hvem malede, hvem lovsang dette Java?
Stoltere, skønnere for hvert Glimt, man skimter,
ler det fra Tji-Panas til Tji-Tjurug
med tusend Vandfalds kildeklare Kluk.

Tji-Tji — hvert Navn er som et Fuglekvidder;
det kvidrer selv fra Byerne og Stationerne.
Og dette Sunda-Tji, for Strøm og Kilde,
tindrer så fint igennem Anklang-Tonerne,
mens brune Piger vandrer blomstermilde,
og hver Mand, rolig som den grønne Ridder,
fælder en Falk fra Luften med sin Pil —
Flugtskud, som den brune Piges Smil.

Men hvad Jens Jyde såe her eller ikke såe —
vi mangler Tid og Ro til Sværmerier
og Eventyr, som ikke kommer os ved.
Han fulgte Landevejen. Tempelstier
og Lotos-Damme ligger sjældent klods ved.
Ris, Frugt, et Bambusflet at ligge på,
det, tør jeg påstå, fandt han overalt,
og stundom en stegt Hønneke uden Salt.

Dog, *hvor* det skete, som jeg nu skal melde,
det, som kuldkasted alle Rejseplanerne,
men fik vor Bådsmand gjort til indisk Planter,
røber jeg ikke. Det var nær Vulkanerne;
der var en Flod, som fler på disse Kanter;
en sval grøn Kløft, sprængt i de røde Fjelde;
over den Kløft en Bambusbro, der hang
så skør og fuld af Huller som en Sang.

Her holdt vor Ven Siesta, medens Sais'en
var gået over for at hente Bærere
og frisk Befordring hinsides; thi Broen
bar ikke Hest og Vogn. Og hvad er kærere
end Middagsmåltidet og Middagsroen
i Ensomhed og Skygge? Træt af Rejsen
halvsov Jens, udstrakt i det tykke Mos,
godt mæt af Hønsekød og Pummaloes.

Vognen stod fraspændt. Hestene gik omme
bag Højen dør og græssede. Han hørte dem,
hvor rask de ruskede Totterne fra Roden.
De flinke små! Men som den Slubbert kørte dem . . .
Hvad nu? Den Buldrelyd var ikke Floden!
Det var et Køretøj, han hørte komme.
Dør ovre vel. Så hurtigt altså klart! —
Nej, her! Dør var det. Nåda, sikken Fart!

I Bakken kom en høj gul Tandem flimrende
med Nikkel-Eger, galere og galere!
Skum stænkede, Skumstriber lå langs Kroppene
af de to flotte kulsorte Australere.
En hvidklædt Hvid svang Pisen, lystigt hoppende.
Huja og Heja gik det Guldsmed-glimrende
i Firspring ned imod den brystne Bro,
just som Insektet går i Gøgens Krol

Jens vinkede. Forgæves Og det næste,
som han med fuld Bevidsthed atter sansede,
var Dybet, til hvis Rand den havde slæbt ham,
Forhesten; og det Fnys, hvormed den stansede.
Fortrød den, at den ikke havde dræbt ham?
En Sais drog sitrende de ædle Heste
noget tilbage. Og en Mand sprang ned
fra Giggens Sæde — med en drøj svensk Ed!

„Mynheer!“ På Hollandsk, hvordan han slap fra det.
Jens lo, på Dansk: „Tak, godt!“ „Så fan — en Jute!
Jag borde visst det. Gammal vana trogen.
Jämt i bestyr med andras; och härute
i fjärran Österland, på vilda skogen!
Nå, som ett folk är fostrad får man ta' det!
Förbannad oförsynt — och utmärkt käckt!
Räck mig er hand! Vi äro samma släkt.“

Det var et Håndtryk! Jens'es Knokler knagede,
klemte af den Næve, Svensken venligt rakte ham.
Han såe knap Magen før på sine Farter.
Jens tillod sig ret grundigt at betragte ham:
Skulderbred, senet, Holdning som en Garder,
hårdt Blik, blød Mund; såe ud, som noget nagede;
noget man såe, men ikke skulde se;
et Savn — en Sorg — en hjemløs Sjæl måske.

Ialfald, denne Karolin i Fjeldene
på Java, og med sådan et Spand Springere,
var dog et Møde. Og hans hele Væsen
— skønt Jens selv ikke følte sig som ringere —
svared så ridderligt til Høgenæsen,
at før langt Overlæg fik gjort sig gældende,
var Følget aftalt indtil næste Pas.
„Er De parat? Så værsgod; tag Plads!“

„Kører De over Broen!“ „Ja; forsigtigt.
Går Hestene igennem, snit så Skaglerne!
Går Hjulene, så kun lidt rask i Vendingen!
Sådan en Bambusbro, godt skør i Naglerne,
forfrisker Nerverne. Man nyder Spændingen.
Det hører med, skal Java kendes rigtigt.“
„Lad gå!“ Jens smilte, med lidt anstrengt Ro.
Forhesten løftede sin blanke Sko.

De kloge Dyr, de så sig for. Så varligt
som Mikkelt triner på den frosne Våge,
trådte de Fod for Fod ud på den svævende
hullede Bambusbro. Som i en Tåge
målte Jens Dybet gennem Spindelvævene ...
„Där ser ni själf, det var just inte farligt!“
To — fire — otte Hovslag imod Sten:
Eja, hvor Luften dog var let og ren!

Med Sais'en og den nye Vogn og Tøjet
i nogen Afstand efter, gik det videre,
op over Klipper, ned igennem Kløfter,
hvor Strømmen vældede fuldere og stridere,
til Flader af grøn Ris med blanke Grøfter
og Palmelunde bredte sig for Øjet
dybt under dem. Og langt lå Passet bag.
Godt Rejseselskab korter mangen Dag.

Og så det svenske Sprog! Ej blot i Sangen,
ej blot i Kvindemund — en Trolddom er der,
et Trylleri. Det synger os i Ørene,
og fylder fint melodisk vore Hjerter
med noget uforklarligt og forførende:
En fjern Erindring holder Sjælen fangen
med dyb Fortrolighed: Hvad brød, når brast
en Drøm så dejlig og et Bånd så fast?

Vi føler Sødmen samtidig med Såret
af noget, fjernere end Landetabet
og Tiden dengang Svenskerne var Fjenderne;
det er nok Nordens Røst; er Broderskabet,
ældre og dybere end Folkeminderne,
yngre end vi, thi det er ufuldbåret;
dog nynner det vort Navn; en Kærlighed,
som er vort Liv; et Liv, vi ikke veed ...

Vi lytter kun; vi lytter, og vi aner,
med Længsel, viljeløst, og derfor stille,
bag disse Toner, kendte og dog fremmede,
den Symfoni, vi skabtes til at spille —
og skælver, sært betagne og beskæmmede,
vi, som har kvalt den! — Nordmænd, Sveer, Daner:
Hvem har ej følt, ved Broderstammens Røst,
så fjern en Nærheds bittersøde Lyst?

Kun når vi mødes udenlands, da ser vi,
at alt som skiller os er meget mindre
end det der samler; da forstår vi Meningen
af denne dybe Genklang i vort Indre,
og fastslår med et Håndslag let Foreningen
imellem Nordens Folk. Frimodigt ler vi
ad al den tosekloge Tvivl og Spot:
Vort Land er Norden; det er stort og godt! —

Foruden dette, sjældent ret bevidste,
var her vel mer: Behaget ved at mærke
gensidig Sympati, den uvilkårlige
imellem Mand og Mand, hvor begge er stærke,
sunde og modige, muntre og alvorlige.
Selv hvor den ene har lidt mer at miste,
lidt mer at vinde, end den anden har:
Et Blik er Spørgsmål nok; et Smil er Svar.

De havde byttet mange Smil og Blikke
og fundet hver sin Modpart fast i Prøven,
før Jens frivilligt gav sit Navn og Ærende.
„Hvas!“ udbrød Svensken. „Vel. Mit Navn er
Löwen.

Jeg har engang,“ tilføjede han belærende,
„et andet Navn. Nu passer det mig ikke.
Og De må nøjes med det Eventyr
at dele Vogn med et heraldisk Dyr.

„Dog skal jeg betro Dem, at mine Fædre
og Deres mer end een Gang har målt Våben.
Hvis De vil slås, vælg Kårde eller Kugle!
Og vil De af, sig til! Min Vogn er åben.
Men har De Lyst at gæste Løvens Hule,
indtil De selv har fundet Dem en bedre,
da velkommen, så længe som De vill!
Altså, Hr. Hvas?“ — Jens takkede og slog til.

Solen sank rød bag to vulkanske Toppe;
en bred Flod slyngede sin gyldne Bue
tæt langs Alléens Palmer og Akacier;
Damp steg af Strømmen, Duft steg af hver Tue.
Da stansede de tvende Ekvipager;
en *steam-launch* lå parat med Dampen oppe.
De gik ombord, og satte fuld Fart på —
ud mod den Sump, hvor Løvens Hule lå.

VII. I LØVENS HULE

Plask! Og en spraglet sex Fods Salamander
med buklet Dragekam forsvandt bag Bladene.
I Sumpens Mylr af Blomster og af Planter
(Mangrove, Pisang, Atap, Gud veed hvad!)
kom Spydtorn, Kæmpestilk og Luftrod vadende,
Blomst klemte af Blomst, Blad løftet over Blad,
mod Dampjollen, der prusted som en Hval,
halvkvalt i den bugtede Kanal.

Den våde Varme smeltede alle Farver;
Insekter glitrede, det grå Løv skælvede.
Som Trøske, boret ud af Træbuk-Larver,
flød Djunglen, snørkel-boret ud og ind
af Strømmene, hvorover Palmer hvælvende
et Vifte- og Finne-mønstret Skyggespind.
Luften lå tyk på Tungen i det Dyb,
smagte af Rådd og Honning, Dyr og Kryb —

Og Mennesker! På Dæmninger og Pæle
krøb Hytterne fra Krattet ud i Mudderet.
Det Kryb, som hedder os, kan intet kvæle:
Det gror af Stank, det skinner stolt af Skarn.
Selv her, hos Krokodillerne, lød Pludderet
af Moderglæde ved det nøgne Barn.
Og begge lo, når Båden skød forbi —
en sød og sært fortrolig Melodi.

Kom den igennem tusend Miles Ledning?
eller i Lønstrøm fra et fjernt Årtusende? . . .
Med Brus om Bougen, midt ud i en Bredning,
piled de op mod en befæstet Bro.
Ud over Vandet vælded en berusende
Blomsterduft. Hvid, i paradisiske Ro,
knejste en Villa, i hvis Søjlegang
hundrede blomstrende Orkidéer hang.

Blomsterne svævede som hvide Duer
og Guldpiroler luftigt under Plankerne
imellem runde Søjler og slanke Buer;
og under dem, fra Svalen, spejded ud
en halv Snes Piger, blomstrende som Rankerne,
med gyldenbrun og brun og sortblank Hud —
een dybt alvorlig — een som turde le —
Frygt — Længsel — Vildskab — alslags Orkidé.

Så var af Synet levnet kun de Rester,
som levnes af en Drøms forsvundne Dejlighed.
En mølædt Gråskæg af en Hushovmester
åbned en Pigtrådsport; og Gitret faldt
i Lås bag efter dem. „De veed, at Lejlighed
gør Tyve!“ smilte Löwen. „Overalt.
Jeg hersker på min Ø her; men en Bred
har den som andre. Derfor: Væbnet Fred!“

„Det passer,“ mente Jens, „for Løvens Hule!“ —
„Ja. Skål på det!“ — De drak. Fint sang i Glassene
Kulsyrens Perler, bristende i den gule
ildfulde Bygsaft med et iskoldt Gys.
„Så kunde vistnok Badet være passende,
hvis De skal nå endnu ved Dagens Lys
at se mit Land. Men nyd kun Badet ret.
Og husk, at her er *shorts* grande toilette!“

I sorte Silke-*shorts* til snehvid Skjorte,
Laksko og hvide Silkesokker, svalende
sig som en Bryder i Manègens Porte
med nøgne Arme og Knæ i solbrændt Kraft,
fuldkommen chevaleresque, men lidet talende
(i Beltet Nøgleknippe og Dolkeskaft)
førte von Löwen Jens omkring sit Hus
igennem Blomsterduft og Insekters Brus.

Der kom en bred Kanal; den overskred de
på en Slags Vindebro, der hang og vippede,
lidt spinklere end den i Tower, veed De,
Stål-Hejseværket lydløst, oliet smukt.
Så kom en Park, hvor Kulier gik og klippede,
i Bambuskurve, alslags herlig Frugt,
tornpigget Durian, rød Mangostin,
og Duku, gyldengrøn som Moselvin.

„Jeg sælger Frugt i Byen og på Rheden,“
sa Löwen. Så løb Stien ud langs Markerne,
hvor Ris, der ligned Byg, var nylig skreden,
og Ris, der ligned Siv, stod blankt i Vand,
og Øxne gik for Træplov. Patriarkerne
pløjede Kanaans Ler med denslags Spand.
Og Kvinder høstede den modne Ris
med Kniven, næsten på Naomis Vis.

Javanske Opsynsmænd i hvide Jakker,
med Sløjfer strittende fra Hovedklæderne,
kom hen og bøjede de sorte Nakker,
lyttende ydmygt til *tuvan besar*:
Den store Herre! — „Det er en af Glæderne
ved Livet her, en af de få, man har:
Klogskab og Kraft gir Lydighed og Frygt.
Hvor den Lov brister, bliver alt forrykt.“

Hvor meget Jord? — „Et tusende Hektarer
med Ris; ni hundrede omtrent i Plantninger.
Svært at få Jord her; det vil De erfare.
Også i Holland går en Rigsdag fri!
Tænk Dem en dansk Flok Skrålhalse og

Skrantninger

som Styrere af en tropisk Koloni!
Herude i Indien har de Mænd, som kan;
men tys! Pas på! Mynheer Kannitverstan!

„Og så en Uitländer! — Nå ja, med Læmpe
får man jo Humlesækken fyldt med Æggene.
Bare *go easy!*“ Og den blonde Kæmpe
rettede stramt sin skulderbrede Krop
og slog sig med sit Spanskrør ned ad Læggene.
„Men nu går Solen ned. Skal vi gå op?“
De gik. Og Löwen hejste selv sin Bro
op efter dem. „Så har man Middagsrol!“

Et Rijstafel i Hollandsk Indien! Østers
fra Limfjorden, frisk Fersken à la Melba,
og Strassbourg Gåselever: Alle Lysters
og Længslers Mad-Mål er kun Barnemad
mod Rijstaflet! Napoleon drog fra Elba,
fordi han savned et jeg-veed-ej-hvad
for Ganen — en organisk Symfoni
med Korsika, Paris og Moskva i.

Det Savn var ubegrebet af Bourbon'erne;
en medfødt Mangel, men særdeles kedelig
dengang for dem; og nu for fler af Kongerne,
som ikke veed, hvordan de skal få gjort
en glubsk Republikaner fed og fredelig.
Midlet er simpelt, men det virker stort:
Send ham til Java som Expres-Kurér,
og giv ham en Gang Ris! Han ber om mer ...

Et Bjerg af dampkogt Ris, let gennemsivet
med Høne-Sky, er vel tilsyneladende
det jævnest mulige; men jævnt er Livet
og kan dog formes af en kyndig Hånd.
Vent kun til Jungerne går frem med Fadene:
Stegt And, kogt And gir strax en Duft af Ånd;
lidt ristet Gede- og Bedekød på Spid
tilføjer kvindelig Ynde og mandigt Vid.

Hvorpå man rundt om Bjerget arrangerer
Extrakterne. Her kommer jo det kritiske:
Rød Peber og grøn Carry inspirerer,
Pistacie og Muskatskal krydrer ømt,
lidt *cat-sup* gir Essensen af det britiske,
og alt hvad Vesten har om Østen drømt
fra Thibets Tinder til Batavias Kajer
boer i de salte og de rådne Rejer.

Dertil en Negl kun af det tørre, stærke,
der gir sin Glød til hver af Ingredienserne.
en stegt Banan på Toppen, Fredens Mærke;
en Skive futuristisk rå Agurk;
alt sammenæltet, slettet alle Grænserne:
Dér har man hele Kloden i een Slurk!
Kunst og Natur — Øst, Vest — flovt, skarpt og
fedt —
gafles og guffes ned her under Et!

Det Foer kan ingen stå for, om Erfaringen
Slægt efter Slægt endnu er til at stole på.
Det er en kontrapunktisk Åbenbaring
af Tidens Ånd og mer i samme Dur;
og når Mynheer får halet Kjole på,
ser man, at det er Cirkelns Kvadratur!
Hvorfor han i en Tid, hvis Ånd er svag,
rijstafler kun hver Søndag Formiddag.

Men dengang var der ingen smalle Steder;
Folks Helbred var robust som Folks Samvittighed.
Og når man fik sit Fedt for Ganens Glæder,
bar man det stolt som en Dekoration.
Löwen, der øste flittig op, stak flittig ned,
var dog og blev en senet svensk Dragon.
Der gives Folk, hvem Fedt har lagt for Had,
mens andre bugner, blot de lugter Mad.

Jens Hvas? Nu ja, han spiste jo; han spiste,
han drak sin Carlsberg Lager, mens den skummede.
Og dog gik den Opmærksomhed, han viste
de gode Varer, stundom på Akkord
med andre Ting — med Myggene, der summede —
og med de Vift, som viftede dem bort —
med en usynlig Viftes blide Tryk
af rhythmisk Luft ned over Hals og Ryg.

Hvergang den Rhytme sløjed af i Takten,
så Löwen op. Og strax kom Viften sitrende.
Der var en Duft i Luften (og Jens drak den),
halvt Blomster og halvt Blod (drak mer og mer).
Bag Löwens blonde Manke gynged glitrende
en mægtig Glorie af Påfuglfjer.
Den så han. Men han så af den, der stod
og svang den, kun en Skulder og en Fod.

Kun Skuldrens brune Spædhed og fem slanke
Fodfingre, smidige og meget støvede;
og som et extra Stof til Eftertanke
skimted han nu og da en mut Profil
bag Værtens, og et Øjepar, som prøvede
at undgå hans — med Skyggen af et Smil —
nyfigent? længselsfuldt? — Mens Viften svang,
to Vifter svang, gik Måltidet sin Gang.

Og Hushovmestrén kom og gik med Bakken,
lydløst. Og Viften — ja, måske den kølede,
men noget ukendt brændte ham i Nakken,
og mod ham, forfra, brændte noget nyt:
Slavinder! Mange! — Næste Tanke nølede:
De Orkidéer! Og den Duft! Omflydt
af en elektrisk Luftstrøm sad Jens Hvas
fra Ulvborg, rolig, løftede sit Glas

med trediveårig tør Amontillado
og gengældte, helt stiligt, Blik og Bøjninger
fra Værten, der, klædt på som Desperado,
førte sig som, og var, svensk Kavalér.
Stram nok og fast i alle Sammenføjninger
fik Jens sig rejst op ... Ak, som Dun og Fjer
var Vifter, Piger, Øjne af Glød og Kul
blæst bort, ud over Salens Marmorgulv!

Kun fjernt bag Løvet kvidrede en Latter
op imod Lampen under Blomsterbuerne,
hvor de, ved Kaffen og Likøren, atter
sad dovent. Og Cigarernes blå Røg
trak ned langs Floden, hang imellem Tuerne,
hvor Ildfluer i Millionvis fløj,
små grønblå Lynglimt gennem Busk og Græs,
en dobbelt Ildstrib fra Næs til Næs.

Vist fløj de Småkryb, fløj i Lys og Sol
af Lyst og Længsel, sitrende og hoppende.
Men over dem stod Rummets malmblå Bue
med store Stjerner klare Stråleskær.
Og midt imellem, højt op over Toppene
af de utroligt slanke Palmer dør,
(Areka-Palmer var det) hang et Spind
af Stålbjælker — et Tårn! Da de løb ind,

såe Jens det strax, og havde siden glemt det.
Såe det nu atter, gennemlyst af Stjernerne,
kun ikke Hatten øverst, og bestemte:
You ask no questions. Og i samme Stund
(før han fik optalt Striberne og Ternerne
i Spindet) røg det Spørgsmål af hans Mund:
„Hvad har De for et Tårn dør?“ — Ak og av!
Hans Anger kom for sent. Og Löwen tav.

Et Øjeblik. Så knipsed han lidt Aske
af sin Cigar: „Hr. Hvas, måske de Danske
er til for mange Spørgsmål lidt for raske.
Imidlertid, det gælder ikke Dem.
Jeg har lagt Mærke til Dem, at De ganske
er som jeg ønsker Gæster i mit Hjem:
kold, rolig og behersket; hensynsfuld;
rig på den Tavshed, der er mer end Guld.

„Det Tårn dèr er mit Sovekammer. Oppe
i Hatten står mit fordringsløse Hvilested.
Myggene svimler ved de Palmetoppe,
men ikke Stjernerne. Dem er det rart
at ligge dèr og tie med og smile med
efter en lang Dags Arbejd, Larm og Fart.
Men Tårn og Seng kan også rumme to.
Hvad siger ikke Salomon om Ro?

„Og dersom De på Deres Side tilstår
mig Talefrihed, er det højst forførende
i denne Ensomhed, på lige Vilkår
for een Gangs Skyld at kunne snakke løs.
Dèr står Cigarerne, og her Likørerne;
prøv Médoc Cordial blandet med Chartreuse!
Altså: De undrer Dem, med Diskretion,
over at se en kunglig svensk Dragon —

(Den Hjelm, den Pallask her i Gujadrava
røber en Ting, som burde holdes hemmelig) —
en svensk Dragon som Brukspatron på Java.
Jeg undres selv, og neppe så diskret.
Men er ej altings Årsag ubestemmelig?
Hvad kan vi skønne? Ser kun: det er sket!
Provsten derhjemme slipper nemt til sin
Forklaring her: at Løwen var et Svin!

„Jeg holdt vel faktisk ikke netop Måde.
Min Ungdoms Fryd var Fruerne og Pigerne;
og, pudsigt nok, fandt jeg særdeles Nåde
hos alle Klasser af det smukke Køn,
dem i Salonerne som dem bag Digerne;
og alt det gik, så længe jeg var grøn;
gik af sig selv — det var det gale af det.
Jeg tænker langt fra på at prale af det.

„Men ser De, alt som så man avancerer
i Alder, Charge, Rang — det gir Forpligtelser:
Publikum, Navnet, Godserne, med mere.
Og dernæst — nu, der kan jo være dem,
man ikke ønsker udsat for de Sigtelser,
en Mand kun ler ad, mellem andre Mænd.
Kan tænkes Kvinder — kunde tænkes een,
man fandt for yndig, og for stolt og ren

til blot at blive een iblandt de mange.
Og som man derfor måtte sky! — De kender det?
Eller, har De mon aldrig været bange
for at berøre det, De rørte helst?
Thi hvordan man så drejer det og vender det,
er det forkert? Ja ha! Nå, jeg er ældst
af os to. Egentlig, som al min Slægt,
halvt Ridder og halvt Røver, helt Landsknægt!

„Hvordan skal denslags Folk igrunden bjerge
sin Livspart dør, hvor Samfundet og Lovene
foragter Modet og det blanke Værge?
De kvæles simpelthen! Nej, vi må ud
til Ismarken, Sandørknen, Tropeskoven!
Vi kræver nogen Sjæl og nogen Hud,
Vilddyr, vild Elskov, ubegrænset Plads!
Her er jeg Landet, Landet mig tilpas.

„Ikke just på Per Brahes Vis, De husker?
Jeg driver Savværk, dyrker The i Fjeldene,
her Ris og Frugt. Jeg slås med, og jeg kuser
Vandfald og Tørke, Mennesker og Dyr.
Jeg sejler, jager Sturvildt, gør mig gældende
som den jeg er: En grov, energisk Fyr;
en Bøffel, om De vil; en stor stærk Han,
med velfyldt Harem. Her går denslags an.

„Tilfods, tilvogns, tilhest, på Jagt og Rejser
ser jeg og samler netop hvad der høver mig.
En knæler ydmygt, en står stolt og knejser;
det koster kun et Ord til Pigens Far:
Kontant Betaling! Nægter han, så røver jeg:
Min Hest er hurtig, Båden ligger klar.
Forfølger man? Jeg fordrer kun een Nat:
Gå! — Men hun bliver, gør min brune Skat!

„Fornuftigvis. Hun får det aldrig bedre.
Den Ungdom og den Skønhed, som behager mig,
skænker jeg kraftig Lyst, og veed at hædre
med Guld og Purpur Vid og godt Humør.
Spørg dem kun ud, og hør, om de beklager sig!
Mig hjælper de at leve, før jeg dør;
og de kan le her ad den rå Koran,
de finder Paradis på jordisk Plan

„hos mig! — Det har selvfølgelig sin Slange,
det Paradis; dens Giftbrod er Misundelsen.
Derfor på eet Sted nødig altfor mange:
En halv Snes Stykker her, en hel Snes hist.
En Ronde, uden Regnskab for Begrundelsen,
vedligeholder snildt den hellige Gnist;
lidt mer end Gnist, måske. En enkelt Mand,
selv her, kan dog kun, hvad en enkelt kan.

„Men Mængden frigør. Pokker skulde binde,
for Studiet af Kønnets små Mysterier,
sin Skæbne, ja sit Navn, til en Slavinde
og føre et dresseret Zebra-Kuld
hjem til Europa på Familie-Ferier!
Såvidt har England Ret nok; men John Bull
er lidt for kategorisk med sin *cant*,
lidt for brutal i Sparket, ikke sandt?

„Og *viel zu menschlich* er hans brede Fætter,
Mynheer her. De har seet, hvad Landet mylrer af?
Regering selv, og Hær, så fulde af Pletter
som nogen Panther! Lovligt Ægteskab,
fuld Borgerret, og mer, som Pakket pylrer af.
Selv en Javan med Betel-farvet Flab
kan vise dette Pladder sin Foragt.
Ren Race hersker; dèr er alting sagt.

„Og Danskerne? Hr. Hvas, de træder Vande,
halvvejs sentimentale, halvvejs praktiske,
som vanligt, midt imellem begge Strande.
En hel Del fanges af en brun Madam,
men holder sig, selv fangne, til det faktiske:
at hun er sort. Man spør: *Ou est la femme?* —
Qui sait? — Kun ser man hele Reden fuld
af *half-caste*-Unger, lyst i Køn og Kuld!

„Jeg kan forstå det. Se de Unger nøgne:
den Atlask-Hud, den Grazie, det bedårende
barnlige Smil af fløjels-sortte Øjne;
uskyldig Skønhed, født af skyldig Lyst!
Man ser, man ler, bag Smilet lurker Tårerne.
„Papa!“ Det skælver i Ens Faderbryst . . .
Man *er* den, kortsagt. Man er Træl. *Hvis* Træl?
Derfor, hos mig: Frugtsommelig? Farvell!

„Pigen herut, med alt hvad der er hendes,
vel tjent, vel undt, Guldarmbånd, Diamanterne.
En Hektar Risland sættes fast og bindes
som Barnets Arv i Statsformynderi;
ellers bortspiller Moderen og Tanterne
strax alt! Nu gør det Land og dets Værdi
Drengen til spraglet Embeds-Bourgeois,
og gir en Tøs den Mand hun helst vil ha.

„Dermed er alting ordnet, under Hensyn,
først til mig selv — hvad der vel neppe undrer Dem —
og dernæst til det eventuelle Gensyn
foran et overjordisk Tribunal
med Børn og Koner, hvis Hr. Provsten muntre dem
med fri Proces. Som en anstændig Karl
fik jeg jo nemt Hans Højærværdighed
med Landets Lov og Skik sagt ren Besked.

„Men Kirker og Moskeer, Kors og Kupler
er mig nu eengang lige viderværdige.
Lad Raj og Sultan spotte mine Skrupler,
lad Præsten præke væk om Hor og Mord:
Når mine Farter her engang er færdige,
må Gejst og Ghoul godt snuse til mit Spor,
og rives om min arme Sjæl, så sandt
som der var Svig og Frygt i hvad de fandt!

„Hver har sin Stolthed. De, Hr. Hvas, har Deres;
og jeg har min. Skål! Tak for den Tålmodighed,
hvormed De fandt Dem i en enlig Herres
langtrukne Prat!“ — De tømte deres Glas.
Langs Floden, gennem Parkens dunkle Frodighed,
op over Trappen, op mod deres Plads,
kom en Flok store hvide Nattesværmere
flakkende langsomt, nærmere og nærmere.

Men Ildfluerne fløj, og deres Flammer
slog Glimt af Guldtråd, lyned mod det linnede,
trak Blus af Purpur mellem Palmestammer —
og Pige efter Pige smøg sig ud
i Lampens Lysring: Hvide Tænder skinnede,
Sort-Øjne funkede, og gylden Hud,
og brun, og sort, fik Liv: I lydløs Dans
bår hver sit Kulhårs hvide Blomsterkrans.

Een lo, een nynnede — een såe sky op over,
een skælmsk dybt ned. Fra hver mørk Pige dalede
en Blomst, blodrød Hibiscus, hvid *Moonflower*,
bleg Champa-Blomst, på Balustradens Kant.
Löwen tog let en Mango-Kvist; befalede
blot med et Blik: Forsvind! — Og de forsvandt.
Men op fra Mørket lød eet Latterkluk
af Fryd — og mange Snerrelyde og Suk.

Snart efter hørte de fra Tårnets Stige
en dæmpet Svirren gennem Stålbardunerne;
mod Stjernerne løb Skyggen af en Pige
lodret midt op i Rummets klare Nat.
Og Löwen gabede: „Jeg tyder Runerne
i Deres Ansigt: De er ganske mat
af Søvnighed. Nuvel, De skal få Ro.
Men lad mig vise Dem — Træd ind, værsgo!“

Igennem Gæstekamrets åbne Døre
og Vinduer, som ingen Skodder hemmede,
trak Luften svalt. „Se her, hvad De skal gøre,
ifald min Vagtmand sover på sin Vagt
og ikke hindrer uvelkomne Fremmede.“
Et Tryk på en Kontakt — en ny Kontakt:
Mod Trappe og Vindebro og Flod og Trær
skød Projektører deres hvide Skær.

„I Sengen vil De finde Telefonen
op til mit Tårn. Tror ikke, De behøver det.
Og vil De skyde, kan De nå Kanonen.
To Rifler, en Revolver, en Dublet,
til frit Valg — ladte! Husk blot, hvis De prøver det:
Nødig spolere mit Moskito-Net!
Ellers frit Skud. Skyd een tilpas ihjel,
så render Resten. Nu Godnat! Sov vell!“

VIII. FLUGTEN

Hvor sødt en Jungmand så for Resten sover,
alene i en Gæsteseng med Savnet,
mens Husets Herre, veed han, bliver favnet,
så Himlen spruder Stjerner af sit Hvælv,
og vakre Pigebørn på Loftet over
og nedenunder sukker som han selv,
det veed Alverden bedre vist end jeg,
hvorfor jeg svarer med en Tankestreg —

Og bruger den som Springbræt frem i Tiden,
til Kaffen, skænket af en brun Slavinde,
blandet sin brune Duft med søvnigt-blinde
duggtunge Blomsters blide Åndedrag
fra Park og Sump, og — hver med *sin* Nats Viden —
Jens og hans Vært sad i den årle Dag
på Haremets Veranda. Hvem var træt,
hvem frisk og veltilpas af de to? Gæt!

Skønt, nej! Den Gåde er for nem at gætte.
Og her skal ikke digtes alskens ømme
og søde Lidelser og Savn og Drømme;
her skal kun filmes efter Tidens Krav:
En kraftig Handling svippes rapt tilrette,
så Helten, før han dumper i sin Grav,
som Boxer-Champion er alt Folk en Fest
og Kongers Ven og Milliardærers Gæst.

Altså: Von Löwen drak sin Kaffe, tændte
en Cigaret og rejste sig: „Desværre
må jeg til Byen nu. Og De, min Herre,
bliver alene her. Jeg tør vel tro
os begge så vidt Venner og Bekendte,
at vi kan ta den Ensomhed med Ro.
Mit Hus er Deres. Find en kølig Krog,
en luftig Stol og en uartig Bog.

„Ellers, ifald De ønsker Selskab, er der
til Tennis, Kroket, Øvelser i Brydning,
Kapsvømning, Kårdefægtning, Skiveskydning,
Musik, Sang, og så videre, min Flok
små mørke Piger: næstendels Experter
i alt det dèr. De lærer villigt nok.
Og De, som Dansk, vil uidentvilt forstå
at exercere venligt med de Små.

„Et Vink er nok. Et Blink er nok. De følger med dristigt Mod som en Flok raske Drenge. Men Piger *er* de sgu! Far vel så længe.“ — Og Duggen dampede fra Parkens Græs, og langt-hen-bugnende glasblanke Bølger gled over Vogens Spejl om bag det Næs, hvor Löwens rappe Dampchalup forsvandt som Nakken af en svømmende Elefant.

Og dér stod Jens i Paradis alene
og mønstrede betænksomt sine Negle,
mens fjernt af en Vulkans violblå Kegle
den rosenrøde Sol sprang ud, steg op,
så Blod-Akaciens blomsterfyldte Grene
og Kokos-Palmens gyldentbrune Top
funkled og gnistred, og den tunge Flod
flød som en Fortidsdrøm af Ild og Blod.

Og så var Dagen oprejst, lys af Ramas
glødende skarpe Lys, der gennemtrænger
et nordisk Blod med Skræk og Vildskab, flænger
med Vanvids Lyst og Kval et nordisk Sind.
Og Paradisets Adam, i Pyjamas
og Saffianstøfler, tøfled ensom ind
til Frokostbordet — utilpas og mat,
indtil den Vifte fra igår tog fat.

Indtil en rhythmisk blid og langsom Trykken
af kølig Luft blev pludselig fornummet
lig Sus af bløde Vingeslag i Rummet,
lig Åndefingres Kærtegn op og ned
ad Knøsens Nakke, Skuldrene og Ryggen.
Så fint de legede, så let de gled!
Natdragtens tynde Stof blev spilet ud;
hans Hjerte med: det flagred som en Klud.

Jens vendte sig og såe, ak, i det samme,
at *to* Par Øjne stirred ham imøde:
eet Par de brunligsorte fløjelsbløde,
eet stenkulssort og hårdt som Antracit;
eet hårdt og sort af lutter fængslet Flamme,
eet som en åben Vunde, blodig-blidt.
Hver Slags kan ha sin Charme nu og da;
men begge samtidig gir *embarras*.

Dels af Forlegenhed, dels for lidt bedre
at se lidt mer end Øjet kun og Ånden,
vinked vor Jyde bydende med Hånden,
og flux fløj frem den blide af de to
som båret af sin Viftes Påfuglfjedre —
frem foran Bordet. Og da Tuvan lo,
så smilte hun. Og det var Vifte bag
og Vifte for. En kompliceret Sag.

Jens følte, hvor den Vifte bag ham dirrede
af Jalousi. Og hjertensgod gav Manden
et Vink: Dér stod de begge hos hinanden
og viftede ham forfra, Vift i Vift,
så heftigt, at hans Tanker blev forvirrede
ved disse Regnbufjedres Zifferskrift,
som rillede Vinen i hans Rødvinsglas
og Blodet i ham selv. Pas på, Jens Hvas!

Han drak lidt, spiste lidt, men lod sig fange
Gang efter Gang med både Syn og Tanke;
snart af den blide bronzebrune slanke,
hvis Arme, løftede med Viften, let
og smidigt, legede som forelsket Slange
leger med Slange, farligt og koket;
snart af den sorte buttede Person,
hvis Blik var Krudt, hver Gestus Explosion.

At begge Piger fandt hans Åsyn yndigt
og neppe nylig havde tilbragt Natten
i Tårnet, var ham klart. Men fy for Katten,
at være den, om hvem de skulde slås!
Gudskelov: Den, der fristes af et syndigt
Begær, kan byde Fristelserne Trods
ved snildt at øge deres Art og Tal,
så Lysten af Forvirring undgår Fald.

En farlig Kunst; her fordres lidt Erfaring,
af den, man stundom kan for dyrt betale.
Dog, hvo der glimtvis har den geniale
Inspiration, skønt ikke selv Geni,
kan, som Jens Hvas, forstå per Åbenbaring
den vilde Vej, som gør hans Vilje fri.
Han rejste sig, i blå Pyjamas Pragt,
vinkede nådig til sin Viftevagter

og trådte frem til Trappens Balustrade
og råbte et „Hallo!“ der gennemtrængte
Areka-Palmen i dens spinkle Længde
og Tamariskens kniplingsfine Hvalv
og Kongepalmens søde Marv med glade
små Sitringer. Hvad Under, at det skjalv
dybt i en halv Snes Pigehejter dør,
da Piger er mer levende end Trær?

Naturligvis, de havde deres Ordre.
Men som de her kom frem fra alle Kanter,
een smyg og smidig som den sorte Panther,
een støbt i Kobber, een gul flygtig Ild,
een bønlig-skælmsk, een dristig til at fordre,
een gravalvorlig, og een lattermild;
kom frem fra Hus og Park, af hver sit Skjul,
tittende klogt som Firben eller Fugl;

kom, svøbt i røde, violette, grønne
og gule Såronger af glansfuld Silke;
barbenede, som steg fra trinde Stilke
en spraglet Hær af Markens Liljer op;
(fra Badet, drivvåd, kom den yngste Skønne;
stramt sluttet om en slank stålspændig Krop
det sorte Silkevæv med Dråbe-Dugg
og skjulte alt — og røbede hvert Fnugg);

som de nu kom her, en for en, kom alle,
lydløst og lydigt, for at stå og vente
det ny, Forandringen, den ubekendte
Tuvans Befaling; een med Blikket ned,
een med frit Opsyn: Vistnok kan man kalde
dem lydige mod en Nødvendighed;
dog var det klart, de adlød den med Fryd.
Gid al Nødvendighed så nemt blev Dyd!

Og gid al Dyd blev øvet med en Ynde
som disse Pigers! — Heltens Dyd er Handling,
og Jens'es Uro, med en brat Forvandling,
var omsat i det kådeste Humør:
„Fang mig!“ Han sprang; løb fra dem som en
Mynde;
og efter ham foer Pigebørn med Slør,
med Silkesårong og i Badedragt:
Jægeren jaget, det er rigtig Jagt!

Med Skrig og Latter gik det gennem Haven.
De skreg, da han sprang fra dem over Buret,
hvor Krokodillerne lå indemuret,
langkæbede, og gloede koldt og grisk;
de lo, da Jens gled ud og faldt på Maven
ved Anløbsbroen på den glatte Slisk,
med Flokken over sig i det Sekund
han faldt; en Vægt, som ikke gjorde ondt,

Han sprællede dem af sig, meget varligt
og meget langsomt, de små søde Sjæle.
Måske han gerne havde ladt sig kvæle
på en så højst fortryllende Manér,
men fandt det, i de Forhold, uforsvarligt;
og de var svage, dels som Folk der ler,
(de lo, de lo som Strengelig og Luth)
og dels fordi — Men nu var Isen brudt.

De var ej bange mer, de Pokkers Unger,
nej, de holdt Fest, og klukkede lyksalig
på rent Javansk, på Sunda-Mål og Bali
tæt ind i Øret af den danske Knøs,
der selv nok talte mestendels i Tunger.
Men hvad gør det, når blot man snakker løs,
ja, selv om man så kvidrer som en Spurv,
alene Hane i en sådan Kurv!

Og kommer dertil Sporten og den Spænding,
at Piger, musikalske som Piroler,
forstod at fægte, skyde med Pistoler,
ja, brydes på japansk, så stærkt og snildt,
at Jens blev kastet i en Håndevending,
forstår man nok, den Kraft var ikke spildt,
som brugtes her til, medens Tiden fløj,
at holde Lysten hen med lidt Halloj.

De prøvede et Spil Tennis og lidt Krokett,
men disse Spil med Bolde og med Kugler
(Symboler, som forråder det de skjuler)
det veed vi nok, hvad de kan føre til,
og med en halv Snes Yndigheder flokket
om een ung Mand er det et Fa'n til Spil,
for ham ialtfald, skønt (måske: fordi)
han kun er een, og de er altså ti.

Hvad det betyder, følte Mester Hvas her.
Han strøg sig, altfor tankefuldt omsværmet
af altfor mange, med Pyjamas-Ærmet
den kolde Sved af Panden, gav et Suk
og så sig om og tænkte: „Der er Plads her
på Tennisplænen til en Blindebuk.“
Men før han fik forklaret det så småt,
forstod de Legen, ikkun altfor godt.

Man skulde tro, de havde tyve Sanser
at finde og at fange med; at Bindet,
tæt bundet, gådefuldt blev gennemskinneth
af Lys fra ham; af Stråler x og y
og $\alpha \beta$ — dem, som intet stanser.
Og blev han selv så Blindebuk påny
og strejfed, nu en Hofte, nu en Arm — —
Puhl! Til den Leg var Luften her for varm!

Hellere løbe, springe, fægte, svømme;
et eller andet, der var Flugt og Fart i.
Det morsomste var Svømningen, skønt artig
de allesammen slog ham i den Sport.
Han, der i Ulvsunds hjemligt svale Strømme
altid var Førstemand, kom her tilkort.
De Piger var fra Fødselen omtrent
som Fisk i Flodens lunkne Element.

Dog uden Skæl. I Trikot allesammen.
Jens lånte Löwens, før han sprang i Floden.
Man bedes høfligst mærke sig, at Moden
derude endnu ikke — pudsigt nok! —
er den, at bide Hovedet af Skammen
og vælte sig som Maddiker i Flok
med Hyl og Skrig for Næsen af enhver.
Næ, de er gammeldags, de brune dør.

Letklædte går de; midt i Byen jumper
de raskvæk i Kanalen; svømmer, vader
og plasker langs de fine Promenader;
men alt med deres Klædningsstykker på,
selv i det Styrtebad ved Stadens Pumper,
hvor alle og enhver kan se dem stå
og skifte Tøj, som om de skyder Ham,
uden een Blottelse. De kender Skam.

Og det er deres Ære, mener somme,
der påstår, at de Ting så lidt kan skilles
som Lys og Skygge; sælges eller spilles
den ene bort, er strax de begge tabt.
I alle Fald, hvoraf det nu kan komme,
er det at vise sig, som man er skabt,
for Kødet tvivlsomt og for Ånden mer.
Selv Bjørnen bærer Pels og Fuglen Fjer.

Kunsten kan — helstøbt — kaste Figenbladet
og utilhyllet vise sine Lemmer.
Men Livet fordrer Slør om hvad det gemmer,
(Det er en Lov, Erfaring holder fast)
til enten Kærligheden eller Hadet,
hellige begge, flænger med et Kast
det tykke Vatlag som det tynde Slør.
Da hedder det, først da: Bekend Kulør!

Og her var ingen af de to tilstede,
ingen af Livets kongelige Herrer;
kun Lyst og Leg. Det kunde været værre,
skönt der var kort til Legens Kjortelsøm;
thi denslags ung og ubekymret Glæde
ved Smidighed og Kraft i Fart og Strøm
med Himlens Lysflod og en dunkel Elv
er næstendels et Livsmål i sig selv.

Og Jens, der nylig, hos den graziøse
og kloge Frue, ikke glemte Kønnen,
men følte det fint luftiggjort, forskønnet,
som Sjælens Åndedrag og Blodets Lys,
han mærked her hos disse kåde Tøse,
kvalfrit, som Gave kun, et Glædesgys
ved al den Pigefryd og Kvindemagt,
som skød forbi ham, krummet eller strakt.

De leved, og han leved. Ingen Nerve
forlangte mer. Vand skyllede, Sol sitrede.
Råb sang, og Latter klang, og Lemmer glitrede
snart over og snart under. Deres Skrig
og Tummel skræmte Krybet. De var djerne
og kyndige i alskens Kunst og Krig,
utrættelige var de. De holdt ud,
til han krøb mat iland med Gåsehud.

Så var det Tiffin-Tid. Ny Frygt, ny Fare.
Thi er det vanskeligt, med hede Kinder,
blidt viftet af to yndige Slavinder,
at holde på sin Værdighed og Form —
hvad så, når man er Midtpunkt for en Skare?
når man er Centret for en Hvirvelstorm
af fordringsfuldt forelsket Vifteri?
Nej, dèr må jeg ærbødigt be mig fri.

Det gjorde Jens. Han fejed med en Gestus,
der kosted ham adskilligt, hele Stimlen
herut, og spiste færdig. Ja, ved Himlen,
det gjorde han; og drak sig ikke fuld;
raste kun af sin Lærdom, lig hin Festus,
der var i Cæsarea Proconsul,
nej, Procurator! — Det kan falde svært
at glemme Ting, man fik for tidligt lært.

Og mens han holdt Siesta på Madrassen
(Ak, disse tropisk middagshede Timer,
hvor Klokkefugle parvis gennemkimer
glødende Tavshed med extatisk Fryd!)
huskede Jens for meget. Her var Pladsen —
Plads nok — og her var han. Men ak, hans Dyd
var der desuden. Og for dette Par
blev Sengen trang, hvor bred endog den var.

Så trang, at een af dem kom til at flygte,
forstod de, da de begge, rejst fra Lejet,
badet og påklædt, grundigt havde vejet
hvert *pro & contra*. Det vil sige: Hvis
han løb sin Vej og ofrede sit Rygte,
så fulgte Dyden med og var tilfreds.
Men blev han der, ja, så var hun kaput.
Alt lokkede som Violin og Luth

igennem Bambus-Net og hvide Skodder
ind i det skyggefulde Rum hos Gæsten
ny søde Fristelser. Nu var det næsten
utænkeligt at slippe. Næsten — ja.
Men som en kyndig Kusk mod Isslag brodder
sin gode Hest, og bruger Pisk endda,
og se, det går: I knaldende Galop
klarar de Brinken ned og Bakken op —

Således broddede med skarpe Trusler
Jens Hvas sin Vilje, slog den med en Svøbe
af knyttet Hånd. Og de såe Tuvan løbe,
de brune Piger. Stod med åben Mund
og såe det. Tænkte: „Hvad er det der pusler?
Der løber Tuvan som en pisket Hund!
Ser ikke, hører ikke. — Tuvan, tal!
Han svarer ikke. Han er blevet gall!

„Nu, de er altid gale, disse Franker,
de, som foragter Allah og Profeten!“ —
Han sprang i Båden; løste den. Og Bredden
af Skuldrene, den Raskhed og den Kraft,
hvormed han roede til, gav triste Tanker:
Synd var det. Synd! Ifald han havde haft
den rette Tro kun — ja, selv uden den.
Man må jo bære over med de Mænd.

Og var der een her, var der neppe flere,
som ikke villig havde tålt hans Vantro.
Medynk bør trøste dem, der ikke *kan* tro,
og helligt Afsind byder Ærefrygt,
især hos en Apol fra Belvedere
af Kød og Blod. (Forgæves har jeg søgt
i Salmonsens det østerlandske Navn;
Læseren veed det) Jeg forstår det Savn,

det Tungsind, den utålelige Tomhed,
hvormed hver brun, hver gylden Afrodite
så Guden flygte. Nå, de fandt sig i det.
Kismet! En Moslim fritter ej Hvorfor.
Dog kneb det med den kvindelige Fromhed,
og det muhammedanske Fadervor
gav ikke netop Tonen an iblandt
de Små den Dag. Forklarligt, ikke sandt?

Mindre forklarligt er måske det indre
Motiv til denne Flugt, som er så sjelden.
Og husker man tilfældigt Parallelen
fra Vordingborg — og Löwens Flugt — nu Jens:
Flugt, Flugt og Flugt! — vil man ej derfor mindre
forbavses ved at finde mig så læns
på Fantasi, Komposition, med mer.
Que faire? Jeg har at skildre hvad der sker.

Og dersom Digtets Hjørne af Naturen
kan sees igennem fler Temperamenter
end mit, hvad gør så det? Godtfolk forlanger
dog også Lov til selv at digte med.
Vis dem et Glimt af Mikaël og Muren,
så ser de hele Paradis; hvert Sted,
hver Stund derinde, levet eller drømt.
Pjatgås er salig, og Per Tot berømt.

Kort: *Obligatur ultra nemo posse.*
Jeg har den Undskyldning, og ellers ingen.
Ich kann nicht anders; holder mig til Tingen
og lader Tanken gå sin egen Vej.
Jens flygtede. Men om han var den Tosse,
Folk strax vil tro, det blir en Sag for sig.
Dér hviler han på Åerne, det Kræ,
i Vandspejl-Skyggen af et Pisangtræ.

Og jeg veed lærde Mænd og Professorer
med sølvhvidt Ry, veed Ånds-Emeritusser,
der, ildfuldt prækende for danske Russer,
snart skulde få den Josef gjort til Grin,
intelligent: „Et Fjols, der ikke turde —
en Klods, der spildte Livets klare Vin —
Perler, der slængtes for en dydig Gris —“
Bragende Bifaldsklap. Naturligvis.

Jens *havde* spildt en usædvanlig Chance,
en, disse Herrer med de hvide Lokker
aldrig såe Magen til, skønt de, for Pokker,
vel nok var værdige til hvadsomhelst!
de, der, lig Falstaff, altid fandt Balance,
blot Bugen, rigtig oversat, slap frelst.
Alt det forstår vi alle vel omtrent —
samt Jublen fra Studine og Student.

Jeg selv har jublet med; min Dyd kan være
særdeles lidt pålidelig til Dato.
Men *hvis* Jens Hvas, der ikke var en Cato,
såe i von Löwen her sin Vært, mod hvem
han var forpligtet af sin egen Ære,
er jeg så tumbet en Methusalem
at finde Fyrens latterlige Flugt
rosværdigt udtænkt og iværksat smukt.

Et Faktum er det vel, at ej Baroner
og Løjtnanter alene, men selv Præster
og Digtere kan nævnes, der som Gæster
har brudt al Gæstfriheds uskrevne Lov
— gammel som Klodens ældste Religioner —
og stjålet, hvor de spiste, drak og sov
på Værtens Tillid, for med munter Snak
at gi ham Hånden til Farvel og Tak.

Men gør de andres Løgn din Løgn mer luftig?
Er ikke Hjemmet, Hjemmets Fryd, Hjem-Freden,
ens hellige overalt? Har Kristenheden
en særlig Hjem-Ret fremfor Tyrkens Tro?
Præst, Pater, Pranger, Sultan eller Mufti,
med Koner, tusend, eller en og to —
vi kniber ej med Prokuratororkneb
udenom Kernen i det grå Begreb:

Et Hjem. Er det Kaminkrogs-Lænestolen?
er det mon Måtten under Punka-Suset?
Vist ikke nej! I Hulen som i Huset
er det en Mands umistelige Ret
til dog eet Sted, eet Sted dog under Solen,
at føle Tryghed, selv når han er træt;
se sig hos sine, se sin Umags Løn,
høj eller lav, og skidden eller skøn.

Og hvem der, buden ind og hilst velkommen,
stjæler den Tryghed — *den* Mand sønderskærer
alt Samfund mellem Mennesker, al Ære.
Rov har sit Eventyr så mangelund;
men Hjemfreds lumpne Tyv, for ham er Dommen
Fredløshed: Slå ham! Slå ham ned, den Hund!
På Java som i Jylland er det sket,
før Manddom døde af Humanitet.

Jeg tænker, det var sket her, dersom ikke
vor Adam havde samlet sig til Flugten;
ikke af Frygt for Straffen, men for Frugten
af fremmed Lystgård. Frygten for den Skam
det er at stjæle, tvang ham til at ligge
de lange Timer i en solstegt Pram
med Kedsomhedens blytungt blanke Flod
at drive ned med og ro op imod.

Den tvang ham, da der stadig ingen Löwen
og ingen Dampbåd kom, skønt Sol var slukket,
til, sulten, pint af Tørst, Moskito-stukket,
så Vrist og Håndled var eet blodigt Svulm,
at blive i sin Båd. Lidt streng faldt Prøven
unægtelig, da Sumpens Nattemulm
krøb ud omkring ham, hvor han flød — et Fnugg
på ukendt Strøm, hvis dunkle Gylp og Kluk

med ukendt Vildskab fristed og forførte —
og Stjernerne deroppe drypped Flammer
ned over Floden — og de sorte Stammer
langs Kysten lisom lydløst rev sig løs
og fulgte og forfulgte ham. Tit rørte
en Rædsel ved ham, så hans Hjerte frøs.
Men, var det ikke sært, at det, der sang
igennem ham, just nu, Gang efter Gang

var ikke Længslen efter det derinde,
de mørke Pigers Lokkeleg med Lysten —
nej, langvejs borte fra kom Længselsrøsten,
kom fra et Land, hvor Somren lyser bleg;
varmt blev hans Hjerte ved et køligt Minde
om græsgrøn Lund og lyse Pigers Leg:
en Kind, der kunde rødme; Blik og Smil
fra en halvt bortvendt jomfruskær Profil.

Den friske fine Kind, de kære Fregner,
lig Lammeskyerne på Juni-Himlen —
Båden, der svæved i lyksalig Svimlen
midt i et Rum af Guld og Perlemor ...
Flygtige Ungdomsdrøm, som aldrig blegner!
Langt borte, længe siden. Mer end Jord
og Hav lå mørkt imellem nu og da.
Dog, Mindet kaldte; Hjertet svared Ja.

Det hele var så lidt; knap værd at skrive.
Slet ingen Handling, intet Stort ivente.
Kun etpar Blink, hvori en Sjæl genkendte
sig selv. Svagt sitrede dens Hjerteblad,
og den fornam: Jeg er endnu ilive ...
Jens vidste knap, hvorfor han var så glad,
midt i den tunge Nat, ved Tanken om
sin Flugt, som var en Sejr. Og Dagen kom.

Og af en fjern Vulkans violblå Kegle
sprang Solen op, som Rosen ud af Knoppen.
Og tøv-tøv-tøv kom Löwen i Chaluppen
stampende løs på Jens, der i sin Båd,
fælt ubarberet og med sorte Negle,
rejste sig op og vinkede, helt kåd.
„Hva' Fa'n! De her? Så morgendesperat?
Det kalder jeg en tapper Tinsoldat!“

Og Löwen hev ham med sin Boxer-Næve
rask indenbords. Og sjeldent smagte Kaffen
så godt på nogen Udflugt i Slaraffen-
og Ferieland som den, de sad og drak
på Haremets Veranda, de to gæve
nordiske Kæmper, under Skæmt og Snak,
mens Pigerne, der sky holdt sig i Skjul,
titted forundrede som Dyr og Fugl.

For hver Gang Svenskeren med sammenknebne
smilende Øjne mønstrede sin ranke
Genbo ved Bordet, blev hans Eftertanke
mer kortvarig, hans Tone mere tryk,
hans Ord mer hjertelige, mindre slebne,
indtil han med et Dunk i Jens'es Ryg
udbrød: „Vi to må drikke du's, Hr. Hvas!
Ja, sov nu på det! — Fa'n til Lurifas!“

IX. TJIPANAX

De sad på Theplantagen Tjipanax
ved Solnedgang; og Fjeldets grønne Masse
rakte sin Skygge skråt hen over Kvadrene
af Herskabsboligens grå Stenterrasse.
Ved hvert skarpt Hjørne stod en klippet Tax
mørkt knejsende mod Himmelgløden. Kratrene
fjernt over stenrød Kløft og thegrøn Dal
gød hvidlig Damp i Pufsky og Spiral.

Og Löwen løftede sit Whisky-Glas.
„Skaal, Dansker! Vis nu disse sorte Fyre,
hvordan en ærlig Karl ser ud! Så gælder det,
om du kan lære af de Folk, du styrer.
Her er du Hersker, lille Tuvan Hvas.
Vær blot forsigtig med, hvem du fortæller det.
Glem ikke, at vi gør kun et Forsøg.
Din Magt har du af mig. Høg over Høg!

„Sløjer *du* af, slår *jeg* sgu. Som et Lyn!
Du er min Dreng, min Læredreng, forstår du.
Vort Brorskab gælder ikke i Forretninger.
Gå dèr, kom her! Så kommer du, så går du.
Iaften er vi Venner, *sans rancune*.
Du kunde flygte fra de sorte Fletninger:
Derfor betror jeg dig nu Magt og Mønt.
De narrer mange, som var godt begyndt.

„Skål, Bror! Jeg tror, du er den rette Slags.“
Jens lo. De stødte deres Bægre sammen.
Sad længe dèr og skålede og klinkede.
Da Solopgangens Vifte rørte Kammen
af Urskovsklippen over Tjipanax,
mens Duer kurrede, og Græsstrå blinkede,
hilste Jens dybt. Von Löwens Nik var kort.
Ned gennem Kløften red han gyngende bort.

Dèr stod Jens Hvas, som nylig var Matros,
og skulde skelne mellem syv Slags The'er,
plante og plukke, ha Forstand på Gæringen,
og kommandere sex Employé'er!
Han skulde kortsagt spille Trumf med Fós
og gå de Gamle i Faget groft i Næringen.
De tænkte, så han (Ingen turde le):
„Klem du kun på! Det blir en køn Kop The.“

Det blev det. Alt lå skammeligt forsømt.
Administratoren, et stribet Asen,
fandt af sin Stillings Pligter kun een tvingende,
den, som han kaldte: at forædle Racen!
Var, efter syv Års Flid, for Resten rømt
med Kassen og en Tøs. Sådan lå Tingene.
Det var det Budskab, Löwen fik, den Dag
han rejste bort og gav sin Gæst frit Slag.

Nå, Löwen selv tog Skylden for det Skub.
Han kendte dog fra før de halvblods Slyngler,
at de må sees på Fingrene og på Tærne
for Lus og Lumskeri, som altid yngler.
Vel, tabt var tabt. Og her stod nu en Knop,
en Karakter, som ikke hang på Trærne
i Troperne. Og Löwen tænkte strax:
Lad ham forsøge sig på Tjipanax!

Jens Hvas forsøgte sig. Han gik omkring
på Tørreloftet, hvor det flød med Blade
som Majløv for en Pinseblæst i Haverne,
eller ved Ligfærd på en Købstadgade;
såe The-Knusnings-Maskiner, holdt i Sving
med Håndkraft, og med Sved og Sang fra Slaverne;
såe i det lunkne Lager Løv og Saft
gærende genopstå som krydret Kraft.

Han såe Sorteringen. Han stod og såe
små nøgne chocolatebrune Unger
tålmodigt pille fra og samle Pindene
til Kuli-The; de sang med Fugletunger
og fandt sig selv så nydeligt klædt på,
een med en Perlesnor, een med et skinnende
smukt hjerteformet Sølvskjold foranhængt ...
Ni Timers Børne-Arbejd var dog strengt.

Måske. Men langs den samme hvide Mur
sad Småens Moer og hendes voxne Søster.
De rysted Smuld fra, rejste sig med Kurvene,
bar dem på Hodet, rankt, med spændte Bryster,
til Vejning hos en gråskægget Mandur —
og alle kvidred de og skreg som Spurve
skriger en Martsdag i en sjællandsk Stak.
Og alt det Pilleri, det Kvidr og Snak

af muntre Børn, der slavede i Flok
med elveårs Møer, med fjortenårige Koner,
som yndigt-stolt bar deres trinde Buge,
til bitter Spot for tyveårs Matroner —
blev på en Månedstid til *Five-o'clock*
i London og Paris, ved Kniplingsdage
The, drukket af stiv Flip og Silkeskørt,
med fornem Sladder, Politik og Flirt.

The, drukket af den københavnske Splejs
i Palmehaven, hvor hans Palmer vajer;
The, drukket tavst af Fatter bag Aviserne;
The, duftende ved hvide Sygelejer
og på Studentens Hybel; undervejs
fra Mark til Marked spiller den med Priserne;
er mellem Busk og Kop et Levebrød
for Tusender; en Drik på Liv og Død.

Føj: Fantasi! Jens gik opmærksom rundt,
hvor i Plantagen etpar hundred Piger
i deres Skulderklæder sanked Kvistene,
som de på Fyn går mellem Brombærdiger.
Hver bragte så ved Solnedgang sit Bundt,
og een kom knejsende, og een kom listende
med svag Samvittighed og slunken Bylt
og hede Kinder. Altid uforskyldt!

Var ikke Marken stejl og Solen hed?
Kun slørfint skyggedes de grønne Høje
af Blomsterne og Løvet i Akacierne.
Og den, som havde Kikkert, kunde nøje
se Knøsene, hvis Hakker op og ned
glimtede, *skulde* glimte i Plantagerne,
og nu og da Mynheer van Dit-og-Dat
putz weg, med Pige, bag et Bregnekrat.

En Time her, en dør. Interessant!
Ret sympatetisk havde Synet sikkert
virket i Danmark, hvor man kun har Engene
og Haslerne. Men Jens, der i sin Kikkert
fulgte de muntre Fænomener, fandt
at Arbejdsgiveren blev snydt for Pengene:
Privat-Arbejd på andres Kost og Løn
er simpelt Tyveri. Måske det Skøn

er gammeldags. Her var det velanvendt.
Jens greb en Employé først *in flagranti*;
to Timer efter var Mynheer, beklagende,
på Vej til Smarang, noget mindre mandig.
Lidt bedre gik det næste Delinkvent,
en Knøs fra Landsbyen, skønt Svøbeslagene
for Tuvans Åsyn og med Eftertryk
trak røde Strimer af hans brune Ryg.

Thi denne brave Knøs forstod sin Straf
og blev fra den Dag af en første Klasses
Arbejder, en af Tuvans tro Beundrere.
„Slaver og Børn og Rigsdagsmænd skal passes:
Det er al Ordens første Paragraf.“
Et Mundheld, der på Sānskrit lyder muntrere,
skabt, som det er, af en erfaren Mand.
Jeg oversætter kun, så godt jeg kan.

Een Ting er vis: Den Hurtighed og Vægt,
hvormed den nye Tuvan fik sin Tanke
tydeliggjort, og Hylene og Klaskene,
gav Genlyd milevidt bag Bjerg og Banke
og bragte ham en Tillid, en Respekt,
som vistnok for ham selv kom overraskende:
Han havde seet sig for, og tænkt sig om,
og brugt sin Magt vel. Det var Folkets Dom.

Og da han samtidig med værdig Ro,
på Landsby-Fogedens Råd og med hans Minde,
for ret at lære Sproget og Accenterne
tog sig en højt begavet Lærerinde,
Høvdingens unge Datter, og på to-
tre Måneder forstod, hvad Kampong-Sangerne
og Plukke-Pigerne mente med hvert Nys —
stod Jens for Tjipanax som Verdens Lys.

De, der var født snydagtige, de snød
mindre end før; de overhændigt dovne
fandt flittigt Arbejd, ikke just forførende,
men uundgåeligt; de åbne Ovne
af Elskov satte Spjæld for deres Glød:
Alle fornam sig myndigt holdt i Ørene
og styrede til Pligt og Disciplin —
hvad der behager Folk og krænker Svin.

Hermed var Grunden lagt. Det tog sin Tid.
Det tog sin Tid, før Jens kom rigtigt efter,
hvor fint Javanerne fornam, ja vejrede,
hver Ebbetid, hver Flodtid i hans Kræfter.
Tryk Ligevægt, slagkraftig Selvtillid
med godt Humør, så var de Børn besejrede.
Lidt Menneskelighed på Landets Sprog,
så elskede de Slaver deres Åg.

Hvor helt Jens havde sejret uden Sværd
i Løbet allerede af et Halvår,
begreb han, da kotavende og besværgende
en Nabohøvding kom, i ramme Alvor,
og bad ham venligst slå det Spiger her
igennem Tindingen af en Mand bag Bjergene,
„en mægtig Trolldmand, dog af mindre Kunst
end du!“ — Sligt Ry er ikke Røg og Dunst.

Jens havde Magten nu, men savned Mønt
til efter sine Planer at få brugt den.
De fire Meter Regn, som faldt i Fjeldene,
skyldet og tordned goldt ned gennem Slugten;
Plantagens Skyggetræer stod for tyndt,
og alskens Ugræs bugned overvældende;
Sti mangled Sten, ny Plantning mangled Muld,
Veje skred ud og Broer faldt omkuld.

Han gik med sine Planer, Kort og Tal
til Löwen: „Ser De; dèr og dèr er Skylden.“
„Hvad vil det koste?“ „Det dèr femtentusende;
og det —“ „Jeg gir dig hundredtusend Gylden;
du bruger dem, hvor mest du må og skal;
til Jordarbejd, til Plantninger, til Husene,
og har det hele færdigt om to År.
Punktum. Det er dit Whisky-Glas dèr står.“

Vist havde Löwen mer end een Gang seet
hans Forhold efter; snart ved Faktoret,
snart i Plantagen kom han umeldt ridende,
og havde kritisk fulgt med rundt, og tiet,
for så på Tomandshånd, vel forberedt,
at håne Jens, den dumme, den uvidende,
til Jens sprang op. Da lo hans Herre: „Gal
det er du; og en Satans ærlig Karl!“

Men her stod Jens foran von Löwen, stum,
helt overvældet, underlig tilmode:
Hundredetusend Gylden til hans Rådighed —
at det var ham, de Penge blev betroede —
den rent ud skæbnetunge Sum!
en Tillid, vist med sådan Overdådighed!
„Tak,“ sa han stille. Men hans Vilje svor
en Ed af dem, der gælder uden Ord.

Sandt siger Havamål: Mand er Mands Lyst.
Den Lyst er ej for Aber eller Oxer;
Vismanden kvæler den, og Tåben taber den;
dog er det af den Lyst, Mænds Verden voxer.
Hvor er så pletfri Fryd, så frugtbar Trøst?
Den styrker Tro; Kraft præger den; Dåd skaber den.
Mands Tro til Mand gør selv en Svækling stærk
og støtter Kæmpen i hans Kæmpeværk.

Jens Hvas var hverken Kæmpe eller svag,
men Löwens Tillid gav ham dobbelt Styrke.
Dér stod han, hjemvendt, såe som Patriarkerne
ud over Landet, det, han skulde dyrke:
Kløften sank foran, Klippen knejste bag;
tilhøjre og tilvenstre bølged Markerne,
grønt sitred Løvet, Lyset lå så smukt:
„Hver Plet af dette Land skal blive brugt!“

En Måned efter sad han, noget ør
af Dagens Blændlys, Arbejdet i Marken
og mange Nætters Studium og Beregninger,
en Aften på Terrassen ud mod Parken,
og sled i det, som selvgjort Ingeniør,
med Logarithmer, Kortskitser og Tegninger,
mens Lampelyset i de dunkle Trær
mødtes med Himmelblåets Stjernesvær.

Da knirkede dybt nede en Bambusbro;
så knaldede Hovslag imod flade Stene.
Som Ildfluer sprang Fakler frem og dansede
op under Stiernes Akaciegrene.
„Hvem kommer dèr nu? Får man aldrig Ro!“
Jens rejste sig. En hvidklædt Rytter stansede,
svang sig af Sadlen, med et vægtfuldt Hop,
nikkede nådigt, og steg pustende op.

„Van Koortje, Ingeniør.“ „Værsgod, tag Plads.“
Han satte sig. „Mynheer! Som vi erfarer,
påtænker De et Vejanlæg?“ Jens vinkede;
Tjeneren bragte Whisky og Cigarer.
„Og jeg kan mærke i min Ryg, Hr. Hvas,
at De har Brug for Vej. Og vi —“ Han blinkede
han drak, og blinkede igen. „Og vi
har Brug for Vejanlægget her. *Compris?*“

„Beklager. Jeg kan selv.“ — „Nåh, kan og kan!
Her sidder De og tumler med det, ser jeg;
dog har De nok at slås med i det daglige.
Giv os det Arbejd, und Dem selv lidt Ferie!
Vort Firma-Navn tør borge for det faglige.
Nå — De betænker Dem?“ Den tykke Mand
trak på Cigaren, klaskede sit Lår
og tog en Slurk. „De tier? Jeg forstår:

„Tavshed er Guld!“ Han rykked langsomt nær
og hviskede med Eftertryk i Tonen:
„Mynheer! kun med de simple Kunder prutter vi.
30 %, Hr. Hvas, er Provisionen!
Det bliver femten tusende, lagt her
i Deres Hånd, Hr. Hvas. Halvt forud. Altså:
Slutter vi?“

Hr. Koortje såe det ny Jerusalem —
Jens kiggede på den Næve, han bød frem.

Rigtig en Spyttebakke. En — to — plut!
Jens modstod Fristelsen, og såe den fede
svedige Hånd vemodigt sænke sig.
Han brast i Latter, endnu bleg af Vrede;
han lo sig rød, han lo et helt Minut:
Hvor var det latterligt at tænke sig
den Hånd, den Krop, den Sjæl ... Og midt i det
kom Medynk: Staklen, det er hans Métier!

Dog lo Jens, lo så hjerteligt, så sundt,
at Koortje, nys forbitret og fornærmet,
lidt efter lidt selv smittedes og smeltede:
„Hø hø!“ — Han holdt sig for sin Mund med Ærmet;
han stønnede; han vred sit Korpus rundt;
slog ud med Hånden, av, så Glasset væltede:
„Hø hø! Jeg ser, vi kom for sent, Hr. Hvas.
Men husk os næste Gang! — Giv mig et Glas.

„De er en vittig Hund, d' ve' Gud De er!“
Han fik et Glas, fik fler, blev let beruset,
blev tavs tungsindig, og blev fjendtligt larmende,
blev lagt tilkøjs, og fyldte hele Huset
med Skrig på sine Junger: „Jeg skal lære Jer!“
brækkede sig på Gulvet og i Karmene —
for næste Dag at ride bort, helt vis
på næste Gangs Forretning; svært tilfreds.

X. HJEMBUD

Også den lille Koortje-Episode
var med til at gi Jens et godt Humør.
Alt vendes visseligen til det gode
af den, som er sin egen Ingeniør.
Og Gudbevares, hvor Ens Fingre klør
efter det Arbejd, som man selv knap troede
man var istand til; men det kom, det kom —
for der var ingen Fremvej udenom.

Og det kan være dit og være dat;
en Hedelod, hvor Lyngen slås med Ahlen,
og Manden har at brydes med dem begge;
en Stormkolonne, Stemningen er valen,
Mand efter Mand må Førerne ha fat;
en Verdensplan, som det tog År at lægge,
nu er den lagt, men hvor er Kapitalen;
et Vejr, der stormer i en Kunstners Indre
og kræver Form, vil tone eller tindre:

Gå på, hæng i! Hæng i, Mand, og gå på! —
Du plumper i til Næsen, over Næsen;
du aner ikke, hvordan det skal gå;
nu drukner du; det oversteg din Evne ...
„Snak!“ hvisker rolig, inderst i dit Væsen,
en Kraft, hvis Navn du ikke veed at nævne.
„Det var umuligt for dig selv at nå,
men jeg er med. Du vil, fordi du må.“

Således, med fuldt Ansvar udadtil,
men indadtil hårdt drevet og strengt styret,
et Redskab for det Værk, din Fylgje vil,
har du i Dagens Gerning Eventyret:
Byrden gir Springkraft, Slaget Styrkespænding;
ukyndig kan du, fatter uforståeligt —
indtil du favner, som din ældste Kending,
selve det Mål, der stod dig uopnåeligt.

Det lyder måske stort, hvor Talen gælder
Ting som groft Vejanlæg, Brobygning, Sluser
og Jordforbedring. Dog, selv et Geni,
fra Vuggen båret frem af alle Muser,
har Brug, til denslags Arbejd, for Tabeller
og Tal, for Algebra, Fysik, Kemi
og meget mer, som nu er højt *en vogue* —
så for Jens Hvas var dette stort. Stort nok!

Og var jeg Polytekniker (Desværre,
jeg må slå op til 14×14 ,
og al min Videnskab er *à la guerre*,
så det er nemt at klæ mig af til Skjorten
som teknisk Kritiker og — Tak! — Statistiker;
den Mand, der veed Besked med Propylæerne
og har et Korn Talent som Belletristiker
i Tanagra-Format, og er på Tæerne,

snart med den rene Videnskab, i Noter
om Pottens Brug fra Babylon til Kreta,
og snart med Poesi, på svedne Poter,
om Kysse-Grød hos Gretchen og hos Greta,
dog mest qua Specialist i Anekdoter,
nedskrevne med en Svanefjer, som Leda
har lånt ham, o, så fint, at de kun snerter
med giftig Tak hans gæstfri gamle Værter:

En sådan Gentleman, om han forsøgte
til Afveksling, når Tiden var lidt mager,
at fingre ved min Ringheds Navn og Rygte
og få mit Regnskab, mine Pengesager
frem for sin — lad mig sige: Gransker-Lygte!
var sikker på Succès. Thi denslags rager
i høj Grad alslags redelig Kritik
af Ånd og Kunst — og har en stor Publik.

Jeg er ej Polytekniker. Mat strax.
Men hvad Jens Hvas møjsommeligt fik lavet
på denne Theplantage Tjipanax,
var dog nok langt fra blot Examens-Kravet
ved Polyteknisk Anstalt hertillands,
og havde sine Mangler opså praktisk.
Punkt efter Punkt var det en *self-made* Mands;
dog bedre end det gamle blev det faktisk,

samt udført med Plantagens Folk alene.
Den nye Vej, så bugtet som en Hægte,
i langsom Stigning, lagt med Kvaderstene,
var til at køre på, skønt kluntet gjort:
Nu gik Transporten til Waggon direkte.
Og Grøfter, Dæmninger og Sluseværk?
Hvad Jens først havde tænkt sig, blev det knapt;
dog gik kun Hælften af hvert Regnskyl tabt.

Jeg tør ej trætte Læserens mismodige
Tålmodighed med Enkeltheder om,
hvor tit Jens selv sled sine Hænder blodige,
hvor tit uforudseet en Hindring kom.
Folket som Landet lever af Vulkaner;
her gælder det, hvor fint man forudaner ...
Imidlertid, det gik. Og gik ret flinkt,
Tak være Jydens praktiske Instinkt.

Her rynker en Bekymring mine Bryn:
Jyden! Hvorfor? Hvorfor bestandig Jyden?
Kan ikke Folk fra Lolland eller Fyn
kende Instinkt, Gud, Godheden og Dyden?
Selv er jeg kun en Sjællandsfar for Jeppe,
født fordringsløs; dog ikke derfor nødt
til Extrafyld i Jydens fulde Skæppe?
Sandt! Men i Jylland var Jens Hvas nu født.

Og fostret. Han må lyde Navnet Jyde
og køre på det Navn og dets Kredit,
så langt den når. Et Rygte lod forlyde,
at nu og da selv Jyder går fallit.
Jens vidste det. Men lod sig intet byde
i denne Retning; svared Hvermand sit,
og holdt sit Regnskab som en fejtet Sti
med fejlfrit italiensk Bogholderi.

Det kunde han fra Barn af: dele, gange,
og lægge til, og trække fra, med Brøker,
bedre end nogen Brusmand eller Høker.
Det morede ham ukristeligt at fange
de store Banker i Batavia
på en Stump Millimal-Fejl nu og da.
Det fik hans jyske Hjerte til at hoppe;
højt lo han i sin Ensomhed deroppe.

Dog, Kernen af det var, at dengang Husene
og Vej og Vand alt var i Orden, *pronto*,
(hvad der kun tog ham godt halvandet År),
havde han trukket på sin Extrakonto
kun Hælvten af det hele Hundredtusende.
Dermed var Löwen veltilfreds. „Det går!
det går sgu, Bror! Det Syn gir mig Courage.
Jeg gir dig 10 % og dobbelt Gage.“

De 10 % var foreløbig Løfter.
Der skulde fjernes mange Sten fra Uerne,
lægges Terrasser, hvor der nu var Kløfter,
og købes ny Maskiner, kostbart ny —
hvorefter alt kom an på Konjunkturerne.
Dog, Jens var glad. Han såe sin Fremtid gry.
Og dobbelt Gage var et stort Skridt frem.
Han sendte strax tre tusend Kroner hjem.

Det var det halve af hans første Hyre;
hans Overskud. Han havde drømt om — længe —
at kunne købe Moren et Klavér.
Man kan se fejl på disse grove Fyre,
ifald man ser kun, hvad Alverden ser.
De taler ikke om det. Nej; men Strenge
af barnlig Ømhed toner stundom dybt
i det profane Væsens hellige Krypt.

Tilsøs, om Bølgen sortned eller blåned,
tillands, i Medgangs- som i Modgangstider,
skrev Jens, om end ej akkurat hver Måned,
dog mindst hveranden sine fire Sider
hjem til sin lille Mor i Vordingborg;
og var Jens ovenpå, var Jens herunter,
han skrev bestandig lige tryk og munter:
„Det går mig godt, Mor. Gør dig ingen Sorg!“

Men det var første Gang, han havde sendt
så stor en Sum; og første Gang han kunde.
„Køb dig nu strax et godt brugt Instrument;
jeg håber, det slår til så nogenlunde.
Og, Mor, når så du får din Lampe tændt,
spil så, og syng lidt, om de grønne Lunde,
de hvide Klitter og den brune Hede.
Tænk dig, at jeg kan høre det hernede!

„Det tror jeg selv for Resten, at jeg kan.
Tit hører jeg endnu, hvor kønt du spillede
og sang på Ulvborg, i min Barndoms Land.
På Bordet her foran mig står dit Billede
og Søster Lenes. Før jeg går iseng,
bliver I gemt godt under Lås og Lukke.
Kun jeg må se Jer. — Lad nu være at sukke,
men kys i Tankerne din lange Dreng!“

Således sluttede det muntre Brev,
hvori han sendte Check'en og beskrev,
hvor godt hans første Arbejdsår var lykkedes.
Den Aften gik han, ensom, glad tilro,
mens „Lærerinden“ på sin Kokosmåtte
udenfor Døren lå og sov, og lo
i Søvn ved hans Trin, som om hun trykkedes
henrykt i Støvet, dør hvor Tuvan trådte.

Tror man, at hun var til i Tuvans Drømme?
Jens drømte, han var Dreng igen, og tumlede
i Åen, nøgen; han var ude og svømme;
og Tærskværket bagved Laden brumlede.
Nej, det var Isen, Fjordens frosne Flade,
der drønende slog Revner; Vintren sang;
og se nu Lillevit, det Blik hun havde,
så blåt som Liv! Hvor er du? Kuk engang!

Vi slider og vi slæber. Mon vi kloges
af meget mer, end dengang vi var små?
Det hænder, at de voxne Øjne tåges
for Blomst og Stjerne, som de forðum såe.
Er Ladens Kornhæs mer end de små Kroges
Blåklommer, slørede af gule Strå?
Veed Astronomen mer om Livets Kerne
end Barnet, når det danser for en Stjerne?

Hæng i, gå på, slå til! Grib Sejrens Krans!
Fremad! — Ja, fremad! Til en Dag en stille
Stemme befaler, midt i Farten: „Stans,
og lyt!“ — Så hører du din Lykke spille,
som Bølgen spiller i de frosne Rør
tusend Mil borte og for længe siden.
Og dermed lægger du dig ned og dør.
Men Drømmen var, bag Vandringen og Striden.

Hvad vinder vi af det, som vi har tabt?
Et kun er vist: Vi taber det, vi vinder. —
Just som Jens Hvas, i Lys af gamle Minder,
greb mod den Fremtid, han så klart såe skabt,
kom Brevet fra hans Mor, kom fuldt af Smerte,
kom, mens hans Lykke-Brev var undervejs.
Han gik til Löwen: „Sådan og sådan er det.
Mor trænger til mig.“ Og fik Svaret: „Rejs!

„Nu kommer Regntiden. Jeg tror, det passer
mit Helbred godt at gå en Tid i Kloster,
at køles af lidt på de gamle Pladser,
og se, hvad du har gemt for Tyvekoster
rundt om i Kløfterne. Altså: Du har
i mig din majestætiske Vikar.
Træk i Batavia dine Rejsepenge.
Fem Måneders Ferie. Farvel så længe!

„Hils din Fru Mamma. Hils din lille Mor
fra en, som ingen Mor har.“ Og den gæve
svenske Dragon stod ret ved disse Ord
og klemte Vennens Næve i sin Næve.
Tre Døgn derefter gik Jens Hvas ombord,
og næste Morgen såe han Banka hæve
sin røde Knokkelryg. Det olieblanke
Kølvand gik tungt bag Skibet — som hans Tanke.

FJERDE BOG

HJEMBUD

I. L E N E S L Y K K E

Hvordan forsvares Ungdommen og Kraften
mod Tidens Tyveri? Ved tapre Kys!
Når vi står ude i vor Alders Aften,
med Håret hvidt af kolde Minders Drys:
Hvordan forsvares Ungdommen og Kraften
trods alt? Ved Kærlighedens tapre Kys!
De fryser ikke ved den Frost der falder,
de smelter Ungdom ud af størknet Alder.

Den grå Kind farver og den runkne glatter de;
blegnede Læber gør de røde af Glæde;
selv Styrkens stolte Stråleblink erstatter de
med dugget Smil, når Vennen er tilstede.
Er Synd foragtelig og Svaghed latterlig?
Ikke for Kærlighedens Kongesæde:
Den kysser dem, hvor lidt de end er værd,
og låner Gravens Mulm sit Morgenskær.

Ældgamle Par, hvis Hænder måtte famle,
før de fandt sammen; Ord blev ikke sagt:
Halvgamle Par, hvem Dansen kunde samle
til svimmelt Sving i svundne Tiders Takt:
du, i din Ungdom, såe, at de var gamle,
og lo forundret, når en ukendt Magt
gav grå Hud Rosenlys, gav komisk tynde
og tykke Skikkelser et Glimt af Ynde.

Endog mens Digtet prøver at forklare
for Eftertanken denne Skønheds Gåde,
strax, enten skoggerler den kåde Skare,
eller den væmmes, oprørt ved at råde
så dyb en Rune. Selv må vi erfare
slig gammel Kærligheds ny Hverdags-Nåde
for ret at tro det trøsterige Spil.
Og mange Kys, og tapre, må der til.

Den, der selv veed, han smiler og forstår,
hvergang han møder lattermilde Øjne
og røde Kinder under hvide Hår.
Trygt lar han Tiden tælle sine Løgne;
han veed, at Hjertet har sin egen Vår:
Så længe Kyssets Bier, sødt forfløjne,
tør søge Blomsten, blomstrer den og kvæger
med Glædens gyldne Honning i sit Bæger.

Dog, ej vi alle skabtes til den Lykke;
og mange spildte den. Selv uforskyldt
er Ensomheden tung for gamle Rygge.
Den, der endda kan holde Hjertet fyldt
med Varme og Lyskraft, kan et Mesterstykke:
Indskrumpet, eller bugnet til en Bylt
af overflødigt Fedtstof, glad at bære
sin Alder ensom, det er sejrrig Ære.

Fru Hvas i Vordingborg, Fru Ann Mari,
den yndige, fra Ulvborg, sejred ikke,
skønt hun, der aldrig lod en Byrde ligge,
beholdt sit Legems lette Harmoni,
og syntes sejrrig, selv for skarpe Blikke,
Hustru og Mor. Stred *hun* sig ikke fri,
stod *hun* ej stolt, hvem da? Hvem skulde gisnet,
at hendes Hjerte hemmeligt var visnet?

Nu, visne gør vel vanskeligt vort Hjerte
så grundigt, mens vi ånder dog og går,
at ikke det kan blomstre med et Sår,
lade sig vække af en ny Slags Smerte,
modvilligt, til en Ve-fuld Eftervær.
Vi mærker at det bløder. Ak, dèr er det,
lyslevende! Lad brænde da, lad bløde —
thi se: Vort Hjerte opstod fra de Døde!

Ikke just visnet: Tørret ind var hendes.
Den Strøm, hvorved det før holdt sig ilive,
var stanset (og den Kval er mangan Kvindes),
da det blev lidet hun fik Lov at give.
Hun kunde ikke leve af at mindes;
det ny, hun savned, måtte aldrig blive;
og Børnene var ikke mer de små;
Jens kun en Drøm snart, som hun aldrig såe.

Og Lene? Ja, det hænder, at en Mor
sygner i Sindet ved at se sin Datter,
den unge Pige, dør hun går og gror,
ligesom fyldt med Sang og svøbt i Latter;
det hænder, at den syge selv ej fatter,
hvad der så sært gør ondt nu i hvert Ord,
hvert Smil fra Dattersind til Modersind —
blot lukker sig for alt, og tørrer ind.

Hun lukker sig, fordi hun ikke tåler
ind i sit Væsen dette klare Lys;
fordi den Ungdoms underfulde Stråler
mod hendes Alder kendes med et Gys:
„Nu kommer Våren jublende tilbys;
jeg løfter bønligt mine tomme Skåler;
den fylder hendes!“ Og med selve Sukket
er Moderhjertet skrumpet ind og lukket.

Vist er ej dette dagligdags Erfaring.
Men såe vi aldrig Ånd og Karakter,
hvis Finhed eller Fasthed gjaldt os mer
end nogen overjordisk Åbenbaring,
med Tiden smuldre som et opløst Ler?
Og Videnskaben gav os sin Forklaring:
Den Ånd var opslidt; mangled i sin Hjerne
de Fosfor-Centigram, der var dens Kerne.

Dømme, det må vi dog, på det vi kender;
skal dømme, for at skelne og erindre.
Og den Fru Ann Mari, hvis gode Venner
vi var i snart en fjorten-femten Vintre,
blir borte for os, blir så meget mindre,
nu, da vi ser kun hendes Arbejdshænder,
ikke den Moderhånd, hvis Hjælp, trods alt,
den voxne Datter trængte, før hun faldt.

Så meget må en Mor vel altid vide:
Nu er der Fare! Og hun ser sig om:
„Dèr, Barn. Pas på!“ — Fru Hvas lod det, der kom,
uhindret komme. Ved sin Moders Side,
uhjulpen, uadvaret, gik den blide
Lenelil, syngende, trygt barnlig-from,
ud over Brinken — ført, forført og svigtet
af den, hvis Troskab hendes Troskyld digted.

At netop Barndomsvennen, Ejner Køster,
blev hendes Ødelægger, kan det undre?
Ung, flittig, lærd, så lærd — og dog den muntre
fri Kammerat, som kaldte hende „Søster“;
Helten fra Minde-Rigets fjerne Kyster,
hvem hun fra spæd var vant til at beundre,
ja, vant endog til selve det, at rødme
ved Navnet var hun — vant til al den Sødme,

vant til den lette Banghed, til den Spænding,
som får hver Streng i Hjertet til at klinge —
vant til i hvert nyt Blik og hver brat Vending
at spejde og se Tegn: Er jeg for ringe?
Ja vist. Og dog! — På klar Libelle-Vinge
kom, let fortrolig, som en gammel Kending,
Lyst, fulgt af Kval og Død; og i et Sind
af åben Ømhed fløj de sammen ind.

Af bratte Overgange var der ingen.
Først Ulvborg-Legene, så Vordingborg-Besøgene
fra Herlufsholm, fra København nu. Ringen
gled roligt sammen, som de Krese, Høgene
drager i solblå Vårluft over Bøgene,
højt oppe, tyst. En Svæven kun og Svingen.
Så pludselig, et Sus, et Lærkeskrig —
Nei, det er fejl. Her var ej Vold, kun Svig.

Naturkyndig, og dog flot Københavner,
med Kunst-Passiar, let Sladder og kåd Snak,
den snilde Sympati, der siger Tak
for det, den gir, og gumler på de Avner,
den får, som var det Havre, frisk fra Stak —
kort: med det Letsind, Tungsind altid savner,
var Ejner Køster velset hos Fru Hvas
til nøjsomt Bord og snæver Gæsteplads.

Når han stod op, så redte han selv Sengen,
bar Tørv og Brænde, hentede Vand fra Gården,
gik skjorteærmet hjælpsom og var Drengen
fra gamle Dage, Morgen efter Morgen.
Og kom de hjem lidt sent fra Kirke-Engen,
Lene og han, og Osten var forskåren
og Røgesilden tør — det var en Lise
at se den Lyst, hvormed han kunde spise!

Måske de var en hel Dag ude, ene,
ved Vintersbølle og Petersværft, langs Sundet,
eller ved Aunø Fjord, og havde fundet
Insekter, Fugleæg og sjældne Stene
og kønne Blomster . . . Nå, ja ja. Når Lene
til daglig af sin Skole var så bundet,
trængte hun vel den Søndag i det fri.
Og blev det mer, var det et godt Parti.

Ene Barn, Arving til den gamles Penge,
selv flink. Hos ham fik Lene det smænd godt . . .
Så gik de unge da i Mark og Vænge
mod Øst og Vest; gik langt, når det var gråt;
men var det solvarmt, hvilte de sig længe
ved Bæk og Strand; og Ejners kåde Spot
og Lenes Sværmeri fandt sammen — næsten
så tæt i Takt som Bølgerne med Blæsten.

Hun vidste jo, han aldrig mente ondt.
Og Ejner selv, hvor kunde han vel andet
end varmes af den Tillid? Frisk som Vandet
og klar som Lyset var hun. Mangt Sekund
måtte han blues for sig selv, så blandet
hans Væsen var; hans Vilje svajede rundt
fra Ømhed for den Sjæl, som han forstod,
til det, som hidsigt kræver Blod for Blod.

Og mod hans Vilje, mer end imod hendes,
fordi han vidste det hun ikke vidste,
kom Kysset, der forbandt dem første Gang.
En Skovbæk blinkede under brede Lindes
solsitrende blødt skyggefulde Kviste;
Brinken var glat, hun gled idet hun sprang;
han fangede hende, selv en Smule snublende —
og Droslen over dem sang højt, sang jublende.

Historien er gammel og forslidt:
Hun tror, han tænker; alt må holdes hemmeligt!
Så er det dobbelt sødt og dobbelt farligt.
For begge Parter evig uforglemmeligt
blir hvert nyt Møde, hvert nyt svimmelt Skridt.
Een stormer smertefuldt, een viger varligt,
indtil et Favntag samler Lyst og Ve,
og det er sket, som længe skulde ske.

Ja. Netop *skulde* ske. Hvad hjælper Skriften,
hvad hjælper alskens Prækener og Skriftsprog
ung Troskyld, som dog mindst af alt er skriftklog,
og veed kun, hvad den tror paa: Kærlighed!
Hvad hjælper det Mands Vilje, at den veed,
når den kun halvvejs vil? Hårdt driver Driften.
Uvist er alt, hvor Kraft og Kundskab trodser
den Drift, den Drøm. Her faldt nu to små Tosser.

Mer vilde Digtet neppe haft at sige
om disse To, da de gik hjem fra Næsset
bag Rosenfeld, hun med en Blomstergren
af Abildtornen på det øde Dige,
hvor deres Leje såes endnu i Græsset,
han med sin Kvist af Træets Mistelten,
den eventyrlige. Der gik de, røde,
lyksalige; men vidste af ingen Brøde.

Hun vidste af et nyt sært sødt Vidunder.
Men samme sære Sødme havde selve
det Håndtryk og det Blik, han tog og gav
de tusend Gange før. Den Magt, som blunder
i alslags Blod, tvang Pigen til at skælve,
men, o, så blidt, så gavmildt, uden Krav.
At give det han bad om, var at vinde
alt — alt! Og tænk, at *han* brød sig om *hende!*

At der er Gaver, som kan dybt forråde
den gavmilde, det aned ikke Staklen.
Det som hun vidste, vidste hun dog ej.
Et Kys, et Blik blot, gemte samme Gåde
for hende som et Favntag. Uden Vaklen
gik hun, uvidende, sin Lykke-Vej
til Undergangen; ikke Spor af bange.
Og sært som det kan synes: det gør mange.

Det gjorde mange; gør selv nu, adskillige.
Thi alt hvad man forklarer dem så grundigt,
ikke blot glemmer de det strax igen:
Nej, disse Jomfru-Sind, sælsomt uvillige
mod Kønnets Kundskab, evner underfundigt
at skubbe fra sig, feje sporløst hen,
både hvad Øjet ser og Øret hører.
De fatter faktisk ikkun en Forfører.

Og det var Lenes Ejner endnu ikke.
Endnu den Aften ikke, da de vandrede
de Mil fra Misteltenens Æbletræ,
hjem, Hånd i Hånd, med dunkle Stråleblikke,
besynderligt, utroligt uforandrede,
pånær den Sødme og Kraft, som deres Knæ
nok nu og da svagt sitrende fornåm.
Stolt Glæde var der, ikke Brøde og Skam.

Det kom først siden. Ikke da de, trætte
og sultne, sad tilbords og tog mod Skændene;
dem tog de som et extra Krydderi.
Og selv Fru Hvas, der dog var vred med Rette
på de to altfor sent tilbagevendende,
blev hurtigt god igen — så sønligt-fri
forklared Ejner deres mange Mil;
så roligt lyste Lenes lille Smil.

Først siden hen kom Brøden og kom Skammen.
De kom så sikkert, som de altid kommer,
hvor Svaghed af sit Fald står op med Svig.
Dog, mængen Lørdag og Søndag i den Sommer
var Lene og Ejner ude at vandre sammen;
og mængen Aften var hin første lig.
Måske. Hvem veed? Dag blegned, og Dag blåned.
Så rejste Ejner hjem. Der gik en Måned.

To Måneder. De sendte og modtog Breve,
fulde af Munterhed og ømme Navne.
Så skrev hun eet. Og der kom intet Svar.
Eet til. Han tav. Nu blev det svært at leve.
Ejner var altså syg selv, måtte savne
dobbelt sin Elskede. Og hun, der bar
en ukendt Byrdes Angest og Besvær,
rådvild og hjælpeløs, gik ensom her.

Endnu såes intet. Om end ikke Moden
forlangte Brus om Midje just og Hofte,
for den, der syede selv, gik det dog an.
Mørk under Øjnene, lidt tung på Foden:
Blegsot! — Kom Doktoren, traf det sig ofte,
at Lene netop skulde ud. Og han,
den gode Onkel Doktor, lo og spøjte:
det var nok yngre Videnskab hun søgte!

„Men Spøg tilside: Pas du dine Ture!
Du sidder altfor indeklemmt i Skolen
og terper med de stakkels dumme Børn:
Giv dem dog fri! Tag dem med ud i Solen!
Ellers blir de og du snart liså sure
som Rektor! Sig ham det fra Doktor Bjørn!
Glid så; men glem kun ikke dine Piller!“
Han smilte, fjernt, bag sine runde Brillær.

Og Frøken Hvas gled hurtigt over Pladsen
og ind på Rosenstien langs Ruinen,
bort fra Elevers Nejen og Mødres Nik ...
En Dag, da hun kom hjem, og Symaskinen
surrede i Stuen, faldt et Brev i Kassen.
Det lette Smeld traf som et lynsnart Stik.
Angst, Fryd: Hans Skrift! Med Kind og Hals
i Flamme
listede hun op ad Trappen til sit Kammer.

Og dør fandt Moren hende; fandt sin Datter
bevidstløs liggende på Gulvet. Brevet,
hårdt krammet og forkrøllet, holdt hun fast
endnu, som da hun faldt. Et Brev med Klatter;
skævt foldet sammen var det, jasket skrevet:
„Jeg rabler disse Linjer ned i Hast,
for Skibet går imorgen allerede.
Det Jag kan få en Træmand til at svede.

„Men Lykken skal man holde, når man har den.
Og det Stipendium! Jeg gnider Gluggerne:
To tusend Kroner plus alt frit ombord ...
Havde jeg bare haft dig med på Farten!
Men Studiet af Insektliv på Molukkerne,
hvad? Ikke sandt? — Og hør nu: *Det, du tror,*
er ganske sikkert *pur Nervøsitet.*
Vær du kun rolig: Der er intet sket.

„Kun det, at du, den yndigste jeg kender,
har fyldt mit Liv med Yndighed og Glæde.
Synd, at vi ikke sees før Rejsen, du!
Nu kysser kun min Længsel dine Hænder,
din Mund, alt dit . . . Men lov mig, ikke at græde
og ikke miste Modet! Husk det nu!
Jeg skriver undervejs, så tit jeg kan.
Din sorgfulde, din snart berømte Mand.“

Den Slags blev nemmere i de sidste Slægtled
pr. Ligbrænding og borgerlig Begravelse
af Kristentro og borgerlig Moral.
De Videnskaber, der er mest Respekt ved,
undskylder hver sin Synd med stor Begavelse
og letter os sålunde Livets Kval.
Han, som „det blonde Bestie“, fandt det lønnende
at støtte sig til „Krigen mellem Kønnene“

samt Pligt mod „videnskabelig Karrière“.
Og, ja, så frelste han ialtfald Minderne . . .
Han, kortsagt, rejste — fra de Ting, der blev.
Og de fik begge to en Del at bære.
Denslags tar mer på Mændene end på Kvinderne;
han græd såmænd, imens han skrev sit Brev.
Nu stod han på sit Skibsdæk, havombrust,
og Lene fik hans Brev. Dér lå hun, knust.

Ved det Fru Hvas nu såe, ved det hun frygtede,
idet hun løftede sin Datters varme
tungt matte Legem til den Seng, dør stod,
kom hendes Sjæl, den længe fjernt bortflygtede,
tilbage med en Springflods Kraft, i Harme
i Angst, i Ømhed; en så vældig Flod,
at selv hun næsten kvaltes. Nu, forsilde,
forstod hun alt: Den stakkels, stakkels lille!

Lene kom til sig selv; græd næsten ikke,
gengældte ingen Kærtegn. Moren spurgte,
og Barnet svared „Ja“ og „Ja, måske“,
men sløvt og næppe hørligt. Kun den sorte
håbløse Tomhed var i hendes Blikke.
Doktoren kom; ham nægted hun at se;
låste sig inde; sad Dag efter Dag
som lammet, Sjæl og Legem af eet Slag.

Da skrev Fru Ann' Mari det Brev til Sønnen,
der traf ham i den første Sejrs Herlighed
som Arbejdsherren, Fyrste af Tjipanax.
Få Ord kun; Fakta. Men bag dem lå Bønnen.
Og sønlig Angst og krænket Broderkærlighed
sprang op til Svar. Vi veed, Jens rejste strax.
Sex Uger efter kom i Blæst og Slud
et Tog til Masnedsund; og han sprang ud.

II. HJEMME IGEN

Op ad den åbne Vej fra Masnedsund
fulgtes Jens Hvas med Blæsten og med Regnen,
der sukkede og suste ham i Ørene.
Han følte med sin Fod den køle Bund,
og alt det bløde Gråvejr over Egnen
gav Synet Hvile. Da kom Vognen kørende,
en lukket Sygevogn, som han strax kendte,
med blå Gardin for Vinduet, blå Betjente.

Så nær, at han blev stænket af dens Hjul,
drejede Vognen af. Dér lå det nede
på Halvøen. Han så en Gavl, så Tagene
bag Skov og Park: Styg Smertes skønne Skjul,
den vingskudte Viljes Rugerede,
Oringe, tavst, med de afsindigt klagende.
Et Herresæde i Håbløshedens Dal
for kraftløs Kraft og skoggerleende Kval.

Og dog et Hjem, hvor Ufred undertiden
fandt enslags Fred, og stum Forstand fik Mæle,
hos viis Barmhjertighed og tålsom Kløgt.
Jens gik; usynligt vandred ham ved Siden,
sukkende, en Flok sønderrevne Sjæle ...
Hvem var den sidste mon, der havde søgt
for Verdens Ondskab og den indre Fjende
det Gemmested, den Grav? Mand eller Kvinde?

Jens anede, nej, vidste det med Et.
Han såe, på Ulvborg, foran Havetrappen,
den lille Søster under Lindegrenene,
så yndigt øm, så sky hun var; så lidt
der skulde til, før hun med Hjerterklappen
flygtede; Mor! ... Han snubled over Stenene
af Fortovet. Dør knejste, tungt som før,
det gamle Tårn. Og dør var Hjemmets Dør.

Stentrinene, den rustne Klokkestreng,
det æggerunde Kighul, bag hvis klare
stivede Forhæng han så ofte smilende
såe Søsterens Øje, når han kom som Dreng,
og hun løb ud og lukked op. En Skare
halvglemte Minder kom forpustet ilende:
Møn, Hjemkomsten, Besøg af Lillevit ...
Så gik han bag om ind, som før så tit,

og fandt sin Mor i Køkkenet. Hun sad
og holdt en Slev, men havde glemt sin Gryde;
Ilden slog ugemt op imellem Ringene,
slikkede Luften med små Knitrelyde.
Hun sad dør sammensunket, sagte svingende
med Hovedet, småjamred eller bad,
jamred og bad sin Angers bitre Bøn:
„Å Gud! Å Gud!“ Men da hun såe sin Søn,

brast hun i Gråd, barnligt; en højlydt Gråd,
dog dyb og vild, som intet Barn kan græde,
stigende til en ulveagtig Tuden,
en plyndret Mors. Jens, selv med Kinden våd,
fik hende løftet op og ført tilsæde
i Sovekamret. Her, mod Sengepudden,
kvalte hun vredt sin ubeherskede Klage,
fik Hulk i Hulk sin Menneskerøst tilbage.

Hun havde ventet Jens. Hans Telegram
fra Brindisi lå på Kommodespejlet.
Men Synet af ham, Tanken om hans lange
kostbare Rejse hjem, til Sorg og Skam,
gjorde det dobbelt svært, hvad her var fejlet,
dobbelt fortvivlet. Hun blev næsten bange
for Drengen dør; angst var hun for hans Dom,
nu, da hun såe, det var en Mand der kom.

Han kom forgæves. Kom for sent endog
til blot at se sin stakkels Søster. Hjemme
gik det frugtsommelige Barn og sløvedes
Dag efter Dag kun dybere. Og dog
bar hun en Kval, hun aldrig kunde glemme.
Lægerne mente, at når alting prøvedes,
kunde hun muligvis ved Fødsdens Smerte
ialfald få forløst sit eget Hjerte.

Og for til Krop og Sjæl, i småt og stort,
at skaffe hende Pasning, var hun flyttet
derud. De nævnte ikke Stedet; skælvede
ved Tanken om de Gitre og den Port.
Men blive her, det havde aldrig nyttet,
endskønt der ikke var det Angstens Helvede,
hvor Fru Hvas ej villig, Dag og Nat,
holdt, nu, den Vagt, hun havde før forladt.

Så sad da dør i Ensomhed de to.
Med sølvgrå Krøller om de magre Kinder
gemte Fru Hvas sig hos sin Søn. Det trøstede
at røre ved hans Styrke og hans Ro.
Og han, hvergang han mærked, at hun rystede,
tvang fastere sig selv. Der var ej Minder,
ej Håb, som tålte at nævnes. Tavshed blot.
Men denne fælles Tavshed gjorde godt.

Den blev først brudt af Posten med et Brev.
Fru Hvas gik ud for selv at ta imod det.
Det var fra Jens! Det var det Brev med Pengene.
Hun åbnede Check'en, læste hvad han skrev:
„Køb dig nu et Klavér!“ Ak ja, dèr stod det,
så sejrstolt, så kærligt. Sønderflængende
fornam de Øjeblikkets Ironi:
Din Drøm er opfyldt; Drømmen er forbi!

Dog kom ej Kærligheden helt for sent.
Den Check var Midlet til at sikre Søsteren
den bedste Pleje. „Tak, Jens!“ — Ja, hans Gave
gav ad en Omvej det han havde ment.
Imens det mørknede langsomt i den lave
sorgfyldte Stue, hørte både Trøsteren
og den, der græd, en svag Musik af Strenger,
hvis søde Lyd de havde savnet længe.

De lyttede tavse — til Fru Hvas, forskrækket
og grumme skamfuld ved sin Pligtforglemmelse
som Mor og Husmor, pludselig foer op
og i en Fart fik Aftensbordet dækket
med brunstegt Torsk og Smeltesmør i Kop,
så hjemlig godt, at Jens med en Fornemmelse
af sammensparet Sult fra fjorten Dage
lod sig hver Bid på Bordet herligt smage.

Forarges, hvem der vill Men sådan er det:
Angst, Vrede, Sorg og Vellyst er Forbrænderne
af Livets Kraft. Og har vi lidt og stridt
og revet Trevl for Trevl ud af vort Hjerte,
vakler vi dødtræt ind og vasker Hænderne
og går tilbords med Kæmpers Appetit;
og den håndgribelige Hverdags-Føde
er Olie til den Ild, der næsten døde.

Lad de, der kan det, granske dette nøjere.
Først nu, mens hun gik til og fra sit Køkken
med Maden til sin Dreng, ja, nu først såe
Fru Ann' Mari ham rigtigt: Jens var højere
og magrere end før; svært rank i Ryggen;
Håret mer lyst og Øjnene mer blå
imod den udenlandske mørke Hud,
som om en indre Styrke funkled ud.

Den benede Hage og den lave Pande
med Brynet som en Brink var Fædreneerven;
Trækkenes Udtryk var hans eget Værk:
Øjnenes Fasthed mod det Spil i Farven
gav den, der, prøvet på Alverdens Strande,
just fandt sig selv. Stor blev han, klog og stærk,
var dog endnu den Dreng, hvis Vej hun vidste
gik hjem som Høgens til de kendte Kviste.

Og det at rede Seng og lave Mad
til ham igen; at gøre hvad hun evnede
for ham ialtfald, denne ene Uge,
hvor de på Mørkningsturen fulgtes ad
og tænkte på de Ting de aldrig nævnede,
gav hende netop det hun skulde bruge,
varmede hendes Sjæl og gav den Mod
til alt, som med den Vinter forestod.

Og skønt den gode Købstad Vordingborg,
der ellers mestendels vel er som andre,
her ikke strengt lod Spotten følge Skaden,
men bar Respekt for hendes Modersorg,
så hjalp det dog, når Folk såe hende vandre
en enkelt Gang med Sønnen op ad Gaden:
„Sønnen fra Indien!“ — Hun stod ikke ene;
var ikke den, man stod sig ved at stene.

Besøg hos Søsteren var Jens forbudt.
Kun een Gang såe han hende, gennem Gitrene,
gå med en Plejerske. Jo, det var hende:
Rødkindet, Blikket sløvet, Sjælen brudt,
den lille Krop tungt bugnende og sitrende,
gik hun ham tæt forbi; gik som iblinde
og såe ham ikke. Men han svor en Ed:
Den, som er skyldig her, skal jeg slå ned!

Brevet fra Køster havde Moren gemt.
Og Jens, der havde læst det, ja, han længtes
efter det Svar, han vidste det med Vished,
som tilfaldt ham. Hans Hjerte næsten sprængtes
af Hævnbegær. Men gemt er ikke glemt.
Han bar det i sig med en barsk Tilfredshed:
Hvad der end skete, såe han nok igen,
ret snart engang, sin Søsters gode Ven.

Hævnen var sikker nok, i Varetægt
af Hollandsk-Indiens Sumpe og Vulkaner.
Kendt Land, kendt Folk. En indre Røst fortalte ham,
at der blev Tid nok til at lægge Planer
for Jagten på det giftige Insekt.
Nu gjaldt det blot at gå, hvor Pligten kaldte ham:
hans Vennepligt og Tjenerpligt mod Löwen,
der selv bestod usvigeligt i Prøven.

Så kyssede Jens Hvas for sidste Gang
sin Moders blege Mund og magre Kinder;
han modtog hendes sorgfulde Velsignelse
og rejste. Af de gamle Dages Venner
var der kun een, han søgte; een, der tvang
hans Tanke til sig; mest en dunkel Lignelse,
hvis Mening, hulkende lig en hellig Kilde,
drog ham endnu, endskønt han nødig vilde.

III. ET GENSYN

Nu har vi Dampskibsfart på Slavefloden,
har Udsalg af Benzin og Gummiringe
i Ørkenen Saharas mindste Oase,
og den, som flyr for Mennesket og Moden,
må låne mer end Aëroplanets Vinge,
før han får Lov at rase eller dase
i Fred. Gud veed, hvad Ensomhed vi fandt
i Stjernegræsset på Mælkevejens Kant?

I Danmarks Land er intet uudgranskeligt,
på nær, i visse Krese af *Society*,
hvem hvem er skilt fra sidst og gift med sidst,
samt hvilken Retning det, som drejes vanskeligt,
Overbevisningen, idag er drejet i
hos en og anden ansét Journalist;
så Jens fandt nemt sin Barndomslærers Spor:
Bang var nu Præst i Vierslev og Njord.

Odsherred-Toget rumlede og ramlede
op over Sletten på sin lave Dæmning
med Tændstik-Lyn i Skyer af Tobak;
Folk kom fra Marked, i meddelsom Stemning;
Høsten og Hestene, de Emner samlede;
og Manden her var mægtigt fuld af Snak:
„Kan Præster være Landmænd eller ej?“
„Næ,“ sa en Bonde, „Gu' ka' de ikke nej!“

„Jov, ham i Vierslev!“ „Han er og Jyde,
er Pastor Bang.“ Og så kom hele Resten.
En lille Bolsmand boede Dør om Dør,
i al Beskedenhed, sågu', med Præsten,
og gav til bedste, hvad der var at byde:
Helt jævn, sågu, stop Piven og sit nør;
veltalende i Stuen som på Stolen,
og vel studért; en Mand der klædte Kjolen.

Og Fruen, hun var da så magesløs!
altid parat med Kaffe, sgu, og Kage.
Den Præstegård var ret en Fredens Bolig.
Mest var dog Datteren en dejlig Tøs,
gult Hår, blå Øjne, og så mild og rolig
hun gik dør hos de gamle og de svage
og Småfolk, og hjalp til, og læste og sang.
Hun havde vistnok haft en Sorg engang,

med en, at hun holdt af, og så blev så narret.
Men det blev nu vi andre til Velsignelse.
Og bedre Datter havde ingen haft
end de ny Præstefolk. Jov, sådan var'et ...
Jens gik og tumled med en dunkel Lignelse,
mens Toget kravled væk af al sin Kraft,
og Bolsmanden, langs Landevejens Popler,
snakked og sludred, som et Drænrør bobler.

„Tak og Farvel!“ — Lavs Olen stod og stirrede
efter den Fremmede, der gik ad Stranden:
Hvad ku' han søge dør ved Sejro Bugt?
„Nå, ham om ded. Ded raver jutte en anden!“
Og medens Stjerne efter Stjerne dirrede
blankere sølvbleg for hver Florskys Flugt,
gik Jens langs Kysten nordpå, sært beruset
af Ensomheden, Mørket, Bølgebruset;

af Minderne, der lysklædt genoprejste
kom til en fremmed Strand fra gamle Steder
med Gråd og Smil, som Småbørn ler og græder
i overstor Forventnings Frygt og Fryd;
og af det Håb, der som en Lilje knejste
roligt og rankt midt i det brustne Syd
af al den mørke Verdens vilde Vande,
sødt duftende: Se mig. Her tør du lande.

På Ebbestrandens Skråning glimtede Skummet
op for hans Fod, og sank. Den runde Himmel
svingede bundløst klar; han så sig svimmel
på den uhyre Stjerne-Karussel;
gik dèr med Hovedet højt rejst i Rummet
og Foden følsom for det Sving, det Hæld
af Jorden under; mer og mer tilmode,
som gled han ud fra Kanten af sin Klode.

Men det var sødt at svimle. Og den Lindring,
hvormed han ud for Vierslev, let gysende,
drejede op ad Markvejen, mod Lysene
fra Gårdene, mod Skygger, der var Trær
og Tage og Kirke, blev i hans Erindring
til Tabet af en Drøm, der var ham kær.
Og det, at Stjernerne påny stod fast,
var som en Englesang, hvis Klangspil brast.

Først efterhånden som det Brus fra Bugten
sank bag ham, blegnede de sære Drømme,
og blomstred atter i hans Sind hin ømme
Forventning. Og den blide Vestenvind
hvisked i Løvet; og tungt plumped Frugten
mod Plænerne, imens han sneg sig ind
igennem Præstegårdens Have. Stille:
Jo, han hørte hende synge og spille!

Under de gamle Æbletræers Kroner
stod Lampelyset i to brede Strimer;
alle de gangne År var kun som Timer;
de År, der havde skilt ham fra sig selv,
skilt ham fra hende. Hilst af disse Toner,
den Vårsang, under Høstens Stjernehvælv,
genkendte han sit eget Hjertes Stemme.
Hvor havde han så lang Tid kunnet glemme?

Glemme sin Barndoms Ven, sin Ungdoms Længsel,
hvis Yndighed var selve Sjælens Ynde
og Hjertets Godhed. Glemme, ja, og synde
så groft mod den, der var så fin og blød!
Dog, sprængt var nu de Lænker, brudt det Fængsel,
hvori de begge led, hvad han forbrød.
Her stod han, og hun sang. Og Sangen spåede
nyt Liv for hende, for hans Anger Nåde.

Han trådte nærmere. Og dør sad Fruen
i Gyngestolen, grånet, flittigt strikkende,
mens Præsten i sin Sofakrog, halvt liggende,
så op mod Loftet efter fjerne Ting:
Drømmenes Svale-Flugt igennem Stuen ...
Og dør stod, i to Kerters Strålering,
Bodil Marie, syngende, den lille,
som var hun Sangen selv, og Lysets Kilde.

Slank stod hun, bleg, i blødt udringet Kjole,
kærtegnet let med Sommerfuglevinger
af Halsens Kniplinger. En hastig Finger
strøg om bag Øret Hårets gyldne Spind.
I Pigens Øjne tindred Stjernesole,
Skyrødmer kom og gik på hendes Kind;
og hendes Sjæl, der sad med Sorgen fangen,
fløj ud, steg jublende tilvejs med Sangen.

Og han, som stod og lyttede derude,
hans Sjæl fløj med i disse Toners Gynge.
Det var sin Kærlighed, han hørte synge,
det var sit Livs Lyksalighed, han såe.
Dør bag det blanke Glar, den Blomster-Rude,
stod hun lyslevende, så nær at nå,
og havde kaldt ham med sin Sang, sit Smil,
forklædt i Sorg, hjem fra de tusend Mil.

Nu tav hun, bølgende; såe ud i Natten,
sødt længselsfuldt; og kunde dog ej vide,
hvor snart hun skulde se ham ved sin Side,
den fjernt forsvundne, aldrig glemte Ven.
Han rev sig lidt på Roserne i Rabatten,
gjorde sig løs og gik etpar Skridt hen;
sugede af sin Hånd en Dråbe Blod,
såe atter op — og stivnede, dør han stod:

Foran Klaveret sad tilbagebøjet
en mørk ung Mand med Kristus-Skæg om røde,
svulmende Læber; og Jens så dem møde
Bodil Maries i et langt sødt Kys,
mens Fruen smilte over Strikketøjet,
og Præsten hostede ... Høst-Løvet's Drys
lød, som et væltende Læs Skærver skratter.
Jens løb, forfulgt af ny Sangs glade Latter.

Han tumlede ud af Haven, over Markerne,
fandt en Stationskro og et fugtigt Kammer,
og rejste næste Morgen. Sådan rammer
ond Lykke nu og da en ærlig Sjæl,
der tror sig Arving efter Patriarkerne
til Kvindens Troskab. Denne Bambuspæl,
som rykket op og rammet ned har Teltet
på Mandens Ørkenvandring — er væltet.

Ialtfald følte Jens sig bittert skuffet,
sveget af den, han selv først havde svigtet.
Og blev hans Casus psykologisk sigtet,
kunde den muligvis endda forståes
af dem, der veed lidt om, hvor meget Puffet
og Tilfældet betyder for den Kås,
som ikke blot Poeter og denslags Fyre,
men selv Nobiliteten stundom styrer.

Først Rejsen hjem i Uvished: da ryster
hver Bougsøs Brag Ens Hjerter, og da minder
hvert Bump af Ens Waggonhjul mod de Skinner
om gamle Dages Rejsemelodi.
Så Moren; Synet af den unge Søster
i Håbløshedens Port. Og midt ind i,
midt i den Hvirl af Vrede og Sorg, det fjerne
Glimt af hans Ungdoms Sol, hans Barndoms Stjerne!

Det Barn, han havde frelst engang fra Døden;
Pigen, som var det Liv, han skulde vinde;
kysset een Gang på Drømmetårnets Tinde;
derefter skyet; og dog aldrig glemt;
nu anet, som man aner Morgenrøden;
og søgt; og mistet: Alt så ubestemt
og så betydningsfuldt, som her i Livet
de fleste Ting i Flugten blir os givet.

Sæt nu, han blot var kommet (Hvem kan vide?)
et År, et halvt År, ja en Måned før,
og havde fundet Havedøren åben,
mødt Bodil Marie i den åbne Dør
og brugt (een Dag kun, før den anden friede)
sin angerfulde Længsels stærke Våben:
Hvem var da med hint Kys og mange fler
smukt blevet spejlet af et blankt Klavér?

Hvem havde da, før næste År var omme,
gjort, lovlignvis, Fru Bang til Bedstemor,
og på en halv Snes År gjort denne Jord
endnu en halv Snes Unger underdanig?
Nu ja, det kom vel, som det skulde komme;
selv dette Tilfælde var der en Plan i.
Vi digter den ialtfald, som vi plejer,
og gratulerer Sejrrherrens Sejr.

Han fik en yndig Kone, Kapellanen;
det nægter ikke selv hans værste Kritiker.
Og da han prækede som klog Politiker,
fik han af sit Parti den Bispestol,
hvor han nu lyser, med den Tyv i Tanen,
som det, trods Karlsbadkure og Nujol,
dog altid er, med Tarmen lukket af,
daglig at kigge i sin åbne Grav.

Nu, Tilfældet er sikkerlig alvorligt
og pinligt nok for den, som lider af det.
Og hvis Bispinden kunde fri ham fra det,
så gjorde hun det. Hun har døjet sit.
Men de må kende hende meget dårligt,
som ikke veed, hvor muntert og hvor blidt
hun trods al Svaghed lyser i sin Kres,
så alt ondt gemmer sig, og alt godt sees.

Dog, det er Fremtidens Musik. Vi følger,
som indtil Datum, ganske udidaktisk
vor unge Ven ombord i Amsterdam,
uden at dvæle ved, i hvilke Bølger
af Vin og Kvinder, Skuffelse og Skam
han flød til Skibets Afgang. Det, at faktisk
Papirprisen er høj, skal ikke skjule
hans lave Flugt imellem løse Fugle;

og vil De høre mere, så befal det!
Men værre skete siden, i den Svajen,
som tit fortumler Sanserne tilsøs.
Det var en lunken Aften på Biscayen,
vældig af Storm og Måneskin; han stjal det,
nej, tog, fra en ung Pige, eet langt Kys,
rødt af det søde Blod og salt af Skummet,
mens Skibet fra sin Afgrund steg mod Rummet;

steg, steg og skjalv, som om det skulde briste;
og de steg med, skjalv med; og Dybet tordnede;
og hun, der kom så langt fra, stod så nær,
blegt lysende i Luftens Perleskær,
mens Munden lig en Purpurrose sortnede;
og så — ja, så — han burde vel ha vidst det:
Hun var af dem, hvem eet Kys næsten dræber.
Han tog det Kys, der sad på hendes Læber.

Og hun stod stille selv; og ingen såe det;
og flirtet havde hun så galt som han.
Men da hun efter Kysset greb om Gitret,
svimlende, begyndte han at forstå det,
gættede, som et kluntet Mandfolk kan,
det Stormvejr, hvoraf hun blev gennemsitret:
At det var første Gang hun tog og gav
et sådant Kys. Og for det stumme Krav

fra hendes Væsen til hans Vilje veg han.
Hun gik. Og i de næste fem-sex Døgn
dansed de sammen, når Salonen dansede,
og gik på Dækket, smilende af Løgn;
men ikke med sin vågne Vilje sveg han:
Alene blev de aldrig mer. Han sansede,
om hun var oppe eller hun var nede,
tydeligt nok den elskovsfulde Vrede

og Sorg, der søgte ham. Men hvor var Svaret
til et så fremmed Hjertes Bud og Bøn?
Skabt var hun til at skælte, til at skinne,
med Blikket mørkeblåt, strålende forklaret
bag sorte Bryn; rigtig en Russerinde,
klangfuld af Væsen, skæbnesvangert skøn,
just nu, da hun, for slagen til at slås,
dog holdt sig oprejst i et Brus af Trods.

Men nej! Han kunde ikke, vilde ikke.
De to var mødtes kun i den Berusning,
det er at tale Blodets Verdenssprog;
og Tankens, ja! Men blot en flygtig Krusning
af Smil og Tonefald og halve Blikke
førte dem hver sin Vej ad Slægters Tog
igennem Verdener, så dybt forskellige,
som de var hver især nedarvet hellige.

Derfor, da Jens, i Brindisi, på Molen,
med blottet Hoved havde overrakt
Sonja Tarasj en Favnfuld Heliotroper,
blå som det Hav de stod ved, fyldt af Solen
med Sødme, gyste hun i sin lette Dragt,
som Birken på en Frostdag i Oktober;
og Tårer stænkede den blå Buket,
mens hun stod knejsende og smilte let.

Og de blev seet af andre, disse Tårer.
Idet Jens, knuget af en uvis Anger,
så efter Vognen, mødte han, det hårde
Håndblik, hvormed Storfyrstens Adjudant,
Grev Kolski målte ham. Så lynrapt fanger
en Kårde Kårdespidsen. Men han vandt
sig altså her, det såe han nok, en Fjende;
ikke det værste, som en Mand kan vinde.

Greven var med blandt dem, der gik fraborde.
For sine tyvetusend Hestekræfter
stod Skibet stopfyldt ud. Og før Port Said
var alt, hvad Indtryk Rejsen hidtil gjorde,
blegnet, blæst bort. Jens huskede, hvor fejgt
hans Søster blev forladt. Han higed efter
den Hævn, det var hans Broderpligt at øve;
sin egen Gerning glemte han at prøve.

Han huskede sit Arbejde; han tænkte
på det, som nu stod for, at styre og dyrke;
la nye Planer; glemte simpelthen
sin russiske Veninde: at han sprængte,
blot med det Kys, et Hjertes Ro og Styrke;
som før engang, således nu igen.
Han glemte. Skæbnen husker. Vi skal bøde
såvel for egen som for andres Brøde.

GYLDENDALSKE
BOGHADEL

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

